

dengê bakur

KOVARA MEHANE YA RÊZANI Û ŞIROVERÎ

Hejmar: 7

Çileyâ Paşîn 2000

Bûha: 5.00 DM

PANORAMA ●
DENGÊ BAKUR

AVRUPA BİRLİĞİ-TÜRKİYE SÜRECİ-YA KÜRT SORUNU ●
Cemal BATUN

REXNE ZANÎNGEHA ŞOREŞGÊRAN E! ●
Hemreş REŞO

YENİ YÜZYILDA KÜRT MİLLÎ SİYASET ●
BELGESİNE GEREKSİNİM
Bayram AYAZ

YENİ SÜREÇTE KİME NE GÖREVLER DÜŞÜYOR? ●
A.E. ÇAYIRCIOĞLU

KUZEY KÜRDİSTAN SİYASİ ÖRGÜTLENMELERİ ●
VE PDK-BAKUR GERÇEĞİ
Dara BİLEK

TARİH İLE HESAPLAŞMAK... ●
Bedirhan EPÖZDEMİR

ÖCALAN DEVLETE KUTLU OLSUN! ●
Yekiti GULBARAN

ZİMAN Û DOZ ●
Z. ŞEXBAT

KARA ÇARŞAFIN ARKASINDA GİZLENEN KÜRTLER ●
VE İMRALİ'DAN MESAJLAR
Kutbettin ÖZER

WEFATA ABDULBARÎ BALKAŞ ●
İkram DELEN

BÜYÜK DİPLOMAT İDRİS-İ BİTLİSİ ●
Şakir EPÖZDEMİR

DÊ KÎNGÊ EDEBİYATA KURDÎ AZAD BİBE ●
Mehemed DEWRAN

7

İÇİNDEKİLER/NAVEROK

- panorama
sayfa 4 **DENGÊ BAKUR**
- avrupa birliği-türkiye süreci-ya kürt sorunu
sayfa 6 **Cemal BATUN**
- rexne zanîngeha şoreşgêran e!
sayfa: 9 **Hemreş REŞO**
- yeni yüzyılda kürt milli siyaset
belgesine gereksinim
sayfa 11 **Bayram AYAZ**
- yeni süreçte kime ne görevler düşüyor?
sayfa 14 **A.E.ÇAYIRCIOĞLU**
- kuzey kürdistan siyasi örgütlenmeleri
ve pdk-bakur gerçeği
sayfa 18 **Dara BİLEK**
- tarih ile hesaplaşmak...
sayfa 21 **Bedirhan EPÖZDEMİR**
- öcalan devlete kutlu olsun!
sayfa 25 **Yekiti GULBARAN**
- ziman û doz
sayfa 29 **Z. ŞÊXBAT**
- kara çarşafın arkasında gizlenen kürtler
ve imralı'dan mesajlar
sayfa 33 **Kutbettin ÖZER**
- wefata abdulbarî balkaş
sayfa 36 **İkram DELEN**
- büyük diplomat idris-i bitlisi
sayfa 38 **Şakir EPÖZDEMİR**
- dê kîngê edebiyata kurdî azad bibe
sayfa 43 **Mehemed DEWRAN**

DENGÊ BAKUR

berpirsiyarê giştî/genel sorumlulu

CEMAL BATUN

navnîşan/adress:

Box 143, 178 22 Ekerö-SWEDEN

homepage (web sitesi, malper):

<http://www.pdk-bakur.subnet.dk>

e-mail:

bakur@ dengê bakur.com

buhatiya salekî/yıllık abone

almanya: 50 DM

avrupa: 70 DM

baskı/çapxane

ALTERNATİF DRUCK

PANORAMA

Denge Bakur'un 5-6 sayısı Kürt kamuoyunda epey tartışıldı, eleştirisi yapıldı...E-postumuza, adresimize birçok, birçok mektup geldi. telefonla okuyucular, dostlar aradı...Dergimizin Kürt demokratik basını ve kamuoyunda önemi herkes tarafından dillendirildi. Bu yoğun ilgi, bizleri mutlandırıyor, sizlerin beklentilerine layık olmanın heyecanını duyuyoruz...

Son sayımızdan bu yana Kürt siyasi gündeminde, Türkiye' nin yaşadığı realite'de, uluslararası konjoktür de neler, neler yaşanmadı ki... Kuzey Kürt ulusal hareketi, yeni "karmaşık" siyasi durumu yaşamanın şaşkınlığını üzerinden atmaya başlıyor. Öğrendiğimiz kadarıyla siyasi yapılanmalar arasında bir yakınlaşma süreci de başlamış vaziyette. PDK/Bakur kamuoyuna yaptığı Aralık '99'un başlarında ki açıklamasında, Kuzey Kürt siyasi hareketinde öyle bir sürecin başlamasının gerekliliğini dile getirmişti.

TC devleti'nin gözü-kulağı 11 Aralık 1999 günü, Finlandiya'nın başkenti Helsinki'ye çevrilmişti. Türkiye'nin geleceğini belirleyecek AB aday üyeliği başvurusu karara bağlanacaktı. Ve...Ankara, zoru başardı. Avrupa Liderler Zirvesi, Türkiye'yi AB aday üyeliğine resmen tanıdığını ilan etti.

Suriye-İsrail görüşmeleri Washington'da başladı... Rusya birlikleri Çeçenistan'ı yerle bir eden bombardımanları sonucu, başkent Groznj'e nihayet girebildi. Yeltsin istifasını verdi. Putin geçici olarak Cumhurbaşkanlığına getirildi...Avusturya'da neo-nazi koalisyonlu hükümet işbaşına geldi...ETA İspanya'da bir generalin öldürülmesiyle sonuçlanan bombalı bir eylem gerçekleştirdi...Güney Kürdistan'da, YNK eğilimli, KURD-SAT adlı, üçüncü

Kürt satelit televizyonu test yayınlarına başladı...ve neler, neler...

***

Denge Bakur'a ulaşan mektuplara bir göz attığımızda, içerik olarak onları iki bölüme ayırabiliriz. Birincisini; Denge Bakur'a gelen, başarı dileklerinin yer aldığı, çalışmalarının muvafakkîyetinin istendiği mektuplar olarak adlandırabiliriz. İkincilerinde ise; Denge Bakur'un belirli sayısında yer alan bir yazıya/yazılara atfen yazılan bir eleştiri değerlendirmenin yer aldığı veya Denge Bakur'a genel bir eleştirinin yapıldığı mektuplar geliyor...Örneğin: Norveç'ten Kenan Değer adlı arkadaşımız, Denge Bakur'un önemli bir erki yerine getirdiğini yazıyor ve Kürt ulusunun kurtuluşunun sosyalizmden geçeceğini yazıyor...İsveç'ten A. Kılıç adlı bir okuyucumuz; Denge Bakur' un alternatif yol göstericiliği yapması gerektiğini, ulusal-demokratik sahayı örgütlemeye üzerine önemli görevler düştüğünü, fakat bu görevini yerine getiremediğini yazıyor. Bunun nedeninin ise, Öcalan'a "caş-hain, işbirlikçi" denememesindeki çekingenlik olduğunu vurguluyor...Demir Hani adlı okuyucumuz, "ulusal öndere" yönelik dergimizde yapılan eleştirilerin yerinde olmadığını, bunu anlamak için Özgür Politika, Medya-tv, Özgür Bakış vs. takip etmemizi öneriyor...

Öbür taraftan yazılı basında dergimiz 5-6 sayısı ile ilgili bazı değerlendirmeler yapıldı. Burada hepsini birer birer ele almaya gerek yok. Ama, Abdullh Hicabi adlı Özgür Politika gazetesi yazarının iftira, karalama ve yalan dolu makalesine değinmeden geçemeyeceğiz. Dergimize yönelik yazılan, "Yalan Kampanyası" adlı makale, sanki "hırsız - hırsız yakalayın" misali hiçbir gerçekliğin, doğruluğun ve objektivite'nin olmadığı bir karalamadan öteye

gidemiyor. Hicabi, dergimizin neden düşmanı yeren bir yazısı olmadığını soruyor...Hicabi Bey, Sen yine o dergiyi oku, okuyamazsan sana bazıları tercüme etsin...Yoksa, böyle gözü kapalı, ön-yargılı, klişeleşmiş söylemlere artık cevap bile vermek zahmetini görmek istemiyoruz...

Ha..., burada Sayın Hicabi'ye ve yazdığı gazetenin diğer köşe yazarlarına bir olayı anımsatmak istiyoruz... Siz, bir taraftan TC devleti'ne barış gülleri dağıtarken, Ecevit, Bahçeli ve Yılmaz'ı tarihi sorumluluklarını yerlerine getiren devlet adamları olarak nitelendirirken, siyasetin demokratik bir döneme girmesini yazıyorken...ve sizleri veya savunduğunuz çizginin eleştirisini yapan Kürtlere ateş savuruyorken, sizlerin paralelinde agresiv politikanın Kürtler arasında hala hayat bulduğunu da vurgulamalıyız...Ferhat Kaya adlı yurtsever Kürt aydınına Kopenhag'da yapılan fiziki saldırıyı da burada bir daha kınıyoruz...

Nupel adlı derginin 1. sayısında, Hasan Cuni imzalı bir yazı da eleştiri sınırları aşılarak. Kürt yurtseveri, arkadaşımız Derweşe Sado'ya yönelik birçok iftiralar yer almaktadır...Hissi, heyecani ve objektividen yoksun olarak yazılan bu makalede, Sayın Sado'nun 12 Eylül'de elini kolunu salaya salata dolaştığını yazıyor. Tabii ki bunun doğrularla bir ilişkisi yok, Sayın Sado 12 Eylül'den sonra onlarca kez tutuklandı, işkencelere ve baskılara maruz kaldı...Lütfen bu gibi makaleler yazılırken,

gerçeğin sınırları içinde kalalım. Sado' nun düşünceleri ile Cuni'nin ki bir olmayabilir. Öyle olmasına da gerek yok. Fakat biz birbirimizi eleştirirken gerçeğin sınırlarını aşmayalım... Saraylarda yaşıyor, dediği Sado'nun 2 odalı küçük bir evde oturduğunu biliyor mu acaba...Bir de CIA, Savak, MIT ile ilişkiler meselesi, değerlendirmeye bile gerek değil...Sayın Cuni, bir insana - ki eğer yurtsever hareketin temel taşlarından ise, bu gibi ithamlarda bulunmak yakışmaz doğrusu... Eğer bu ithamlarınızı doğrulayacak döküman ve ispatlarınız mevcut ise...Hodri meydan! Buyrun bunları Denge Bakur'a yollayın, onları biz yayınlıyoruz!...Nupel' in bu gibi provokatif yazılara mahal vermesini diliyoruz...

***

Denge Bakur' da yayınlanan yazıların imzalı iseler, yalnız makale yazarını bağladığını tekrar etmekte yarar görüyoruz...Denge Bakur basın kuralları çerçevesinde kendisine bile yapılan eleştirileri yayınlamaktadır...Bu yazılarda dile getirilen eleştirilere bazılarımız doğru, bazılarımız yanlış bakabilir...Bu bizim demokratik hakkımızdır... Ama bu görüşleri kamuoyuna açmak da demokrasinin, demokratik basının görevidir...Dengê Bakur Kürt medyasında çağdaşlığı, çoğulcu demokrasiyi, objektif haberciliği, etiksel yorumculuk ve eleştiriyi, gazeteciliğin küresel değerlerinin sözcülüğünü yapıyor. O halde, bazı arkadaşlarımızın "dergimize yapılan haksız eleştirilere neden

Dengê Bakur Kürt medyasında çağdaşlığı, çoğulcu demokrasiyi, objektif haberciliği, etiksel yorumculuk ve eleştiriyi, gazeteciliğin küresel değerlerinin sözcülüğünü yapıyor. O halde, bazı arkadaşlarımızın "dergimize yapılan haksız eleştirilere neden yer veriyoruz" tavırlarını saygıyla karşılamakla birlikte, herkesin de bizim gibi düşünmediğini ve buna zorunlu olmadıklarını da belirtmekte yarar vardır. Demokrasilerde muhalefete yer vermek, hakkını savunmak, bu değer yargılarını hayata geçirmek, özgürlüğün ve çoksesliliğin güvencesidir...

yer veriyoruz" tavırlarını saygıyla karşılamakla birlikte, herkesin de bizim gibi düşünmediğini ve buna zorunlu olmadıklarını da belirtmekte yarar vardır. Demokrasilerde muhalefete yer vermek, hakkını savunmak, bu değer yargılarını hayata geçirmek, özgürlüğün ve çoksesliliğin güvencesidir...

Dengê Bakur internette web sitesiyle de mevcuttur. Danimarka'daki değerli arkadaşlarımızın katkısıyla "Denge Bakur Online" -www.pdk-bakur.subnet.dk adresinde bulunmaktadır. Burada, bunu gerçekleştiren arkadaşlarımıza tekrar teşekkürlerimizi dile getiriyoruz...

Gelecek sayımıza kadar... hepimize sağlık, başarılar diliyoruz...*

DENGÊ BAKUR

AVRUPA BİRLİĞİ - TÜRKİYE SÜRECİ... - YA KÜRT SORUNU?...

TC devleti nihayet, yıllar süren bir çabadan sonra 10-11 aralık 1999 günlerinde Finlandiya' nın başkenti Helsinki'de toplanan Avrupa Birliği Zirvesi kararıyla Avrupa Birliği aday ülke statüsüne kavuşabilirdi. 10 aralık gecesi öncesinde bile, Ankara mekik bir diplomasi uygulamak, AB üyeleri devletleri nezdinde yoğun diplomatik çalışmalar yapma zorunda kaldı. Hatta toplantının kararı açıklanan dakikaya kadar bile Yunanistan' ın veto hakkını kullanacağı telaşı Ankara ve diğer AB devletleri başkentlerini sarmıştı. Türkiye yine içeri alınmayacak mıydı, yoksa yedekler arasında son numarayı giymesine müsaade verilecek miydi?

Aralık 1999'un ilk haftasında Dışişleri Bakanı İsmail Cem adeta bir Avrupa turu atarak Birliğin başkentlerini bir bir ziyaret etti. Vaatler verdi, sözler verdi, geleceğe ilişkin "demokrasi paketini" açtı, Türkiye' nin iç ve dış dünya ile ilişkilerinde izleyeceği "yeni yolu" açıkladı. Kısacası, bu kulislerde, bugüne kadar kamuoyunun bilgisine sunulmayan, kapalı tutulan, kilidinin anahtarının saklı tutulduğu programları, Avrupalılara açtı. Böylelikle de eğer Avrupa yolu açılırsa, bu demokrasi programının yaşama geçeceği, açılmazsa uygulanma şanslarının olamayacağını söyledi. Yunanistan' ın vetosunu kullanmaması için uluslararası bazı güçlere de Ege ve Kıbrıs konusunda taahhütler verdi ve buna bağlı olarak Atina' yı yumuşatmaları istemlerinde bulundu. Öbür taraftan özellikle "Deprem felaketinden" ve Öcalan' ın tutuklanmasından sonra iki ülke arasında belirli bir yumuşamanın yaşandığı herkes tarafından gözlemlenebiliyor.

NATO' nun bu iki birbirine küskün üyesi, belki de modern tarihlerinde bugün kü olduğu kadar, birbirlerine yakınlaşmış değiller.

Bu süreci tamamen aktarma gereği zaten artık yok, fakat biz bu süreç içerisinde önemli bazı bilgilerle sahip olduk, önemli bazı girişimlerde bulunduk, bunların da özel de Denge Bakur çevresi ve genel de Kürt kamuoyunun bilgisine sunulması görüşündeyim. Zaten savunduğumuz konsept çerçevesi, Kürt yurtsever demokratik hareketi ve periferisinin, perde arkası politikaların, çalışmaların zamanının geçtiği, enformasyon toplumu formasyonlarının artık hakim olduğu dünya realitesinde, Kürt siyasi hareketinin de, medyasının da ve bütün diğer kurumlarının da açıklık ilkeleri çerçevesinde, kamuoyuna bilgi vermeleri yönündedir.

AB YEDEK ÜYELİĞİ BİZİ NASIL ETKİLİYOR...

TC devleti'nin AB aday ülke statüsüne kavuşması, kuşkusuz çok önemli bir olaydır. Bu Türkiye için de böyledir, Avrupa Birliği için de böyledir, ama biz Kürtler için de öyledir. Bu proseste her taraf elinden geldiğince kendi programlarını daha öne çıkarmaya çalışacak, bu sorunların çözüm için ilk elde ele alınması için büyük bir çaba gösterecektir. Kürtlerin bu anlam da büyük bir avantajı söz konusudur. Bütün dünya, Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'ye demokrasinin geleceğini çok iyi biliyor. Ayrıca, TC devleti' nin Avrupa Birliği' ne aday ülke olarak kabülü, gerek Türkiye nezdinde ve ama özellikle de, bizleri de kapsadığı için,

Kürtler nezdinde iyi, ama çok iyi değerlendirilmelidir. Türkiye AB aday ülke statüsünü almıştır, ama şartlı olarak! Hiçbir aday ülkenin önüne (realitelere de uymadığı dola-yısıyla) bu kadar şart konmamıştır. Türkiye belirli bir süre içerisinde bu şartların gerekliliklerini yerine getirmelidir. Bunun sözünü de vermiştir!.. İşte burada, Kürt tarafına büyük ve ağır sorumluluklar düşmektedir. Kürt ulusal sorunu, Helsinki zirvesinde adlandırılmamıştır, yuvarlak bazı çerçeveler içerisinde masa önüne gelmiştir. Ki, TC bunları bugünden görmezlikten gelmektedir. Sorunumuzun, adlandırılarak, Türkiye' nin demokratikleşmesi önünde çözümü gerekli bir nokta olarak gündeme getirilmesinin sorumluluğunu biz taşıyoruz.

İşte, yazı da genel de TC devleti, özeld de Kürt tarafının bugünkü yaklaşımları ve önümüzdeki süreç ile ilgili önlerinde duran realiteye, sorumluluklara ve bu çerçevede değişik noktalara parmak basmak isteyeceğim.

Belki de sonda söylenmesi gerekeni şimdi yazacağım. Kürt hareketi dünkü gibi, Kürt medyası dünkü gibi, Kürt demokratik kurum ve kuruluşları, legal yapılanmaları dünkü gibi siyaset ve politika yapamazlar! Kürt sorunu' nun siyasi arenasının adresi değişime uğramıştır. Kürtler olarak artık siyaset, propaganda, pratik çalışma ve diplomasi yaptığımızda Avrupa Birliği üyesi ülkeleri' nin başkentlerini, kurum ve kuruluşlarını, uluslararası çevre ve platformları

direkt muhattap almalı-yız. Sorunumuzun, AB üyelik sürecinde, Ankara' nın önüne adlandırılarak getirilmesinin yolu işte değinilen bu noktaların yaşam bulmasından geçiyor. Kürt tarafı iç struktur ve siyasi programlarını, çağdaş dünya'nın normlarına göre yenilemelidir. Kuşkusuz, uluslararası antlaşmalar, ulusal sorunların çözümü için çok önemli bir temel arzetedir. TC devleti' nin ulusların kendi geleceğini özgürce belirleme hakkı ile, azınlık hakları ile, çocuk hakları ile, insan hakları ile ilgili uluslararası antlaşmaların birçoğunun altında imzası bulunmaktadır. Bugünden tezi yok, bu durum gündemleştirilmeli, Kürt sorunu'nun çözümü için uluslararası antlaşmaların hayata geçirilmesi istenmelidir. Türkiye, belki Kürt sorunu'nun ulusal bir sorun olmadığı tezini yine savunacak, ama önemli olan tüm dünya'nın sorunumuzu ulusal bir sorun olarak algıladığıdır. Bu yönde Kürt tarafı çalışmalarını daha akıllı, diplomatik ve bilgisel bir temele oturtmalıdır...

ANKARA'NIN AB ADAY ÜYELİK STATÜSÜ SÜRECİNDE KÜRT SİYASİ HAREKETİ'NİN TAVRI

TC devleti' nin, 11-12 aralık '99 tarihlerinde yapılan zirvede AB aday üyeliği statüsünü alması sürecinde, Kürt siyasi yapılanmaları farklı, ama çok farklı bir politika yürüttüler. Bunu Kürt medyasında da izlemek mümkün oldu. Süreç içerisinde görüş, tutum ve çalışmaları kamuoyu-

nun dikkatine yansıyan PDK/Bakur, PSK ve PKK'nın her biri kendi istikametinde yürüdü.

Ashında PKK'nın Avrupa Birliği/Türkiye ile ilgili yaklaşımı hem en anlaşılır hem de en karmaşık tavrı olarak Kürt siyasi tarihine geçti. Öcalan' ın tutuklanması sonrası PKK' nın TC devletine yönelik politikasındaki değişiklik rüzgarı, AB yedek üyelik sürecinde had safhaya ulaştı. PKK, Ankara' nun üyelik sürecini eleştirmeyi bile, artık klişeleşmeye başlayan "ihanet, komplo" teorileri ile eşdeğer tuttu. Hatta, aday üyeliği desteklemek için ne Avrupa Birliği tarihinde, ne de Kürt siyasi tarihinde eşine rastlanmayan bazı pratik çalışmaları hayata geçirdi. PKK yandaşları, Helsinki'de AB zirvesi salonu önünde, Zübeyir Aydar' ın öncülüğünde "Türkiye'nin aday üyeliğini destekleme" yürüyüşü gerçekleştirdi. Bir zamanlar Ankara' yı dünyanın en barbar, vahşi ve çağdışı devleti olarak adlandıran, Med-tv' nin ekranlarından bu görüşü onlarca kez haykaran Aydar, o günleri unutmuş ve Türkiye' nin demokrasi yolunda yürüdüğünü ve hiçbir şart ileri sürülmeden Ankara' nun Avrupa ailesi içinde yer almasının "şerefli" mücadelesini yürütüyordu. PKK Başkanı Öcalan, İmralı adasından, Başkanlık Konseyi' de açıklamaları ile TC devleti' nin AB aday üyelik statüsüne kavuşturulması yolunda ellerinden gelen herşeyi yaptılar..

PSK, aday üyelik süreci döneminde yaptığı çalışmalarda

PDK/Bakur Genel Başkanı'nın önemle vurguladığı bu cümleler aslında sorunumuzun ana noktasını teşkil ediyor-AVRUPA DEVLETLERİ DE BİZİM KADAR SORUNUMUZU TANIYOR...AMA KENDİ SORUNUMUZU BİZ MASAYA YATIRMALIYIZ, BİZ GÜNDEM DE TUTMALIYIZ!... Önümüzdeki süreç içerisinde Kürt siyasi hareketi' nin başarması gereken en önemli nokta da bu olacaktır.

Türkiye' nin günümüz realitesi itibarıyla AB içerisinde yer almasının doğru olmayacağı ve TC devleti' nin demokrasi, insan hakları ve Kürt sorunu'nda, belli adımlar atmaya kadar aday üyeliğinin kabul edilmemesinin gerektiğini dile getirdi. PSK Genel Sekreteri Sayın Kemal Burkay, Avrupa Birliği liderlerine zirve öncesi yazdığı mektupta da, aynı konulara değinerek günümüzde Ankara' nın, AB'ne aday üye olma seviyesini yakalayamadığını belirtti...

PDK/Bakur Genel Başkanı Sayın Hemreş Reşo, Fransa eski Cumhurbaşkanı merhum Francois Mitterand' ın eşi ve Liberation Vakfı Başkanı Madame Danielle Mitterand ile Kasım '99 da Almanya' nın Osnabrück kentinde yaptığı görüşmede, Almanya Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ve birçok Avrupa Parlamenteleri ile temalarında, İsveç Dışişleri Bakanı Bayan Anna Lindh ile Stokholm'de 22 Kasım 1999daki görüşmesinde, Aralık ayının

başlarında İngiltere Dışişleri Bakanlığı üst düzey yetkilileri ile toplantılarında bu süreci ve Kürt tarafı olarak yaklaşımlarını Avrupa'lılara aktardı. Sayın Reşo bu önemli görüşmelerinde, vardıkları kararı, Denge Bakur sorumlularına şu cümlelerle anlatıyordu: "Avrupa Birliği, kapısını Türkiye'ye açma eğilimindedir. Biz de buna karşı değiliz ve tüm görüşmelerimiz de bunu vurguladık. Bunun yanında Türkiye' nin Kürt sorunu'nda adım atması gerekmektedir. Bu Türkiye' de demokrasi değerlerinin yaşama geçmesinin temelidir. Biz, Avrupa Birliği yöneticilerinden ve üye devlet hükümetlerinden bu gerçeği dillendirmelerini istedik. Türkiye' nin aday ülke statüsüne kavuşması halinde, Kürt problemiği bir Avrupa problemiği haline de gelecektir ve Avrupa bu sorumluluğunu görmelidir, dedik. Kürt sorunu çözüm sürecine girmeden Türkiye' de olsun, bölgede olsun barıştan, demokrasiden, insan haklarından ve istikrardan söz etmek mümkün değildir. Bunu Avrupa devletleri de bizim kadar biliyor, ama kendi sorunumuzu biz masaya yatırmalıyız, biz gündem de tutmalıyız..."

PDK/Bakur yaptığı çalışmaların, görüşmelerin verdiği intiba ile 4 Aralık 1999 tarihinde Helsinki Zirvesine bir açık mektup yoluyor ve Türkiye' nin aday üyeliğe kabul edileceği kanısını kamuoyuna bildiriyor ve Zirve' den Kürt sorunu' nu dillendirmesini talep ediyordu. Ayrıca, yaptığı görüşmelerde kararlılıkla savunduğu, Türkiye' nin önüne

bağlayıcı bazı taahhütler ve şartların konulması gerektiğini, mektubunda altını çizerek dile getiriyordu....

TC DEVLETİ'NİN ÜYELİK GÖRÜŞMELERİNE BAŞLAMASI BİRAZ DA BİZİM GÖSTERECEĞİMİZ PERFORMANSLA İDENTİLİ OLACAKTIR. O HALDE NE YAPMALIYIZ?...

PDK/Bakur Genel Başkanı'nın önemle vurguladığı bu cümleler aslında sorunumuzun ana noktasını teşkil ediyor-AVRUPA DEVLETLERİ DE BİZİM KADAR SORUNUMUZU TANIYOR...AMA KENDİ SORUNUMUZU BİZ MASAYA YATIRMALIYIZ, BİZ GÜNDEM DE TUTMALIYIZ!... Önümüzdeki süreç içerisinde Kürt siyasi hareketi' nin başarması gereken en önemli nokta da bu olacaktır. Bunun da gerçekleşmesi için, herşeyden evvel PKK dışındaki Kürt ulusalci-demokratik yapılanmalarının bir platform veya blok oluşturması gerekliliği kendisini dayatmaktadır. PDK/Bakur bu yolda önemli bazı adımlar atmış bulunmaktadır. Kürt kamuoyuna bu çerçevede bir çalışmanın yapılacağı sözü verilmiş bulunmaktadır. Tarih PDK/Bakur' un önüne önemli bir misyon sunmuştur. Bu tarihi momentin yakalanması, hem Kürt sorunu, hem Kürt siyasi hareketi, hem de Kürt halkının beklentilerine bir yanıt olacaktır. PDK/Bakur potansiyeli bu tarihi sorumlulukla hareket etmeli ve gereğini de yerine getirmelidir...*

Cemal BATUN

Rexne Zanîngeha Şoreşgêran e!

Merc û karakterîstîka welatparêzên gelên bindest ew e ku ew xwe ji nefsa xwe rizgar dikin, xwe didin xizmeta gel û welatê xwe. Êdî xwekesiya (şexsiyeta) wan a xweristî (normal) ji holê radibe. Ew dibin malê raya giştî. Tiştêkî wan yê veşartî namîne. Rabûn-rûniştina wan, xebat, têkoşîn, kirin û çewtiyên wan bala herkesî dikişînin ser xwe û ew her di bin çavneriya raya giştî de dimînin. Ji ber vê yekê, jî ew herdem dibin armanca gelek rexneyan û pesindeyên renga-reng. Bêguman çawan ku rexneyên wan pir caran ne di ciyê xwe de ne, rexneyên ne tûj û tal in, herweha ew pesindana jî pesindanên çewt û vala ne. Lê divê tu caran neyête jibîrkin ku ne ew rexne û ne jî ew pesindana ji kesatiya wan xebatkar û têkoşeran re têne kirin. Wek li jor jî hate gotin, armanca wan û pesindeyan, kirin û xebata wan e; tevgera wan a giştî ye.

Ji ber vê yekê, nabe ku têkoşer û şoreşgêr ji rexneyan dilteng û bêhteng bibin. Bi vacayî, divê jê spasdar û dilxweş bibin. Rexne dikarin zanîn û dîrdîtina wan dewlemendtir bikin, bêvaciya (ahmak) wan berbend bikin û pozbilindiya wan jî bişkênînin. Xebata ku ji rexneyan re ne vekirî, wek karbidestiya bê dijber helwesteke dîktatoriyetê ye û astengeke mezin e li ber pêşveçûnê. Rexne dikarin bergêha têkoşeran firehtir bikin, nefstenikî û sergiraniyê bikin para wan. Ew dihêlin ku mirov bika-ribe "kumê xwe bidin serê xwe û bîponijel!"

Bi kurtî, rexne, ji bo têkoşeran, bi taybetî jî, ji bo welatparêzên gelên bindest zanîngeheke bê hempa ye. Divê beramberî rexneyê, helwêst zêdetir erênî be, ev yek nixên demokrasîyê jî xurtir dike.

Ev e, bi milyonan kesên ku li mala xwe rûniştî hene. Çima kes çêla wan nake? Çima hebûn û tunebûna wan kesên limalrûniştî bala kesekî nakişîne ser xwe? Ji ber ku ew bê îdîa ne! Ne gotinek û ne jî belênek (soz) wan di derbara rewşa gel û welat de heye. Lê belê ew kesên welatparêz? Ew kesên welatparêz, a rasttir, ew kesên gelparêz ku xwe dane ser rêya azadî û serxwebûna gelê xwe, xwedî doz û armanceke binavkirî ne. Ewan bi biryar û vîna xwe, xwe avêtine nav kada vê xebatê.

Ew, xemxurê rewşa gelê xwe ne. Wan biryar û vîna xwe, xwe avêtine nav kada vê xebatê. Ewana bi armanca ku gelê xwe bigêhîne rewşeke baştir û jiyaneke bilindtir, derketine holê. Ji ber vê yekê, divê hêrgiz ev cudahiya di navbera welatparêz û kesên limalrûniştî de were dîtin û ev rastiya ney- etê paşçavkirin. Gava ev rastiya were naskirin û pejirandin, êdî kes rexne û pesindeyan xwekesî nagire, ji rexneyan dilteng û ji pesindeyan ji serxweş nabe! Dê bizanibe ku ew hemû bûyerine derbasok in û dê bibin malê dîrokê.

Belê, ger "ev rastiya were naskirin û pejirandin" welê ye. Lê gava mirov rewşa "siyasetmedar" û "ronakbîrên" me Kurdan, bi taybetî jî yên berpirs- arên rêxistinên Kurdistanê dide ber çavan, mirov dikare bi zelalî bibîne ku ewana, ne cudahiya di navbera têkoşer û yên limalrûniştî û ne jî cudahiya di navbera dijminayetî, dijberî û rexneyan de naskirine. Ew hîn dijber û rexnegiran wek dijmi- nan dibînin! Hembêz xwe ji pesindeyan re vedikin. Rast e, hin celeb mirov hene ku li mala xwe rûniştine, "destên xwe ne bi ava sar û ne jî bi ava germ dikin" Hinek ji wan, hewl didin, di bin navê "rexnegirtinê" de, ji bo xwenimandinê û yên

din jî raste-rast ji bo xirabkirinê vê tistika havil û avadar bikarbinin. Lê ew, bêguman zimandirêj û tûjkar (provokator) in. Şo-reşgerên serwext wek pisporên civaknas dikarin xwe ji wan celeb mirovan biparêzin. Lê belê, xwe ji pesindekaran rizgarkirin gelekî dijwar e.

Di dîrokê de gelek mînakên balkêş hene ku bi hîndariya hatine dagirtin. Bi tenê rewşa vê dawiyê têr dike ku şoreş û têkoşer bikarin jê destkefî bibin.

Wek hate dîtin, rêxistina ku 15 salan têkoşînek çekdar meşand, dikarî di rojekê de dev ji şerê çekdarî berde. Belê, dê bikaribe di rojekê de dev ji destûr û rêbaza xwe, dev ji rêzaniya Kurdistanê berde. Bi hezaran xort hatibûn kuştin, bi hezaran gund hatibûn şewitandin û wêrankirin, bi mîlyonan Kurd derbeder bûbûn! Çi xem? Hemû" ji kîska dayika xwe çûbûn! Ne şerm û ne jî poşmanî! Serokê wê xwe avêtibû hembêza dijmin û " di derdê serê de ketibû"! Wî bi hêsanî dikarî ji "dayikên şehîdên" dewleta dagîrker lêbihorînê bixwaze û "amade bû ku têkeve bin xizmeta" dewleta neyarî! Çi xem e? Wî ta roja were girtinê, mafê jiyane nedabû dijber û rexnegiran, bê dilovanî hêriş dibir ser herkesî û rêxistinên ku çewtiya meşandina şerê çekdariyê, di cenga Kurdistanê de çewt û ne rast didîtin.

**Em bibêjin ku ew
"ketibû derdê serê xwe",
lê derdê serokatiya rêxistinê?
"Heval" û "hevalbend" an çî bû ku
li hember vê helwesta canhîraş bê
deng man?
Bêdengiyê berde aliyekî, çima û çawan
karin xwe li rewşa nûh binin û
"vî kirasê" xwînmij, di bîstekê de li
laşê xwe bişîdînin?
Çawa karin di nav çarçewa kemalîzma
ku ji hemû bingehên zanistî
bêpar e, "cumhuriyeteke demokratîk"
bibînin?**

Gelek welatparêz û ronakbîr bûn goriyê vê helwesta malkambax. Hinek ji wan hatin kuştin û hinekan jî jiyana xwe ya rêzaniyê dawî lê anîn!..

Lê gava Öcalan hate girtin, ew 180 derece zivirî. Vê carê hêriş bir ser herkesî ku "lêbihorîn" ji dewletê nexwest û ne amade bû ku têkeve "bin xizmeta dewleta dagîrker!

Em bibêjin ku ew "ketibû derdê serê xwe", lê derdê serokatiya rêxistinê? "Heval" û "hevalbend" an çî bû ku li hember vê helwesta canhîraş bê deng man? Bêdengiyê berde aliyekî, çima û çawan karin xwe li rewşa nûh binin û " vî kirasê" xwînmij, di bîstekê de li laşê xwe bişîdînin? Çawa karin di nav çarçewa kemalîzma ku ji hemû bingehên zanistî bêpar e, "cumhuriyeteke demokratîk" bibînin?

Heger rewş weha be, "Mêrik" dê

ji kê û çima şerm û fihêt bike?

Gelek çima hene, lê bersîva van giştan, wek li jor hatiye rêzakirin, nasnekirina mafê rexneyan, dijberî û "alternatifan e. Bêgu-man, ger alternatifek hebûya, ne wî dikarî dengê dijberiya xwe di nav rêxistinê de bifetîsîne û ne jî dikarî bê xem û dilovanî êrişkarî bikarbihêna. Dê bégav bibûya

ku her gavavêtinek xwe bipîva û "lingên xwe li ligor berra xwe dirêj bikira" Dê nikaribûya welê bêtirs û xem, xwe bavêta hembêza dagîrkerên Kurdistanê.

Dîsan, hêşik, dê ne serokatiya rêxistinê, ne "heval û hogir" û ne jî malbata Şehîdan bêdeng bimana. Dê dagîrkerên Kurdistanê jî "hesabên" xwe li gor wê bikarana.

Gelek caran hatiye dîtin ku kirin û tevgerên ku di dema xwe de wek rastiyeke hatibûn pejirandin, paşê çewt derketine. Ji ber vê yekê, mirov nikare mîsoger bibe ku her "rastiyeke" îro, dê hêrgiz dîwaroj jî her rastî bimîne. Bi tenê, ew "rastiyên ku bi dirêjîya dîrokê karîne berxwe bidin û xwe biparêzin, rastiyeke rast in" û ciyê haweriyê ne...*

Hemreş REŞO

YENİ YÜZYILDA KÜRT MİLLİ SİYASET BELGESİ'NE GEREKSİNİM

Türkiye ve Kuzey Kürdistan açısından geride bıraktığımız yüzyılda çok sayıda önemli olaylar meydana geldi. Olayların önemli sırası herkesin bakış açısına göre değişebilir.

Biz, geçtiğimiz yıl meydana gelen iki olayı çok önemli buluyoruz: Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday üye olarak kabul edilmesi ve 15 yıllık Kürt silahlı mücadelesinin vardığı son. Bu iki gelişme Türkiye'nin ve Kuzey Kürdistan ulusal hareketinin yeni yüzyıldaki, tüm yüzyılı olmazsa bile en az 20-30 yıllık geleceğini, yönelimlerini temelden etkileyecek nitelikte. Birinci olaydan başlayalım.

Helsinki'de Avrupa Birliği aldığı karar ile Türkiye ye aday üyelik statüsü tanıdı. Böylelikle, Türkiye, Avrupa ailesinin içine buyur edildi.

Uluslararası ve Ortadoğu/Kafkasya/Orta Asya'daki politik konjoktürü dikkatle izleyenler için, Türkiye'nin AB'ne alınması sürpriz değildir. Tam aksine bu karar, rasyonel politik bir gereklilikti.

Politikanın ve gazeteciliğin dauyelerinden Sayın Çetin Altan, ısrarla Türkiye'nin değişmek kabuğunu yırtmak dışında bir şansının olmadığını yazıp duruyor. Son yazılarından birinde (Sabah, 15. 10. 1999) "Türkiye'yi dış dinamikler sürükleyecek 21. Yüzyılda çağdaşlaşmaya" diyordu. Aynı gün Necati Doğru'da, "ite kalka idam edecekler. Yirmibirinci yüzyıla hazırlayacaklar. Küreselleşme, Globalesme, Bizi adam edecek" diye açık açık yazdı.

Güngör Mengi, geçtiğimiz Yüzyılın son yazısında (Sabah, 31. 12. 1999), "Yeni dünya düzeninin oluşturduğu sel, Türkiye'yi önüne katmış götürüyor" tespitinde bulunuyor. Mehmet Barlas'ta Yeni Şafak gazetesindeki köşesinde, "Dış konjoktür bazen, Türkiye'deki değişim gereğinin önünü açıyor" diyerek, AGİT İstanbul Toplantısı, AB Aday Üyelik statüsü, Türkiye-İsrail ikili anlaşmaları gibi önemli olayların arka bahçesini çok özlüce dile getirdi.

Geride bıraktığımız yılda Türkiye açısından meydana gelen çok önemli olayların en açık izahı, Bill Clinton'un Türkiye'de, özellikle TBMM'de yaptığı konuşmada ifadesini buluyor. ABD, Türkiye'ye varolan stratejik işbirliği çerçevesinde, önümüzdeki çeyrek yüzyılda, "Avrupa Birliğine tam üye olmuş, Kıbrıs ve Yunanistan'la sorunlarını çözmüş, Kafkaslarda ve Ortadoğu'da istikrarın sağlanmasına katkıda bulunarak bölgenin enerji koridoru haline gelmiş, demokrasi ve insan hakları sorunlarını aşmış, doğal haklarını vererek kendi Kürtleriyle barışmış, laiklik ve islamı bağdaştırarak model ülke durumuna ulaşmış bir Türkiye" hedefliyor. Clinton, önem verdiği müttefiki Türkiye'nin önüne böylesi bir vizyon koydu. Türkiye'de olduğu beş gün içinde bunu herkese anlattı. Dünyaya böyle bir mesaj verdi. şimdi top Türkiye'de.

Türkiye'nin yakın geçmiş tarihine bakıldığında, herkesin buna fit olacağını/olduğunu kestirebiliriz. Türkiye, birçok tarihi dönemeçlerde "stratejik faydalarını" pazarlayarak işini yürüttü. Mustafa

İstikrarı sağlamak içinse, eski devir yöntemleri artık geçerliliğini yitirdi. 70'li, 80'li yıllarda olsaydı, Paul Henze'nin "bizinkiler" dediği generallere bir darbe yaptırılır, "işler düzene sokulurdu". Hazır 28 şubat ultimatomunda verilmiş ve kamuoyu irtica ve bölücülük tehlikesi karşısında korkudan zangır zangır titriyorken, darbe için tam bulunmaz fırsattı. Ama askeri darbe ve demokrasi dışı yöntemler artık çare olarak görülüyor. Bölgeye, batı demokrasisi ölçülerinde, İslam ile demokrasinin sentezini başarıyla gerçekleştirmiş, örnek bir model ülke gereklidir. Şimdi, Türkiye, dış dinamikler tarafından oraya doğru yönlendiriliyor. Yeni Dünya Düzeni'nin oluşturduğu ve Türkiye'yi önüne katan sel işte bu seldir!

Kemal, başarısının büyük bir bölümünü Çarlık Rusya'sındaki Ekim Devrimi'ne borçludur. Kemalistler, sonraki yıllarda Sovyetler Birliğiyle komşuluktan kaynaklanan jeostratejik konumunu da yine tepe tepe kullanmasını bildiler ve kullandılar.

Günümüzde benzer başka bir durum ortaya çıkmış. Gerçi tarih tekkerürden ibaret değil, ama benzerlikte şaşırıcı doğrusu.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bölgede ciddi bir boşluk doğdu. Gerçi Batılı ülkeler özellikle ABD, 2.Körfez Savaşından sonra bölgeye askeri olarak daha köklü bir biçimde yerleştiler. Ama yine de bölgede sağlam ve istikrarlı müttefiklere ihtiyaç vardır. İşte bu ihtiyaç, Türkiye'yi bölgede "merkez üssü" durumuna getiriyor, jeostratejik önemini artırıyor. Dış dinamikler, bu ihtiyaç ve önemden dolayı Türkiye'ye bir rol biçmiş durumdadırlar. Bu nedenle, Türkiye'nin bu rolü üstlenebilecek istikrarlı bir yapıya kavuşması gerekir.

İstikrarı sağlamak içinse, eski devir yöntemleri artık geçerliliğini yitirdi. 70'li, 80'li yıllarda olsaydı, Paul Henze'nin "bizinkiler" dediği generallere bir darbe yaptırılır, "işler düzene sokulurdu". Hazır 28 şubat ultimatomunda verilmiş ve kamuoyu irtica ve bölücülük tehlikesi karşısında korkudan zangır zangır titriyorken, darbe için tam bulunmaz fırsattı. Ama askeri darbe ve demokrasi dışı yöntemler artık çare olarak görülüyor. Bölgeye, batı demokrasisi ölçülerinde, İslam ile demokrasinin sentezini başarıyla gerçekleştirmiş, örnek bir model ülke gereklidir. Şimdi, Türkiye, dış dinamikler tarafından oraya doğru yönlendiriliyor. Yeni Dünya Düzeni'nin oluşturduğu ve Türkiye'yi önüne katan sel işte bu seldir!

Türkiye bu role soyunacak mı, bunu kabul edecek mi? Türkiye'nin iç dinamikleri buna hazır mı? Türkiye bu değişim ve dönüşümü gerçekleştirecek mi?

Türkiye bu soruların yanıtlarını

arayıp duruyor.

PEKİ NE OLACAK?

Biz, ne kadar küçük ve önemsiz olursa olsun, hiç bir faktörü gözmezlikten gelmiyoruz, hiçbir gücü de küçümsemiyoruz. İsrail'de Netanyahu örneği hafızalardadır. Netanyahu, Oslo'da temelleri atılan İsrail-Filistin-Arap barış planını engellemeye çalıştı. Engelleyemedi, geciktirdi. Ama kendisi de politik arenayı terk etmek zorunda kaldı. Bu bakımdan, politikamın çıplak gerçekliğiyle Türkiye'nin bu soruya nasıl yanıt bulacağına dönersek, şunu açıkça söyleyebiliriz: Türkiye'nin başka bir seçeneği yok! Ya bu repertuarı uygulayacak, ya da işi çok zor olacak.

Türkiye önüne konan planı ağır aksak da olsa uygulayacak. Çünkü bu plan, Türkiye egemenlerinin de çıkarıdır. 1991 Körfez savaşından sonra bir ara "Adriyatik'ten Çin seddine kadar Türk dünyası" stratejisinden söz eden Türk yöneticileri, şimdi önlerine konulan planla Çin seddine ulaşsalar bile, en azından Ceyhan'dan Kazakistan steplerine kadar uzanan uluslararası destekli önemli bir enerji boru hattına kavuşabilecekler. Bu da Türkiye'yi önemli bir bölgesel güç haline getirecektir. Türkiye'nin stratejistleri bu gerçekleri görüyorlar.

Türkiye 21. Yüzyıl stratejisini hazırlamakta hayli zorlanıyordu. Kör şövenist-milliyetçilik ile toplumsal geri kalmışlığın gir-dabında debelenip duruyordu.

Ama, dış konjktür değişimi ve dönüşümü zorladı ve Türkiye o yola girdi. Yine de bu iki faktör faktör, büyük ayak bağı. Özellikle bir tanesi biz Kürtleri ilgilen-diriyor. Kürt halkının varlığını ve diğer farklı kimlikleri yok sayan tekçi anlayış ile Türk milliyetçi-liğinin oluşturduğu handikap. Demokratikleşmenin, ilerleme-nin önündeki en büyük engel budur. Bu konuya da birşeyler olmak zorunda.

Ya Türkiye değişecek, Kürt halkının varlığını kabul edecek, hakları verilecek. Ya da Kürtleri yine oyuna getirecekler. Haklarından, mücadelelerinden vazgeçip hesaba katılacak bir unsur olmaktan çıkarılacaklar. Bu mümkün olur mu?

Tabii ki her Kürt yurtseveri bu soruya hemen hayır yanıtını verir. Ama gel görelim ki, kazan ayağı öyle değil. Abdullah Öcalan üzerinden uygulanan İmralı konsepti, hiç te hayra alamet bir tutum değildir. İşin henüz başındayız. Bu sürecin berabe-rinde daha neler getireceği şimdiden kestirilemez. Türk devleti, Abdullah Öcalan'ı elinde Kürtlere ve meşru haklarına karşı adeta bir rehine gibi tutuyor ve kullanıyor. "İmralı Konsepti"nin bu yanını görmek gerekir. Lozan'a mektup yazan Kürt aşiret reislerine, ağa, şeyh, ve dedelere hangi sözlerin verildiğini çok iyi incelemek gerekir. Bunların sonlarını da!

PEKİ ÇIKIŞ YOLU NEDİR?

İşte bu nokta da, dış dinamikle-

21. Yüzyılda kaybeden olmamak için, tez elden işe koyulmak gerekir. Herşeyden önce, biz Kürtler, bütün bu devasa gelişmele-ri iyi değerlendirip, kendimize göre "Yüzyılın Kürt Milli Strateji Belgesi"ni geliştirmemiz gerekir. Ve bu çerçevede, dünya'nın ve bölgenin politik konjktürünü, güçler dengesini, politik gerçe-klerini doğru değerlendirip hedefler tespit edip gücümüzü oraya yoğunlaştırmamız gerekir. Birlikte, hep birlikte, parçalı değil. O nedenle, mümkün olduğunca en geniş bir yelpazede ulusal-demokratik bir birlik oluşturmak zorundayız. Küçük detaylara boğulup bizi yeni yüzyıla taşıyacak görevleri ihmal edemeyiz. Böyle bir lüksümüz yok. Bu çağrı yurtsever her Kürdedir. Partisi, inancı, görüşleri, sosyal aidiyeti, geçmişi ne olursa olsun. Yeter ki, Kürt kimliğinin bilincinde olsun, ona sahip çıksın ve onun için birşeyler yapmanın gereğine inansın.

rin Türkiye'nin önüne koydu-kları 21. Yüzyıl Planı, Kürtler için de bir şans sunuyor. Hem çok büyük bir şanstır, hem de dezavantajdır. şanstır, gelişmenin yönünü doğru değerlendirir ne kendiniz için doğru sonuçlar çıkarabilirseniz ve ortaya çıkacak momentlerden yararlan-masını bilirsiniz. Dezavantajdır, bu beceriyi gösteremezseniz, kimse sizi hesaba katmaz. Ayrıca, Lozan'da olduğu gibi tercih başkasından yana yapılır, siz yine haksız, hukuksuz ve kimliksiz kalırsınız. 21. Yüzyılda da.

21. Yüzyılda kaybeden olmamak için, tez elden işe koyulmak gerekir. Herşeyden önce, biz Kürtler, bütün bu devasa gelişmeleri iyi değerlendirip, kendimize göre "Yüzyılın Kürt Milli Strateji Belgesi"ni geliştirmemiz gerekir. Ve bu çerçevede, dünya'nın ve bölgenin politik konjktürünü, güçler dengesini, politik gerçeklerini doğru değerlendirip hedefler tespit edip gücümüzü oraya yoğunlaştırmamız gerekir.

Birlikte, hep birlikte, parçalı değil.

O nedenle, mümkün olduğunca en geniş bir yelpazede ulusal-demokratik bir birlik oluştur-mak zorundayız. Küçük detayla-ra boğulup bizi yeni yüzyıla taşıyacak görevleri ihmal ede-meyiz. Böyle bir lüksümüz yok. Bu çağrı yurtsever her Kürdedir. Partisi, inancı, görüşleri, sosyal aidiyeti, geçmişi ne olursa olsun. Yeter ki, Kürt kimliğinin bilincinde olsun, ona sahip çıksın ve onun için birşeyler yapmanın gereğine inansın.

Bu dönemde, her dönemden daha fazla "ben"i geriye itip, "kollektif sorumluluğun hakları ve kimliği"ni öne çıkarmalıyız. En iyi politikacı, en iyi lider "ben"ini kollektif kimlikte örttüşmeyi beceren insandır.*

Bayram AYAZ

YENİ SÜREÇTE KİME NE GÖREVLER DÜŞÜYOR?

Koşullar dayattı, ama yine de şu soruyu sormak gerekir. Kim, ne zaman düğmeye bastı da yeni bir süreç başladı?

Yeni sürecin üç ana kaynağı var. Amerika, Avrupa ve ülkenin iç dinamikleri (devlet, hükümetler, burjuvazi, vb.) Bu sürecin can alıcı noktası, bölgenin coğrafi ve ekonomik olarak paylaşılmasının, bu üç gücün birbirini engelleyerek değil, birbirlerini destekleyerek sağlamalarına karar vermeleridir. Birbirlerini engelleyerek tüm piyasaya egemen zoruğu anlaşıldı. Yıpratma politikaları, nitel olarak tüm paylaşımçılara yarıyordu ama nicel olarak kimseye yetmiyordu. Sonra yeni koşullar geldi dayandı ve yeni gelişmeler oldu.

Amerika, Avrupa ve ulusal Türk güçleri dayanışmayla pürüzleri ortadan kaldırdıktan sonra, bir sonraki aşamada kendi aralarında hesaplaşmaya karar vermiş gibi görünüyorlar.

Kürtlerin bu yeni anlayışı görerek hareket etmeleri gerekir. Hem de çok hızlı bir biçim de saptamalar ve bu saptamalara uygun tavırlar belirlemelidirler.

Düğmeye basılınca, Türkiye'de iki yıllık kısa bir süre de bizleri şaşkına çeviren bir yığın şok gelişmeler oldu.

Bunlardan en önemli üç tanesini irdeliyelim.

1/ PKK çöktüğü gibi, devletin politikası doğrultusunda savaştan bir örgüt olduğu netleşti.

Dünyanın en güçlü ve en zengin örgütünün daha önce satır aralarında devletle ve devletle birliktelikle ilgili olarak ileri sürdüğü görüşler "Devletçilik!" Apo yakalanınca başlık oldu.

2/Tümümüzün korkulu rüyası Hizbullah birkaç ay içerisinde etkisiz duruma getirildi. Böylesine korkulan ve savunmasız insanlara karşı korkunç zalim ve acımasız olan Hizbullahçılar piknikteymişçesine, tiyatroydaymışçasına, onar, yirmişer ve hatta üçyüzlere varan guruplar halinde yakalandılar! (yakalandılar mı, teslim mi oldular, ödüllendirildiler mi, belli değil. Apo, PKK, Avrupa Birliği, deprem vb. kalabalığı içinde kaynayıp gittiler) Hizbullahın çökertilmesi sürecinde, devlet güçleri ile ciddi bir çatışmaya girmemesi ilginçtir! Son olaylarsa, örgüt içerisindeki devletle uzlaşmayan radikal (çekirdek) kadroların yansımalarıdır. Yani buz dağının suyun üstündeki kısmıdır. Belki de son kırılmalarıdır.

3/ Başta PKK' yı destekleyen kabadayı Kürtler olmak üzere mafya adı verilen devlet ve PKK bağlantılı kadrolar değişik şekillerde temizleniyor. (Bu süreç devam etmektedir. Çünkü bu alanda küçük, bireysel çıkarlar-örneğin mafya elemanı, bir MİT elemanı bireysel çıkarları için birbirlerini kollayabiliyorlar-söz konusu olduğu için devletin kendi eliyle yarattığını, yeniden yok etmesi daha uzun zaman almaktadır. Ancak PKK ve Hizbullah olgularında bu tür bireysellikler kolay kolay belirleyici olamıyordu. Hareketler tek merkezden.)

Mafyanın etkisiz hale getirilmesi üç şekilde oldu.

a/Kürt mafyası yiğitlik, ulu-sallık, feodal değerler ve benzeri niteliklerinden dolayı doğrudan doğruya etkisiz duruma getirildi.

b/ Cahil, bilinçsiz mafya bir-birine kırdırdı. Çünkü bun-ların devlet adına çalışma ve devletle uzlaşma koşulları yoktu. Bir anlamda gariban mafya, devletin gücünü göstermesinde reklam aracı olarak kullanıldı.

c/ Bilinçli ve eğitilmiş mafya-ayla, konumlarına ve daha önce yaptıkları hizmet oranında uzlaşıldı. MHP, Mehmet Ağar, MİT, Mesut Yılmaz vb. bağlantılı mafya, ya ödüllendirildi, ya af edildi ya da az bir cezayla kurtarıldılar.

Dediğim gibi bu alanda süreç henüz tamamlanmış değil.

İçerdeki bu okus-pokusların yanı sıra dışarıya karşı da bir yığın ilginç politika gelişti. Önce Suriye birkaç gün içinde iyi bir ahbap oldu. Ardından yüz yıllık "Yunan Kahpesi!" birkaç ay içinde namuslu bir bacımız oldu. Bir muhabbettir ki, görme gitsin!

Zülfü Livaneli ve benzeri bir çok Türk-Kürt aydınının, gazetecinin yazının, sosyal bilimcinin savunduğu Türk-Yunan dostluğundan dolayı vatan haini ilan edilmesi, eleştirilmesi unutuldu. Şimdi devlet, birden yıllarca şiddetle karşı çıktığı bu dostluğa savunmaya başladı. Bir düğmeyle basılmış gibi (Bu düğme Apo, deprem yardımı gibi inandırıcı

Zülfü Livaneli ve benzeri bir çok Türk-Kürt aydınının, gazetecinin yazının, sosyal bilimcinin savunduğu Türk-Yunan dostluğundan dolayı vatan haini ilan edilmesi, eleştirilmesi unutuldu. Şimdi devlet, birden yıllarca şiddetle karşı çıktığı bu dostluğa savunmaya başladı. Bir düğmeyle basılmış gibi (Bu düğme Apo, deprem yardımı gibi inandırıcı olmayan öğelerle gizlenmeye çalışılıyor) devlet, hükümet, TRT, basın, hatta Hürriyet gazetesi bile dostluğu savunuyor.

olmayan öğelerle gizlenmeye çalışılıyor) devlet, hükümet, TRT, basın, hatta Hürriyet gazetesi bile dostluğu savunuyor.

Bu çok önemli, olumlu bir değişiklik ve gelişmedir. Kısa sürede Kürtlerin zararına, uzun sürede yararına olan bir gelişmedir kanısındayım. Temelde ise herkes için olumlu bir gelişmedir.

Ayrıca İsmail Cem, Ankara'ya arada bir uğruyor. Diplomatik ilişkiler doruk noktasında. Devlet, eskisi gibi kabadayılık etmiyor. Dış dünyayla ilişkilerde, istemem, yan cebime koyuyor! Anlayışta temel bir değişikliğin sinyalleri veriliyor. Bunu da uzun sürede olumlu bir değişiklik olarak görüyorum.

Avrupa Birliği aday adaylığının onayı, düğmeye basıldıktan sonraki sürecin en somut sonucu.

Aynı zamanda planın birinci aşaması. Bu gün ikinci aşama gündem de. Paylaşım ortamı hazırlamak için, ülkenin paylaşılır bir duruma (ekonomik yönden iyi, sosyal yönden tepkisiz, siyasi yönden alternatif-siz vb) gelmesi gerekiyor. Çalışmalar bu doğrultuda yapılıyor, yapılacaktır.

Üçüncü aşamanın, yani yeniden paylaşımın yeri, zamanı, biçimi ikinci aşamanın süresine, biçimine bağlı olarak gelişecektir. Bu konuda bir varsayımda bulunmak bugün için çok zor.

Bu genel değişimin içerisinde, bu yeni anlayışın temel nedenlerinin başında gelen Kürt sorununa nasıl bakılıyor?

Demokratikleşme, insan hakları vb. çağdaş normlar ve değerlerin yanı sıra Kürt sorunu da, hem Türkiye, hem denetim için savaşan Amerika ve Avrupa için bitmez, tükenmez, yıpratıcı bir baş belası, bir çıkmaz. "Taviz vermezsek dünyaya ayıp oluyor, rezil oluyoruz. Taviz verirsek bu işin ardı-arkası kesilmez" gibi bir çıkmaz yaşıyor devlet ve Türk politikası. Burada geçici bir politika yaşama geçirilecek gibi görünüyor. Nedir bu politika.

"Biz Kürtlere siyasi anlamda hiçbir hak vermeyiz. Verirsek devletin yemelleri sarsılır. Ancak bireysel anlamda (anadil eğitimi, TV

Ben, demokratik ölçüler ve anlayışlar çerçevesinde Kürtlerin dayanışma ve birlikte hareket etmelerini sürekli savunuyorum. Ancak bu kurumlar uzun süre, beceriksiz, bencil ve kurnaz Kürt siyasetçileri tarafından dejenere edildi, kötüye kullanıldı ve inandırıcılığını yitirdi...

ve vb.) haklar verilebilir.”
Şimdi söylenen bu!

Bu anlayış genel anlamda onay görmüş gibi görünüyor. Bu anlayışı sosyal-demokratların piyasaya sürmesi için en tehlikeli yanı. Örneğin, İsmail Cem resmi ideolojinin resmi alandaki; Mümtaz Soysal da bu ideolojinin sosyal alandaki temsilcileri. İkisi de halkı olaral devletin karpuzvarice bölünmesine karşı. Talihsizlik; ikisi de bu ülkede sosyal demokrat kimlik taşıyor. Mümtaz Soysal, çok daha tehlikeli bir rol oynamıyor. Görüşlerini, bilim, sosyoloji, hukuk adına dile getiriyor. Ve doğal olarak bilim adamı, hukuk adamı kimliğiyle içerde ve dışarda onay görüyor. Bizden çok uzaklarda olan bir küçük adada, yirmibin nüfuslu bir aşiretin başkaldırışını selamlayan bu bilim ve devlet adamlarımız, 25-30 milyon civarındaki Kürtlerin özgürlüğünün karşısına soyut bir devlet kavramını koyuyor. Demokrasi ve bilim adına da büyük bir talihsizlik.

Oysa doğru, sosyolojik ve hukuksal tavır şudur. Devlet yeniden yapılanarak, Kürtler siy-

asi, hukuksal, sosyal, kültürel haklarına kavuşabilirler. Daha da çağdaş ve demokrat olmayı içimize sindirebilirsek Çekoslovakya örneğine bakabiliriz. Çek ve Slovak halklarının barış içinde ayrı ayrı devletler olması, sorunlu bir devlet çatısı altında yaşamaktan daha iyi değil mi? Devlet parçalanacaksa 25-30 milyon Kürt özgür olamaz türünden bir devletçilik anlayışını, Avrupalı ırkçılar bile savunmaktan utanıyor artık.

BU YENİ VE HIZLI SÜREÇTE KÜRTLER NE YAPIYOR?

Ülkede, klasik, yetmişli yıllarda popüler olan sosyalist söylemler sürüp gidiyor. Klasik Kürtçülük PKK'yı, Apo'yu, ve o anda orada olmayan Kürt siyasetçilerini eleştirme biçiminde sürüp gidiyor. Ya Pılan klasik çalışmalar da devlet duvarına rahatça çarpıp yol oluyor. Yani açılımlar yok. Örgütlenme çalışmaları klasik anlamda sürüyor. Bu çalışmalar bireylerin keyfine bağlı olduğu için belli bir noktadan sonra tıkanıyor. Çünkü Kürtlerde kitlelerin politikada söz sahibi olacağı çalışma biçimleri henüz alışkanlık haline gelmedi.

Örneğin sistemle çalışma yerine sistemden belli bir süre pay alma yöntemlerinden biri olabilir. Bunu MSP uyguladı. Ancak iktidara geldikten sonra, devlete gemen olma anlamında doğru ama yersiz ve zamansız uygulamalarla bu şansını yitirdi. MHP bu olaydan ders aldı ve aynı hatayı yapmıyor. Doğru yöntem ama özellikle Kürtler açısından zor yeni bir

dönem. Kürtler aynı şansını yakalayabilir mi? Böyle bir olanak var mı? Bu anlayış yeniden tartışılmalıdır.

Avrupa'ya gelince. Duyduğumuz kadarıyla eski kadrolar hala birbirleriyle didişip duruyor. Kendilerinden sonra, ciddi anlamda siyasetle uğraşacak kadrolar yetiştirmemişler. Biraz daha iyi niyetli olanlar platform ve cephe türü çalışmalarla kendilerini, (varsa!) tabanlarını ve Kürt halkını oyalayıp duruyorlar. Otuz yıldır kurulan bu tür cephe-lerden, platformlardan ne gibi yararlar sağlandı? Ben, demokratik ölçüler ve anlayışlar çerçevesinde Kürtlerin dayanışma ve birlikte hareket etmelerini sürekli savunuyorum. Ancak bu kurumlar uzun süre, beceriksiz, bencil ve kurnaz Kürt siyasetçileri tarafından dejenere edildi, kötüye kullanıldı ve inandırıcılığını yitirdi.

Bu tür çalışmalar yerine bağımsız, merkezi ve o oranda da demokratik yapılanmalar için çalışılmalıdır. Çok seslilik birlik içinde olmalıdır. Yoksa, taraflardan birinin kafası bozulunca tüm çalışmaları engelleyecek platform türü yapıtımsız anlaşmalar -birliktenliler sonuçsuz çalışmaların tekrarından başka bir işe yaramayacaktır. 30 yıl boyunca bunu yaşadık.

Bir de işin bağımsızlar ayağı var. Olan biteni; önüne geleni eleştiren, kendilerini ve düşüncelerini pratiğe yansıtmayan kadrolardan söz ediyorum. Sorumluluk ve görev almadan

teoriler üreterek siyasetçi olma dönemine son vermemiz gerekiyor. Kısacası bu kadrolar da tabanla birlikte üretken olmak zorundadırlar. Ya da siyaset yapıyorum söyleminden vazgeçmelidirler.

Taban da eski alışkanlıklarından kurtulmak zorundadır. Katılımcı ve üretken halk tipini yaratmalıyız. Yöneticilerin hazır düşüncelerini, benimseme, yorumlama, eleştirme yerine o yöneticilerin, tabanın istekleri doğrultusunda düşünce üretmelerinde belirleyici olmalılar. Hazır olma kabul veya ret ederek siyaset yapma dönemi de geçerliliğini yitirdi.

Örneğin siyasi tabanlar şimdiye dek kuzu gibi birçok platforma girdi, çıktı. Sonuç fiyasko oldu her seferinde. Ama bu yöntemi sorgulayan yok! yeni yöntemler ve arayışlar için hiç bir zaman dayatmacı olmadı. ya alınan kararlara uydu, ya da kabuğuna çekildi.

Artık bireyler, tek tek insanlar, kendi düşünceleriyle katılımcı olma cesaretini göstermelidir. Ancak gelişme ve yenilik bu şekilde sağlanır.

Tüm bu görüşler PDK-Bakur tabanı, dostları, sempatizanları için de geçerlidir.

Yeni koşullara, gelişmelere uygun olarak PDK-Bakur ne yapılmalıdır?

Yukarıda ip uçları vermeye çalıştığım, yeniden yapılanma

anlayışı doğrultusunda, en önemli değişim biçim ve yöntemde olmalıdır. Bu da tabanın hazır görüş alan değil, görüş ve anlayış üreten bir yapıya kavuşturulmasıyla olur. demokratik olmanın vazgeçilmez koşulu da budur. Yani tabanın politika üretmesidir.

Bu bağlamda görüşlerimi biraz daha somutlaştırmak istiyorum. Bu gün için PDK-Bakur tabanı hangi konularda politika üretmek, tavrı belirlemek ve görüş bildirmek zorundadır?

Parti politikası netleşmelidir. Burada birden fazla görüş olabilir. Bu görüşlerden çoğunluğu temsil eden yönetim, azınlığı temsil eden muhalefet olmalıdır. Ama kimin neyi savunduğu netleşmelidir.

Nedir bu netleşecek şeyler?

1/ Herşey çok hızlı eskiyor! Tüzük ve programa rağmen demokratik ve silahlı mücadele konusunda taban netleşmelidir. Çoğunluğun görüşü partinin ana görüşü olmalıdır. Özellikle ülkedeki tabanın tavrı önemlidir. Avrupa'daki arkadaşlarımızın alacağı kararlar, bizler için belirleyici olmamalıdır.

2/ Legalite ve illegalite alanları ciddi anlamda tartışılmalıdır. ve çoğunluğun tavrı netleşmelidir.

3/ Illegalite ön plana çıkıyorsa, Parti illegal olarak büyümeyimi amaçlayacak, yoksa illegal çalışarak büyük bir legal parti olmanın hazırlıklarını mı yapacak?

4/ Ülkedeki kadrolarla, Avru-

padaki kadroların görev alanları netleşmelidir. İşlerliği olan bir görev bölümü yapılmalıdır. Parti Avrupadan mı yoksa ülkeden mi yönetilecek? Bu sorunun net yanıt bulmalıdır.

5/Dördüncü maddeye bağlı olarak parti yönetiminin şekli konusunda yeniden yapılanma çalışmaları yapılmalı; alternatifler üretilmelidir.

6/ Çalışma yöntemleri:

- Ülkedeki çalışma yöntemleriyle ilgili yöntem belirlenmeli.

- Avrupadaki çalışma yöntemleriyle ilgili yöntem belirlenmeli.

Örneğin duyduğum kadarıyla, Avrupadaki çalışma yöntemi ve örgütlenme biçimi tüzüğün öngördüğü çalışma yöntemine ve örgütlenme biçimine uymamaktadır.

Tüm bu düzenlemeler yapıldıktan ve tavrılar netleştikten sonra bu tavrılara uygun ulusal istemlerimizi yeniden gözden geçirip ona göre tavrı belirlememiz gerekiyor.

Şimdiki istemlerimizi ise, Denge Bakur' un bundan önceki sayısında "Somut istem de Kürt realitesinin siyasi anlamda kabulü ve eşit koşullarda diyalog olmalıdır" biçiminde dile getirmiştim.

Umarım bu yazı yeni bakış açılarının yaratılması için bir çıkış noktası olur.*

A.E.ÇAYIRCIOĞLU

Kuzey Kürdistan Siyasal Örgütlenmeleri ve PDK -Bakur Gerçeği

Dünya yeni bir bin yıla girerken gelişmiş bütün toplumlar, insanların daha iyi yaşamaları için çalışmaktadırlar. Şüphesiz insanlık daha uzun bir dönem geçen bin yıldan kaynaklanan toplumsal sorunlarla boğuşup duracaktır. Biz Kürtler için öyle fazla birşeylerin değiştiğini söylemek mümkün değildir. Güney Kürdistan'daki değişimlerin dışında, elde edilen veya elle tutulur bir şey yok. Mücadeleyi esas aldığımız ülkemizin Kuzey kesimine şöyle bir baktığımızda, gördüğümüz tablo pek te iç açıcı değil. Bir ulusu kurtuluşa götürecek araç ve gereçlerden halen yoksunuz. Kürdistan'lı örgütlerin durumları pek iç açıcı değil. Ne yapılacağı maalesef meçhul. Mevcut siyasi örgütlenmelerin büyük çoğunluğu halen geçmişin tutucu siyasal bataklığından kurtulma eğiliminde bile gözükmüyorlar. PKK hemen hemen herşeye damgasını vurmuş durum da. Yani halen gündemi belirleyen onlar. Diğer yandan bu oluşumun içinde bulunduğu durum apaçık ortadayken, halen birçok insan bunu ısrarla görmezlikten geliyor. Elbetteki bu durumu bazı nedenlere bağlamak mümkün ancak insanların PKK'nin gerçekliğini kavraması için asgari siyasal bir zekaya gereksinimleri vardır. Yok bu da yoksa vah halimize. Söziin kisası; PKK artık başka saflarda. Durum böyleyken biz Kürtler, galiba çok şeye tekrar baştan başlama durumuyla karşı karşıyayız. Türkiye'de olumluya giden bazı gelişmeler var gibi görünse de, bu tamamen Türkiye'nin Avrupa Birliğine aday olması süreciyle ilgilidir. Bu süreci Kürtler nasıl değerlendirir, kendi lehlerine nasıl çevirirler ayrı bir konu. Fakat sanki Türkiye'de

Kürt sorunu çözüldü, çözülmek üzere havasını vermek kamuoyunda bunun propagandasını yapmak önümüzdeki süreçte ciddi ve haledilmesi zor sorunlar yaratır. Nerdeyse bütün bir halkın kaderi Inralı'da bir insanın durumuyla endekslenmiş. İşte Kürtlerin acı gerçeği burada yatıyor. Kürt örgütleri bu durumu kamuoyuna kavratmak zorunluluğuyla karşı karşıyadırlar. Çünkü bu anlayış Kürt hareketinin önünü tıkamıştır. Yok "efendim PKK'den bahsetmeyelim, PKK dışında da konuşulanlar var." deyip durumu geçiştirmek hedef saptırmaktan başka bir şey değildir. İsrarla önümüzi açmak zorundayız. Bu da gerçekleri Kürt halkına anlatmaktan ve kavratmaktan geçer.

KUZAY KÜRDİSTANDAKİ SİYASAL OLUŞUMLAR VE PDK/BAKUR

Durum böyleyken, halen kendi gerçeğini göremeyen siyasal gelişmeleri günlük politikalarla geçiştiren eğilimler Kürt sorunuyla ilgili çözümleyici politika üretmezler. Günümüzde Kuzey Kürdistan'da diğer siyasal oluşumlardan, politik yapısı gereği farklı bir yerde duran PDK-Bakur, artık sürece müdahale etmek zorunluluğuyla karşı karşıyadır. Ne olursa olsun PDK'nin önünde duran temel sorun, kendisini sürece müdahale etmeye düzeyine getirmesidir. Eger halen yapılanmasında bazı eksiklikler taşıyorsa ve bazı sorunları bünyesinde haledememişse de bunun nedenlerini sadece PDK-Bakur'un yapısında aramamak gerekir. Bu Parti, oluşumu ve üstlendiği misyon gereği bazı zorluklarla karşı karşıya kalacağı baştan beri bilinmekteydi. Kuzey Kürdistan ulusal kurtuluş güçleri

diye tabir edilen yapılanmaları değerlendirirken, PDK-Bakur'un karşılaştığı zorlukların nedenleri kendiliğinden ortaya çıkar.

Bilindiği gibi Kuzey Kürdistan siyasal örgütlenmeleri, ideolojik ve siyasal yapılanma olarak halen, üzerinde inşa edildikleri ideolojik zeminde yükselmeye ve gelişmeye çalışıyorlar. Eger bazı örgütler zaman zaman siyasal eğilimlerini pratikte oluştukları ideolojik zeminin dışına taşıyor görünselerde bu sadece günün gereklerinden kaynaklanan ve şartların dayattığı geçici bir durumdur. Bu aynı zaman da bu yapılanmaların siyasi kaypaklıklarından kaynaklanıyor. Yani kısacası, 1970' lerde oluşan ideolojik zemin hiç bir gelişme göstermeden korunmaya çalışıyor. Dikkat edilirse bütün parti ve örgütler " katı bir komünist " programa sahip yapılanmalarını sözüm ona ideolojik birlik temelinde güçlendirme ye çalışmaktadırlar. Temelde hepsinin sahip olduğu siyasal konsept aynıdır. Herkes böyleyken, PDK-Bakur tek siyasal güç olarak ideolojik değil, siyasal birliği temel olarak örgütlenmiş ulusal -demokratik bir kitle partisidir. Siyasal olarak mevcut oluşumlardan farklı bir yerde duran PDK bu gerçeğini yani farklılıklarını Kürt kamuyuna ısrarla taşımaktadır. Ülkemizin özgül koşullarına göre bir takım farklılıkları bünyesinde barındıran yani açıkçası tekdüze olmayan KDP, siyasal tezlerini kitlelere sunabildiği ölçüde başarıyı yakalayacak ve Kürt halkının hakkı istemlerine terci-

Kuzey Kürdistan'da hiç mübalağa yapmadan bu gün kü siyasal ortamda PDK-Bakur çağdaş dünya görüşünü savunan, demokratik bir işlerliğe sahip tek siyasal örgütlenmedir. Eger iyi bakılırsa her alanda bunu görmek mümkündür. Elbet değişik siyasal eğilimlere yer veren, kendi bünyesinde muhalefet denen oluşuma bir takım olanaklar sağlayan bir siyasal yapılanma öyle alışıl gelmiş bir olay değildir. Bir sefer PDK-Bakur, siyasal arena da "Tabuları Yıkan Parti'dir"

man olabilecektir.

İşte bence PDK-Bakur'un esas sorunu burada yatıyor. Herkes şu veya bu şekil de bir birine benzerken, PDK-Bakur ideolojik siyasal anlamda ayrı bir yerde duruyor. Belki de PDK-Bakur bunu , yani ayrıcalığını kitlelere yeteri kadar taşıyamadı.

Kuzey Kürdistan'da hiç mübalağa yapmadan bu gün kü siyasal ortamda PDK-Bakur çağdaş dünya görüşünü savunan, demokratik bir işlerliğe sahip tek siyasal örgütlenmedir. Eger iyi bakılırsa her alanda bunu görmek mümkündür. Elbet değişik siyasal eğilimlere yer veren, kendi bünyesinde muhalefet denen oluşuma bir takım olanaklar sağlayan bir siyasal yapılanma öyle alışıl gelmiş bir olay değildir. Bir sefer PDK-Bakur, siyasal arena da "Tabuları Yıkan Parti'dir" belli ki bütün bunların zorlukları olacaktır. Halen bazı ne yaptığını, ne olduğunu bilmeyen, siyasallaşmayı kişilere kulluk etmekte gören beyinler, PDK' yi " ilkel milliyetçilikle" suçlamaya çalışmaktadırlar. İşte PDK, bu köhne- miş, çağdışı beyinleri aştığı için

bu gün bazı zorluklarla karşılaşılıyor. Ve saldırılara hedef oluyor.

PDK'YI İLCEL MİLLİYETÇİ- LİKLE SUÇLAYAN, İLCEL- LİĞE YATIRIM YAPAN, OTOKRASI VE DİKTATÖR- LÜK YANDAŞLARI...

PDK-Bakur, kendisini oluşturan bütün miraslara sahip çıkarak günümüzde modern, çağdaş bir politika üretebilmektedir. Eger biz, fazla değil bir yıldan bu yana meydana gelen olaylara bir bakarsak, gerek bu olayların değerlendirilmesinde, gerekse de gelişmeler karşısında PDK'nin takındığı tavırla ortaya koyduğu politik tutarlılık gözden kaçmamalıdır. Zaten PDK'nin istikrarlı bir politika sürdürmesi her nedense bazı çevreleri, özellikle PKK ve yandaşlarını ciddi boyutlarda rahatsız ediyor. PDK istikrarlı siyasal çizgisini sürdürerek, doğru bulduğu şeyi açık yüreklilikle destekleyen, yanlışlara da aynı şekilde karşı çıkan yapısını sürdürmeye devam ederek sözkonusu çevreleri daha da rahatsız etmeye devam edecektir.

Son dönemlerde PKK'nin yetkili

ağızları yaptıkları açıklamalarda PDK'yi adeta tehdit etmektedirler. PDK'yi kendi yarattıkları zemin üzerinde güçlenmeye çalışmakla suçlamakta ve buna müsaade etmeyeceklerini söylemektedirler. Kürdistan'da kimşelerin tapulu 'zeminleri' yok. Bütün ulusal kurtuluş güçleri kendilerince doğru buldukları bir biçimde mücadele etmeye çalışmaktadırlar. Herkes bu ülkede özgürce örgütlenme ve mücadele etmek hakkına sahiptir. PKK'nin yıllardır kavrımadığı gerçek budur. Yıllardır PKK'nin bu olumsuz tavrı zaten Kürdistan'lı örgütlerin gelişmesinde ciddi bir engel teşkil etti. PDK gibi çok zengin mirası olan bir partinin, kendi ulusal değerlerini herşeyin üstünde tutan tavrıyla yarattığı ve yaratacağı zemin başkalarının zemini olamaz.

Geçenlerde "Özgür Politika" gazetesinde, Türkleşmiş yazarlardan biri kendi aklınca "Kürt özgürlük hareketini" eleştirenlere kızıyor ve onların konuyla ilgili eleştirilerine cevap vermek istiyor. Fakat her nedense, ne partinin adını, nede eleştirmek istediği derginin adını vermek istemiyor. Kendi mantık yapısı gereği, "Dergiyi ve dergide yazarları, Kürt halkı tanımadığı için isimlerini verip reklam yapmak istemiyor". Daha ipe sapa gelmez başka şeyler de yazmış. Fakat hiç dikkate alınacak konular değil. Keşke bu "yazar" Denge Bakur'da yazılanları, özellikle de kendisini çok rahatsız ettiği konuları tek tek ele alıp makul ölçülerde

Herkes bu ülkede özgürce örgütlenme ve mücadele etmek hakkına sahiptir. PKK'nin yıllardır kavrımadığı gerçek budur. Yıllardır PKK'nin bu olumsuz tavrı zaten Kürdistan'lı örgütlerin gelişmesinde ciddi bir engel teşkil etti. PDK gibi çok zengin mirası olan bir partinin, kendi ulusal değerlerini herşeyin üstünde tutan tavrıyla yarattığı ve yaratacağı zemin başkalarının zemini olamaz.

eleştirse ve yazıyı kaleme alan arkadaşların "yanıldıklarını" söyleyip doğruyu aktarabilme cesaretini gösterseydi, daha yararlı olurdu. Ancak doğruları söylemek nerede, o gazete de yazmak nerede?.. Şimdi Kürdistan'ın diğer parçalarından bazı kişiler (İbrahim Ehmed, M.Emin Pencewini ve Hicabi gibi) "Özgür Politika"da yazı yazıp Kuzey Kürdistan hareketini değerlendirmeye çalışıyorlar. Yani onların bir yerlere yaranma çabaları ne kendilerine ne de baskalarına bir şey kazandırmaz. Zaten bu zatları oturup değerlendirdiğin zaman, geçmişleri o kadar parlak değil. Her neyse şimdi de bir görev ifa etmek durumundalar, bunu da hakkını vererek yapıyorlar. Bunu Türkçe yazarak yapıyorlar. Bravo doğrusu (!).

Ben sadece Hicabi'ye bir şey hatırlatmak istiyorum. Eğer Kürt halkının tanımadığını iddia ettiğin partiyi ve ismini ağzına

almayı bile cesaret edemediğin dergide yazan insanları isimlerini vererek reklam yapmak istemiyorsan akıllıca bir iş yapıyorsun. Şimdi sen Kuzey Kürdistan'ını bilmediğin için ne partilerini, ne de siyasi kişilikleri tanıyamazsın. İsmi ağzına almadığın parti, tam 37 yıldır Kürdistan ulusunun, ulusal demokratik haklarını elde etmek için mücadele veriyor. Denge Bakur'da yazanları da Kürt halkı çok iyi tanıyor. Hem de kişilikleriyle tanıyor. Eger sen de onları merak ediyorsan efendilerine sor, anlatırlar..

Kürdistan ulusal Kurtuluş mücadelesinde her kes herşeyi beğenmek zorunda değil. Elbette çok doğal olarak eleştiriler olacak. Siyasal tesbitlerimizden politik tezlerimize kadar herkes herşeyi tartışmaya ve birbirilerini eleştirme hakkına sahiptir. Bu eleştiriler nezaket kuralları içinde olduğu sürece daha olumlu tepkiler de bulacaktır. Fakat her gün ayrı bir telden çalanlar, siyaseti işlerine geldiği gibi yapanlar farklı bir yerde durmak zorundadırlar. Herkes evvella çıkıp şöyle kendisini bir silkelemek zorundadır. "Dün düdü, bu gün bu gündür" mantığını merkezine oturtan siyaset, kişilikli bir siyaset olamaz. Hicabi diye ne olduğu belirsiz biri çıkıp "Kürt Halkı bunları tanımıyor" dediğinde bence çok yerden tepki alması gerekirdi. Ha bunu önemsememek lazım diyenler olabilir. Onlara da hak vermek gerekir. Ürür. yürür. misali...*

Dara BİLEK

TARİH İLE HESAPLAŞMAK

** Klasik yöntemler ve bakış açıları
günümüz gelişmelerine yanıt vermekten hayli uzaktır...Var olan
sorunları çözenin biricik yolu; çağdaş olanı yakalamaktır.*

** Kürd tarihi, "acılar ve yenilgiler tarihidir "
damgasından azad olamıyor.*

Bu koca halk, barış ve demokrasinin tadına varamıyor.

Yaşadığımız günler yine tarih ile hesaplaşmayı dayatan günlerdir. Tarihin tekrerrüü her yönüyle yine gündem de. Tarih ile hesaplaşmak sanıldığı kadar kolay mı? Yoksa bu hesaplaşmanın önünde ki engeller ve engebeler betondan bir set mi oluşturuyorlar ? Belki de tarih kendi kendisini yargulamaktan bitap düştü. Belki de bir gün yakamıza acımasızca yapışıp, biz onunla hesaplaşmadan, onu ne hale soktuğumuzdan dolayı o bizimle hesaplaşır.

Çileli- kahırlı, belalı-kadalı, inişli-yokuşlu Kürd tarihi, acılar ve ihanetlerle dolu. Her gelen gidene aratırcasına bir seyir izliyor, durmadan. Geline noktada tarihimizi dolayısıyla kendimizi sorgulamanın yetenekliliğini objektif olarak gösterebilir miyiz ? Yoksa her zaman yaptığımız gibi yeteneksizliğimize kılıf uydurup, kendimizi yine kamufle mi edeceğiz ?

Ya da hiç bir şey olmamış gibi kof içi boş tahlillerimize yaldızlı cilalar sürerek, yine kendimizi avutup nice yılları heba mı edeceğiz ?

İşte tüm bu soruları hiç bir kaprise kapılmadan, hiç bir ard niyet taşımadan, yürekdice yanıtlamak, yanıtlardan sağlıklı sonuçlar çıkarmak herkesin

ama kesinlikle herkesin ertelenmez görevidir. Bu görev acımasızdır, acımasız olmalıdır. Klasik yöntemler ve bakış açıları günümüz gelişmelerine yanıt vermekten hayli uzak. Var olan sorunları çözenin biricik yolu; çağdaş olanı yakalamaktır. Peki, bu öyle üstesinden kolay gelinecek bir şey midir? Elbetteki hayır. Engeller bugüne dek hep direngen bir şekilde öntümüzü kesti, bugün de ucuz ve kolaycı yöntemlerle kesmeye devam ediyor.

Her olayda , her konuda; tek yanlı düşünmek, tek yönlü tahliller yapmak ve tek taraflı sonuçlar çıkarmak bir gelenek olmuş adetta. Sonra yanulğular, yıkımlar ve bozgunlar. Ve hislere, kaprislere, ihtiraslara kurban edilen yüce değerler, güzelim bir coğrafya. En acısında tüm bunları görmeyen müritler, şakşakçılar.

Resmi tarih diyoruz, yıllarca hep durmadan ve yakınıyoruz haklı olarak. Ama kendi resmi görüş ve tarih anlayışımıza dokunmak ya işimize gelmiyor, ya da onu tahlil etme güdü ve yeteneğinden yoksunuz. İkisi de yıkım, gelecek için.

Yıkımları en aza indirmek için; yenilenmek, yeni olanı yakalamak , gelişim ve değişimlere adapte

Kişiliğiniz doyuma erişmediği zaman, rüzgarın geliş-gidiş yönüne göre sağ-sola savrulmanız kaçınılmazdır.

O zaman birliği değil , ayrılığı körüklersiniz.

Yeteneksizliğiniz ve özürüllüğünüz kendini hemencecik ele verir. Onun için bilgi yerine işinize gelmeyenlere karşı küfür savurursunuz.

Projeler üretmek aklınızdan geçmez, ama akıntıya kürek çekersiniz habire. Gerekli donanımdan yoksun olduğunuz için, gerçeğinizi göremezsiniz. Gerçek yerine hayallerin peşinde koşarsınız.

Kendi-kendinize yarattığımız dünyada yüzer, gezersiniz.

Sonra sizin gibi oynamayanlara kızar, öfkelenirsiniz...

olmak kaçınılmazdır. Biliyorum, şimdi bazıları hemen bu deyişlere karşı kendi hisleri doğrultusunda sonuçlara gidecekler. Kendi dar pencerelerinden dünya ya bakmaya alışık olup olayları ve olanları kendi daracık ufuklarından izleyenler için bu doğaldır. Bu tip kaçınılmazlıklara zamanımızı heder edeceğimize, ufkumuzu geliştirmek, bugüne dek denenmeyenleri denemek gerekli ve zorunludur.

***

Geri kalmışlığın, dar düşünmenin ve hoşgörüsüzlüğün bir belası olacak herhalde. Dünyadaki gelişimlerde geçerli olan normlar ve kurallar, bizde hep ayrı işliyor. Sanki bir zamanlar hiç dilimizden düşürmediğimiz diyalektik bizde ters işliyor gibi geliyor bana. Aydınlarımız var, yazarlarımız var sözüm ona. Gerçek anlamda aydın ve yazar olarak işlev gören ve gerekli donanıma sahip olan kaç kişiyi gösterebilirsiniz? Belki bir elin

parmakları kadar sayıları kısıtlı. Kürd aydını geçinenlerin bugüne dek en büyük açmazları, ulusal konsensüsü bir türlü yakalamamalarıdır. Aydın olmanın sorumluluğu gereği kendilerini gerekli bilgi ve becerilerle yeter düzeyde donatmamalarıdır. Bu böyle olunca aydın kişiliği ve kültürü gelişmez. Kişiliğiniz doyuma erişmediği zaman, rüzgarın geliş-gidiş yönüne göre sağ-sola savrulmanız kaçınılmazdır. O zaman birliği değil , ayrılığı körüklersiniz. Yeteneksizliğiniz ve özürüllüğünüz kendini hemencecik ele verir. Onun için bilgi yerine işinize gelmeyenlere karşı küfür savurursunuz. Projeler üretmek aklınızdan geçmez, ama akıntıya kürek çekersiniz habire. Gerekli donanımdan yoksun olduğunuz için, gerçeğinizi göremezsiniz. Gerçek yerine hayallerin peşinde koşarsınız. Kendi-kendinize yarattığımız dünyada yüzer, gezersiniz. Sonra sizin gibi oynamayanlara kızar, öfkelenirsiniz.

Bu durumda olanlar besbelli ki

kendilerini nasıl değerlendirirler, değerlendirsinler hiç bir zaman aydın olmaya layık değillerdir. Olsa-olsa köylü toplumunun gerilimli koşullarında yaratılan birer fugürandırılar. Toplum geri, yoz ilişkiler içinde olduğu zaman, kitleler belli bir zaman diliminde bu fugüranların etki alanında kalır. Bu süreçte; doğru tahliller, sağlıklı sonuçlar, erdemli politikalar elde etmek ve üretmek oldukça zor. Zor ama zoru başarmaktan ötede başka bir seçeneğimiz yok.

***

Tarihi hep kendimizle başlatır, kendimizle bitiririz. Biziz, bizden başka kimse yok anlayışı bizi çıkmazlara sürüklüyor durmadan. Ama bir ders aldığımız yok. Özürülü beyinler hep özürülü projeler ve politikalar üretirler. Sıska ve cüce bedenler hep kendilerini dev aynasında görürler. Geri kalmış toplumlarda elbetteki kitleler nezdinde böyleleri belli bir sürece kadar revaçtadırlar. Ama unutulması ki bu sürece suni bir takım zorlamalarla müdahale etmek oldukça zordur. Zorluk, kendi doğal seyri içinde mutlaka aşılacaktır.

O zaman tarihi içine düştüğü zor ve esaretten kurtarabiliriz. Her türlü resmi anlayışın, tarihi gerçekler önüne çektiği sedler ve çelikten zırhlar bir-bir yıkılır, bugüne dek suratımıza kapanan kapılar birer-birer açılır ve arşivler aralanır. Doğrular, gün ışığına çıkar. Tarih; özgür bir havayı soluklar ve gerçekleri her

kese karşı haykırır, olunca gücüyle. Vay, sahte projeleri üretmelerin, mürit ve dalkavukların haline o zaman!

* * *

Korkulur, hep tarihin objektifliğinden, doğruluğundan. Egemenler hep kendi söylemlerini söyletmek, kendi makamlarını çaldırtmak isterler. Yalan-dolan hep revaçta, gerçekler hep tozlu raflarda kalsın isterler.

En acısı da kendi tarihini hep başkalarından dinlemek, başkalarının kaleminde çarpıtılarak, tersyüz edilerek okumak. Yüzyıllardır, tüm ulusların yazgıları hep aynı teranelerle mi sürüp gitmiş, yoksa bize özgü bir yazgı mı bu? Ve insanın kendi kendisiyle yabancılaşması, acıların en büyüğü. Sözüm ona insanın kendi aydın ve politikacısının bilerek veya bilmiyerek buna zemin hazırlaması, gelecek adına trajedik bir durum.

Tarih ürkütücüdür, korkuludur, acılarla doludur. Tarihi deşmek, yığılıktır. Doğrulardan sapmadan onu gün ışığına çıkarmak bir erdemlilik. Bu nedenle, nerede olursanız olun, kim olursanız olun, konum ve yapınız ne olursa olsun, eğer tarihi işinize geldiği gibi yorumluyorsanız, işinize gelmeyenleri elinizin tersiyle itiyorsanız, kişisel yorum ve duygularınız tarihi olaylara damgasını vuruyorsa, bu demektir ki doğruyu yakalama yetinizi yitirmişsinizdir. İster adına "resmi tarih" anlayışı veya "gayri resmi "

Tarih, bir ulusun geçtiği ve geçeceği tüm süreçleri yansıtan bir aynadır. Önüne geçtiğinizde sizi olduğu gibi gösterir.

Yalın, arı, durudur. Suni uğraşlar, yapma büyüteçlerle onu ters-yüz edemezsiniz.

Saçma-sapan şeyleri, tarih diye yuturmak, gerçeklerin özünü saptırmak,

geri kalmış ilkel kafaların başvurdukları yöntemlerdir.

Dünü, içinde yaşadığımız süreci ve geleceğinizi

tozlu-pash, suni görüntülerle değil,

doğal ve doğru olan görüntülerle yansıttığımız sürece

gerçek tarihi yakalama şansınız artar,

yenilgileri yengilere dönüştürebilirsiniz...

tarih anlayışı deyin, ne dersenez, deyin siz bu durumdan kurtulamazsınız.

Tarih, bir ulusun geçtiği ve geçeceği tüm süreçleri yansıtan bir aynadır. Önüne geçtiğinizde sizi olduğu gibi gösterir. Yalın, arı, durudur. Suni uğraşlar, yapma büyüteçlerle onu ters-yüz edemezsiniz. Saçma-sapan şeyleri, tarih diye yuturmak, gerçeklerin özünü saptırmak, geri kalmış ilkel kafaların başvurdukları yöntemlerdir. Dünü, içinde yaşadığımız süreci ve geleceğinizi tozlu-pash, suni görüntülerle değil, doğal ve doğru olan görüntülerle yansıttığımız sürece gerçek tarihi yakalama şansınız artar, yenilgileri yengilere dönüştürebilirsiniz.

Elbetteki kolay değil, bu. Sabır ister, soluk ister. Duygularla, hayallerle yaşamak, güzel bir şey. Ama tarihi, duygular ve hayaller alemine oturttuğunuz zaman, geleceğin ve içinde bulunduğunuz durumun körlüğünü yaşıyorsunuz demektir.

Kuşkusuz, tarih methiyeler, övgüler, abartmalar yığını olmadığı gibi, yergiler, karalamalar ve küçültmeler yığını da değildir. Çağdaş tarih anlayışı gerçekleri olduğu gibi görüp, gözler önüne serer. Övgülere ve yergilere ihtiyaç duymaz. Oysa resmi tarih anlayışı, bu yığınların toplamıdır. Kendi barometresini hep en üstte, karşısındakini hep alt noktada göstermeye çalışır. Bilimi, somut durumu, objektifliği görmezsiniz bu anlayışta. Çünkü özünde bilimle çelişir. Resmi ideoloji denildiğinde bugüne dek hep egemenlerin resmi görüşü ön plana çıkarılmıştır. Oysa sorunun başka bir yönü de vardır. Sözüm ona resmi görüşe karşı mücadele etmek adına yola çıkan siyasi hareketlerin taşıdığı resmi görüşler hep es geçilmiştir. Kürd siyasi hareketinin bugün içinde bulunduğu çıkmaz ve çekilen acıların bir nedeni de bu olmalıdır. Topluma güzel ve mutlu bir gelecek, demokratik bir düzen vaad edenlerin en başta kendi resmi ideolojileri ile mücadele etmele-

ri, yaşanan bunca acı deneyimlerin ışığında bir zorunluluk halini almıştır. Kendimizi ön yargılardan arındırıp, sorgulama süzgecinden geçirmediğimiz sürece, karları kendi hanemize, zararları başkalarına havele etme alışkanlıklarımızı terketmedikçe acılarımıza çare bulamayız.

***

Resmi tarih anlayışını algılamak, kavramak ve güdülen amaçların farkına varmak hiçte zor olan bir şey değildir. Çünkü, tarih boyunca egemenler, kendilerinden başka kimseyi görme erdemliliğini göstermemişlerdir. Hep onlar, onların üstünlüğü, başarıları, savaşları, cenkleri, cengevarlıkları. Kuşkusuz, barışı da ipoteklerinde götürürler. Çünkü onlar, kendilerini her şeye kadar ve nadir götürürler.

Onlara göre, tarih onların eserleri. Onlarla başlamış her şey, onlarla bitecek. Zulüm, zorbalık, açlık katlik, kıran, gözyaşları, hak, adalet, hep boş şeyler. Onlara göre birer yalan. Tezler, kılıflar, teoriler, kendilerine göre olan arşivler, sahte belgeler, ciltler dolusu kitaplar hep onların. Korku, dehşet, kan ve gözyaşı günlük yaşam biçimleri.

***

Tüm bunların bize yansıyan sonuçları; yıkım ve trajedi. Tam bunları söylerken, çifte itirazlar ve değerlendirmeleri duyar gibiyim. İçi boş sözler, avunmalar ve savunmalar. Ama ya gerçek? Hiç kuşku olmasın orta

Karayı, karamsarlığı, iç burkutucu tabloları, umutsuzluğu ve ax ü waxları hiç sevmedim, sevmiyorum. Ama kendimizi sorgulamayı, gerçeğimizi olduğu gibi görmeyi ve ona göre çözümler üretmeyi yeğledim, yeğliyorum.

Çözümün yolu; birbirimize sırt çevirip, küfürleşmek değil. Tam aksine tüm ayrılıklarımıza rağmen, hoşgörüyle, el-ele, omuz-omuz sorunların üstesinde gelmektir. Bunu da er veya geç başarmak zorundayız. Yoksa tarih ile hesaplaşalım derken, o yakamıza yapışıp, en acımasız bir şekilde bizden hesap sorar.

yerde duruyor. Kürd tarihi, "acılar ve yenilgiler tarihidir." damgasından azad olamıyor. Bu koca halk, barış ve demokrasinin tadına varamıyor. Zulüm, zorbalık, ihanet, acı, bu güzelim coğrafyanın kaderi sanki.

Ve en dayanılmazı da, ulusal kurumlardan, ulusal bir anlayış birliğinden yoksunluk. Bir kopukluk, bir bağlantısızlık vurdu damgasını gelmiş geçmiş tüm olaylara. Bir miras var. Ama sahipsiz. Doğrusu ve yanlış ile sahiplenilen yok. Zengin bir tarih var, deneyimlerle dolu. Ama dağınık ve arşivsiz. Sıfırın altında başlayanlarla, sıfırın üstünde ise koyulanlar arasında bir bağ, bir köprü kurulmadı bir türlü. Ve yahut kurulmak istenmedi. Tarihsel olaylar, hep hislere,

duygulara yenik düştü. Neden, sonuç ilişkileri hep dışsal olgularda arandı, bugüne dek. Akılın ve mantığın yolu suni değerlendirmelere yenik düştü. Tarafsızlık adına tarafgirlik, doğrular adına yanlışklar damgasını vurdu, yaşama.

Özcesi klasik sol kafa yapısı kendisini yenilemedi bir türlü. Hayali ve suni değerlendirmeler halende güne ve gündeme damgasını vuruyor. Ne zaman, nereye kadar? O da belli değil. Hep başkasını yargıladık, yargılıyoruz. Ama bir türlü kendimizi aklın süzgecinden geçirme özveriliğini gösteremiyoruz.

***

Karayı, karamsarlığı, iç burkutucu tabloları, umutsuzluğu ve ax ü waxları hiç sevmedim, sevmiyorum. Ama kendimizi sorgulamayı, gerçeğimizi olduğu gibi görmeyi ve ona göre çözümler üretmeyi yeğledim, yeğliyorum.

Çözümün yolu; birbirimize sırt çevirip, küfürleşmek değil. Tam aksine tüm ayrılıklarımıza rağmen, hoşgörüyle, el-ele, omuz-omuz sorunların üstesinde gelmektir. Bunu da er veya geç başarmak zorundayız. Yoksa tarih ile hesaplaşalım derken, o yakamıza yapışıp, en acımasız bir şekilde bizden hesap sorar.*

Bedirhan EPÖZDEMİR

Öcalan devlete kutlu olsun!

Geçtiğimiz yaz, TOSAV'ın düzenlediği toplantıya katılmak için Cenevre'ye gittiğimde havaalanında beni karşılayan genç arkadaşım endişeyle Özgür Politika gazetesini uzatmış ve gözatmamı istemişti. "Gazete" toplantıya katılacakların isimlerini, toplantının yapılacağı yerin krokisini veriyordu. Adeta bir saldırı emiri gibi yazılan bir haber gazetesinin sayfasında başlıyor, üçüncü sayfasında devam ediyordu.

Bir süre önce de TOSAV'ın Lugano'da gerçekleştirildiği toplantıya ilişkin benzer bir kampanya yürülmüştü. Bir yıl sonra aynı oyun tekrarlanıyordu.

Baştan aşağı komploculuk kokan habere göre, "toplantıya katılacak Türk ve Kürt katılımcılar MIT'le işbirliği içinde olan kişilerdi"! Emperyalizm güya PKK'ya karşı alternatif yaratmak istiyordu. PKK dışlanıp, "işbirlikçi" politikalar hayata geçirilmek isteniyordu! Haberin muhtevası buydu. Bu saldırgan dil nedeniyle toplantıya katılım oranı düştüyse de toplantının yapılmasına engel olunamadı. TOSAV gibi sivil bir Örgütün yaptığı, bir sorununun nasıl çözülebileceğine dair fikir ekserzsizleri yapan sivil bir kurumdu. Devlet değildi, karar mercii değildi, siyasi parti değildi. Barış ve demokrasi istiyordu. Görüşleri bu eksen üzerin de şekillenmişti. Türkiye'de yaptığı eğilim yoklamaları sonucu ortaya çıkan 2. ortak mutabakat metni'ne ilişkin olarak Avrupa'da son bir toplantı düzenlenmişti. Çeşitli kesimlerden Kürt ve Türk'ün biraraya gelip bu metin üzerinde görüş belirlemeleri, metnin son şeklini almasına katkıda bulunmaları isteniyordu. Toplantıya davet edilen Kürtlerin ortak

özelliği rasyonel olmaları, Kürt sorunu gibi siyasi bir sorunun siyasi yöntemlerle çözülmesini savunuyor olmalarıydı. Zaten PKK kampanyasının bantları de buradaydı. Devlet konseptini, uçuk ve sorumsuz sloganlarla desteklemek için toplantıyı provoke etti. PKK sürdürdüğü bu kampanyada yalnız değildi. Diğer yandan Emin Çölajanı da Hürriyet gazetesinde, Özgür Politika'dan aldığı haberlere dayanarak kampanyaya "katkıda" bulunuyor, Prof. Doğu Ergil'e saldırıyordu. Kürt sorununun barış içinde, Türkiye'nin sınırları içerisinde çözülebileceğini, Kürtlerin siyasi statü ve kültürel haklarının elde edilmesi, Türklerle eşit bir duruma gelmesi için, sınır değişikliğine gerek olmadığını "söylemek PKK nezdinde "ajanlık ve işbirlikçilikti". Yanı sıra derin devlet de arkasına aldığı derin millet desteğiyle, Kürt sorununa demokrasi çerçevesinde siyasi çözüm isteyenleri, son günlerde askerin moda deyimiyile "bellek" için, durumdan vazife çıkarmaya hazır ve nazır bekliyordu. Tetikteydi.

1996 yılında Lugano'da yapılan toplantıya ilişkin PKK'nin resmi gazetesinde yazılanlar şöyleydi: "Çözüm muhatabıyla olur. Bugüne kadar Kürt sorunundaki her türlü siyasi girişimi reddeden ve ilan ettiği iki tek yanlı ateşkese rağmen PKK ile en küçük bir diyaloga girmekten kaçınan Türk devletini farklı kanalları devreye sokarak, PKK dışındaki Kürt çevrelerinden muhatap aradığı ortaya çıktı. "Bu satırların yazarının da katıldığı 1998 yılındaki toplantıya ilişkin ise şunlar yazılıyordu: "Siyasi ahlaksızlığa devam. Türk devleti bir yandan Kürdistan'da yürüttüğü kirli savaşı zirveye çıkarırken, bir yandan da PKK'siz çözüm arayışlarına devam ediyor. Kürt sorununa PKK'siz çözüm arayışına öncülük ediyor."

PKK ve lideri, İmralı'da derin devletle birlikte hazırlanan bir komployu, herkese PKK'nin "barış projesi" olarak sunuyor. Diğer yanda ise devletin Kürt politikasındaki mevcut militer anlayış devam ediyor.

Demirel, Ecevit ve Kıvrıkoğlu üstüne basa basa, "Kürtlere televizyon hakkı bile verilemeyeceğini, kültürel özerkliğin bile sözkonusu olamayacağını, çünkü bunun bağımsızlığa yol açacağını" söylüyor.

PKK, ise sırf Öcalan'ın yaşamını garantiye almak ve içinde bulunduğu bağımlılık ilişkisini, devlet konseptini savunmasını perdelemek için "demokratik cumhuriyet" gibi söylemlerle kafaları karıştırmaya çalışıyor.

BUNLARI NİYE ANIMSATMA GEREĞİ DUYUYORUZ?

PKK ve lideri, İmralı'da derin devletle birlikte hazırlanan bir komployu, herkese PKK'nin "barış projesi" olarak sunuyor. Diğer yanda ise devletin Kürt politikasındaki mevcut militer anlayış devam ediyor. Demirel, Ecevit ve Kıvrıkoğlu üstüne basa basa, "Kürtlere televizyon hakkı bile verilemeyeceğini, kültürel özerkliğin bile sözkonusu olamayacağını, çünkü bunun bağımsızlığa yol açacağını" söylüyor. PKK, ise sırf Öcalan'ın yaşamını garantiye almak ve içinde bulunduğu bağımlılık ilişkisini, devlet konseptini savunmasını perdelemek için "demokratik cumhuriyet" gibi söylemlerle kafaları karıştırmaya çalışıyor. ANAP gibi partiler bile rejiminin tıkandığını söylüyor. Yargıtay Başkanı Sami Selçuk, "Anayasa'nın meşru olmadığı" saptaması yapıyor. Hüsamettin Cindoruk gibi devletin tepe noktalarında görev yapmış kişiler, "Türkiye'nin birakalım bir

hukuk devleti olmayı, kendi kanunlarına riayet eden bir kanun devleti bile olmadığını" söylüyorlar.

PKK ise bu ceberrut rejime "demokratik" diye iltifat ediyor. Devletin resmi ideolojisini "yeni bir açılım" olarak sunmaya çalışıyor. Eğer PKK'nin ar damarı çatlamamışsa, birbuçuk yıl önce yazılanlarla bugün yapılanlar arasındaki paradoksa baksın.

YERİ GELMİŞKEN DUYURALIM!

Devletin TOSAV hakkında DGM'de açtığı dava devam ediyor. TOSAV'ın ortak mutabakat metninin Kürtçesine el konuldu ve "illegal yayın kapsamına" alındı. İngilizcesine el kondu. Doğu Ergil ve Koray Düzgören hakkında açılan davalar sürüyor.

Bir zamanlar "Demokrasi ve barış", demek PKK tarafından itham edilmek için yeterli nedenlerdi.

PKK'nin bugünkü politikası dünkü politikalarından bağımsız olarak değerlendirilemez. PKK'nin sözünü ettiği "açılım", temelleri 1970'li yıllarda atılan devlet suikastinin bir devamıdır. Değiştiğini iddia eden bu yapı, önce kullandığı "ulusal önder, ulusal başkan" gibi demokrasi ile filan ilgisi olmayan otoriter terminolojiyi bir kenara bırakmalıdır.

***

PKK'nin figuranlığını yaptığı yeni komployu anlayabilmek ve savunulan anlayışın ne kadar samimi olduğunu görebilmek için başka örneklere bakalım...

17 Temmuz 1998'de, Hafız Esad'ın sözcülüğünü yapan Med Tv'de "ulu önder" in de telefonla katıldığı bir açık oturum yapıldı. Perinçek'in rahle-i tedrisatından geçmiş Günay Aslan tarafından yönetilen bu programda bir çok tanınmış sima vardı. KDP/Bakur Başkanı Hemreş Reşo da bunlar arasındaydı.

Arkadaşlarının ölüsüne basmak pahasına Öcalan'ın karşısında oturmaktan yüzü kızarmayan Murat Ciwan, Osman Aydın, Ali Yalçın, bir süredir "gizli apoculuğun" merkezi haline gelen Rizgari'den Mihraç Ünver, DBP temsilcisi Fehmi Demir, PSK'den Ünal Yardımcı, Cemil Gündoğan vb. kişiler de diğer katılımcılardı. Toplantı sırasında Hemreş Reşo şunları söyledi:

"Bizim partimizin önüne koyduğu barışçıl, demokratik bir mücadele türüdür. Biz şiddetle

bir yere varılamayacağına inanıyoruz. Ve özellikle 90'lı yıllardan sonra küçük ulusların yahut devletlerin silah yoluyla bir yere varamayacakları görülmüştür. İkinci nokta; dünya küçülmüştür. Dört parçaya bölünmüş ülkemizin açılması gereken kapılardan dünyaya açılması için önceki gibi o kadar zorluklar yoktur. Tarihimiz de kanıtlanmıştır ki, hiç bir şekilde Kürdistan'ı parçalayan devletlere güvenip, onların desteğiyle herhangi bir mücadeleyi doğru bulmuyoruz. Biz Kuzey Kürdistan'lı bir parti olarak Türkiye sınırları içerisinde Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını savunuyoruz. Biz halkımıza şunu veya bunu yapın diye dayatma tarafı değiliz. Fakat ona öyle demokratik bir ortam getirmeye çalışıyoruz ki o kendi kararını versin. Madem Kuzey Kürdistan'da Türk devletiyle, Türk halkıyla birlikte yaşıyoruz. Barışçı, demokratik yollarla bu iş sona erebilirse beraber yaşamanın mümkün olabileceği düşünülebilir. Kürtlerin önce kendi aralarındaki iç meseleyi halletmeleri gerekir."

Bu sözler Ömerlili "ulu manitu" nun sigortalarının atmasına yol açtı. Ağzından köpükler saçarak, kırmızı muleta görmüş boğanın matadora saldırdığı gibi Hemreş Reşo'ya saldırdı. Kendisinden en az on yaş büyük, mücadele birikimi olarak çok eski, ekşiğiyle, yanlışıyla doğrusuyla Kürt hareketinin duayenlerinden Hemreş Reşo'ya "defol" dedi. Daha öncekleri sağda solda yaptığı konuşmalarda "ulu önder"le

yaptığı görüşmeye ilişkin olarak "Apo, kafayı yemiştir. fitirmiştir" diyen, Perinçek'in öğrencisi Aslan Günay da, Bayram Ayaz'ın Hêvi gazetesinde yazdığı bir yazıya gönderdiği cevapta bu "defol komutunu" arsız bir şekilde savunuyor; Bayram Ayaz'ın Hêvi'de yazıyor olmasına kendince anlamlar yükliyordu.

Hemreş Reşo'nun, Kemal Burkay'ın, Şerafettin Elçi, İbrahim Güçlü'nün, Ahmed Zeki'nin savunduğu barışla, Öcalan'ın adını "barış" koyduğu komplo elbette aynı şeyler değil. Sayın Reşo da o toplantıya, PKK dışındaki kesimlerin savunduğu genel ilkeleri savunmuştu aslında.

Reşo'nun savunduğu barışın bir mantığı var, yaslandığı bir miras, gözönüne aldığı iç ve dış deneyimler var. Hemreş Reşo'ya PKK adlı "devletlerin suikast örgütü" cephesinden yapılan ilk saldırı kuşkusuz bu değildi. Hemreş Reşo, PKK'nin kara listesine alınan ne ilk ne de son Kürt yurtseveriydi. 1989'da "ulu manitu", Hemreş Reşo'yu da diğer Kürt şahsiyetleri gibi "ajan" ilan etmişti. Örneğin Ferhat Yılmaz adlı şahıs 1995 yılında yazdığı bir yazıda Vildan Tanrıku'nun Yaşar Kaya için söylediği "atama ile gelen tekme ile gider" saptamasına karşılık olarak Tanrıku'nun "bunu söyleyen meyhanelerde her gün sarhoş olan, rezalet çıkararak, bıkkın sosyal terbiyeyi aile terbiyesinden yoksun olan" gibi tabirlerle suçluyor, Şerafettin Elçi için "özel savaşın yeni milletvekili adayı ve

Hemreş Reşo'nun, Kemal Burkay'ın, Şerafettin Elçi, İbrahim Güçlü'nün, Ahmed Zeki'nin savunduğu barışla, Öcalan'ın adını "barış" koyduğu komplo elbette aynı şeyler değil. Sayın Reşo da o toplantıya, PKK dışındaki kesimlerin savunduğu genel ilkeleri savunmuştu aslında.

Reşo'nun savunduğu barışın bir mantığı var, yaslandığı bir miras, gözönüne aldığı iç ve dış deneyimler var...

kendilerinin örgüt ağı" dedikten sonra sözü Hemreş Reşo'ya getirip, " Hemreş Reşo(ya da rûreş)1992'de olduğu gibi, PKK'nin KDP'ye tek yanlı saldırısından söz ediyor" diyordu. Şimdi "barış elçisi" olarak tufaya getirilip kuzu kuzu celadına teslim edilen Ali Sapan adlı çocuk da sırada kadem basmadan önce, 1970'li yılların Tercüman gazetesinin kopyası olan resmi gazeteye yaptığı açıklamada Hemreş Reşo'nun Türkiye'ye gidip gelmesini ihbar etmiş, Hemreş Reşo'nun Ankara'da "pazarlıklar yaptığını" öne sürmüştü. Kadere bakın ki, hayat Vildan Tanrıku'nun hakkı çıkardı. "Atama ile gelen Yaşar", tekme ile gitti. Legal demokratik sahada ortaya çıkan Kürt birikiminin yokedilmesi için Apo'nun emirleriyle kurulan ve "Sürgünde Kürt Parlamentosu"

adını alan, Yaşar Kaya'nın başrol oynadığı sahne yok artık! Öcalan, daha sorgusunda "Sürgünde Kürt Parlamentosu" adı verilen bu tuvat tiyatrosunun "bir slogan olduğunu" söyledi. Ardından "zararlı ve gereksiz diplomasi çalışmaları" deyip defterini dürdü.

Med Tv'deki kelpazelik bu noktada da kalmadı. Med Tv'deki rezil rüsva durumdan dört gün sonra Yunanistan'daki Sabri Agır adlı kişi, zırtaboz bir üslupla "Hemreş Reşo ya da tarihsel işbirlikçiliğin tipik örneği" başlıklı bir yazı kaleme aldı. Yazı "İşbirlikçilik konuşmaya başlıyor" başlığıyla başlıyor, devamında ise Reşo'nun söylediği şu görüşlerin "işbirlikçiliği" tekabül ettiği savunuluyordu: 1. Şiddetle hiç bir yere varılamaz, şiddet bırakılmalıdır. 2. Silahlı mücadeleyle bir yere varılamaz, silahlı mücadele devri bitmiştir. Küçük gruplar silah bırakmalıdır. 3. İşgalci devletlerden birinde bulunarak Kürdistan mücadelesi verilemez. 4. Sivil direniş silahlı direnişten daha önemlidir.

İhbarcılığı tescilli, devletin görünmez eli Perinçek'in öğrencisi Günay Aslan ise efendisini savunmak için Hêvî gazetesine gönderdiği bir yazı da Bayram Ayaz'ın "şahsına ve mesleki çalışmalarını yürüttüğü Med Tv'ye haksız, mesnetsiz ve de yakışsız bir biçimde sataşmakta" olduğunu öne sürerek, Hemreş Reşo'nun "dinlemiyorsan defol git yanıtını almıştır" diye gülünç bir savunu için

girmiş ve Hemreş Reşo'yu "provakatörlük" le suçlamıştı.

Kürtlerin belleği zayıftır. Bunlar uçup gitmesin, prensipler ayak altında çiğnenmesin diye hatırlatmak zorundayız. Bu kişilerin tapınma haline getirdikleri, totemleştirdikleri Öcalan'ın çünkü haliyle bugünkü konumu aynıdır. Düne dek taptıkları, bugün ise kızdıkları aynı kişidir. Ortada "karakolda doğru söyler, mahkemede şaşar" gibi bir durumda yoktur. Belli kavramları, astı astarı olmayan iddiaları uluorta kullanmak kimseye yarar sağlamaz. Nitekim Günay Aslan'a sağlamadı. Dün, Hemreş Reşo'yu "provakatörlükle" suçlayan Günay Aslan, şimdi Duran Kalkan tarafından "ajan" olarak suçlanıyor.

Abdullah Öcalan, şimdi Hemreş Reşo'nun, Kemal Burkay'ın ve diğer siyasilerin söylediklerinin milyonda çeyreğini bile söylemiyor. İşbirlikçi midir? Bizce işbirlikçi bile değildir. Çünkü işbirlikçilikte bir kapasite ister. Öcalan işbirlikçi bile olamaz. O daha berbat bir mevki için durmadan dans ediyor. Militer rejime "daha fazla nasıl hizmet edebileceği" aşkıyla yanıp tutuşuyor. Çünkü, dört bin köyün boşaltılması, Olağanüstü Bölge Valiliği gibi militer kurumların oluşturulması, 30 bin Kürt gencinin katledilmesi, beşbin faili meçhul cinayet yetmedi. Altay Tokatlı'nın yöntemleri az geldi. Kürtlerin kökünden kazınması lazım ki, İmraklı'da daha rahat edebilsin. İçinde bulunduğu ilişkiler sırttığı halde, PKK

Başkanlık Konseyi adlı müridlerine, küçük biraderine yazdığı raporda bir de sıkılmadan "hakkımda şüpheler yayılıyor. Spekülasyon yapıyorlar" diyor. Ne denecekti peki? Bunu söyleyenlerde Yaşar Kaya gibi beyni dumura uğramış, 1960'ların ortasından 1989'lara kadar piyasadan toz olmuş şahsiyet fukaralağından muzdaripler gibi "Güneşimizi karartamazsınız" gibi komedilerde mi yer alsalardı? Öcalan sesini keseceğine, Kürtlere verdiği zararın hesabını vereceğine, Çevik Bir'den aldığı talimatlar sonunda, eski arkadaş Pilot necatî'nin yönlendirmesiyle konuşmaya hala devam ediyor. "Başbakanlık Eşgüdüm Komitesi" nin çizdiği çerçeve bunu gerektiriyor tabii. Yarın HADEP'in kendini feshetmesini, MHP'ye olmazsa bile, Ecevit'in mavi gömleğinin altına sığınmasını isterse şaşmamak gerek...*

(Devamı gelecek sayıda)

Yekiti GULBARAN

1. Özgür Politika, 16 Temmuz 1996
2. Özgür Politika, 3 Haziran 1998

ZIMAN Û DOZ

Ziman, berî her tiştî haceta tégihîştina mirovan e. Mirov bi peyva zimên hevdu fêhm dikin. Bi zimên nêzîkî hev dibin û hevbu dinasin. Yek ji cudabûna mirov û lawiran ziman e. Heger lawiran jî wek mirovan karîbûna bipeyivyana, ferqek mezin di navbera wan de nedima. Mirov bi ziman lê kawir bê ziman in.

Di cîhana me de, her milletek xwediyê zimanê xwe ye. Bi zimanê xwe hevdu fêhm dikin û pê dipeyivin. Tiştê ku, milletekî bi hev dirêdide û wan tîne cem hev ziman, bi xwe ye. Yanî zimanê zikmakî ye, zimanê dê ye. Yek ji hebûn û jîndarkirina netewebûnê zimanekî yekgirtî ye. Di hebûn û jînana milletekî de xala herî qewîn hebû na zimên e. Mirov, kes û netew bi zimanên xwe tîne naskirin û xwe didin naskirin. Hebûn û tunebûna wan, girêdayî hebûn û tunebûna zimanê wan e. Yê xwedî ziman jiyane û yê bê ziman jî ji dîrokê rabûne, hilyane û çûne.

Di dîroka cîhana me de, gellek millet bi windabûna zimanê xwe, ketîne nav rûpelên dîrokê, tê de mihyane û wînda bûne. Milletên xwedî zimanê jar û qels, ji alî milletên din yê xwedî zimanekî

qewîn û hestep de, hatine pişavtin; asîmîle kirin- û bi pişaftina zimên ew millet bi xwe jî di nav wî milletê din de hilyane û bûne parçek ji wî milletê. Lê milletên ku, xwedî zimanekî dewlemend, qewîn û hestep in, herdem xwe parastina û serdestî li ziman û milletên din kirine. Qewînî û dewlemendiya zimanê wan, hestên neteweyî di nav wan de xurttir kirine, ew li ser lingan hiştine û ji dîrokê ranebûne.

Yek ji wan milletên herî kevnar ku, xwedî zimanekî dewlemend û qewîn in, Kurd in. Kurd, hem wek welat û hem jî wek millet herî kevtirîn millete ku, bindest e, ne xwedî dewlet e, lê bi hebûn û parastina zimanê xwe, xwe li ser lingan hiştîye û bi mîranî li ber xwe daye. Hebûn û himûna zimanê Kurdî Kurd anîne hetanî îro. Heger Kurd jî wek hinek milletên din xwedî zimanekî qels û jar bûna, ewê jî di nava rûpelên dîrokê de wînda û hilyabûna, û wê îro milletekî bi navê milletê Kurd tuneba. Ji ber ku, zimanê Kurdî zimanekî dewlemend û qewîn bû, dijminên milletê Kurd hertim xwestine zimanê Kurdî jar bikin û bipijêvin da ku karibin Kurdan di nav xwe de bimihînin û ji dîrokê rakin. Xwestin tiştên ku, anîne serê gellek milletên din, bînin serê Kurdan jî. Lê

Kurdên mîrxas li berxwedan û nehiştin zimanê wan tîkeve bin ling û piyên dijmin.

DI ZIMANÊ KURDÎ DE ROLA JINA KURD

Jinên Kurd, di parastin û pêşdebirina zimanê Kurdî de rola herî mezin listine. Yê ku, zarokên pêçekan bi lorikên Kurdî lorandine ew in. Yê ku, bi çîrokên Kurdî zarok xewandine ew in. Yê ku, bi dengên xweyên zîz û zelal stranên Kurdî di mejiyên zarokên Kurd de meyndine ew in. Yê ku, bi dûrikên berdestêr, paleyê, govend û dîlanê, adet û kevnosopên Kurdî, di laş û gewdeyên zarokên Kurdan de xemilandine ew in. Û yê ku, bi mewal, lawik û stranên cengê, zarokên Kurd bi mîrane wek Kurd perwerde kirine cardin ew in. Ji bo vê jî Kurdan qedr û rûmetê Jinê girtine, ew payebilind kirine û bi navê Jin-Jîn-xelat kirine.

Yek ji wan milletên ku, payetî dane jinê Kurd in. Jinên Kurd, gellek caran serokatîya êl û eşîran kirine. Şêwr û mişêwr danîne. Şer kirine şer sekinandin. Êl û eşîr li hev anîne. Di şerên giran de, çarka serê xwe avêtine erdê û rê li ber herka xwînê girtine. Xwînê hewandine,

ew himandine. Keç dane, keç anîne. Bi kurtî: Jina Kurd, di civata gelê Kurd de barekî giran hilgirtiye û bi xebata xwe baş rabûye. Hem di civatê de û hem jî di malbatê de bûye xwedî gotin û rûmetî dîtiye. Jina Kurd, bi mêran re mêr û bi jinan re jin e. Di şer û pevçûnên giran de ji pişt mêrê xwe, bavê xwe û brayê xwe nadin alî. Heta bi mirinê bi zîlamê xwe re ye. Dîroka gellê Kurd bi qehremaniyên jinên Kurd tije ye. Wek nimûne: Perîxan keça Mûsa Begê Kisanî 1907. Wek, Zarîfe Xatûna Elîşêr 1938. Wek, Pûra Xanima eşîra Kafarûsiyan. Wek, Şah Nêrgîza eşîra Xuwan. Wek, Perîxana jina Ehmed Axayê Rema. Wek, Fatma Ezdînan 1908. Wek, Adîle Xatûna seroka eşîreta Caf 1924. Jinên Kurd di hemî serhildanên netewî de cî girtine û fedekariyek bêhempa kirine. Ji bo vê jî Kurdan gotiye: *Jin stûna malê ye.*

ROLA ÎSLAMÊ

Bi derketina dîne Îslamê û parçekirin û bindestkirina welatê me re, brînen xedar di civaka Kurd û bi taybetî jî di azadî û serbestiya Jina Kurd de vebû. Welat hat parçekirin, dîtin û ramanên biyanî ketin nav civaka gellê Kurd. Peyv û gotinên aloz ketin nav ziman û zargotina Kurdî, û jina Kurd, bi qeyd û zincîrê hat xelat kirin. Jin ket hundur û bû hêstrê malê.

Hetanî îro jî, gellek dewletên bi nav Misilman, bi navê Îslamê kiryarên qirêj yên malbat, êl û eşîrên xwe bi cî tûnin û bi navê Îslamê doza milletê Kurd dipêrçiqînin. Mafê jiyane nadin gellê Kurd. Bi navê bratiya dînî rê li ber gellê Kurd digrin û dixwazin doza netewiya gellê Kurd bifetisînin. Ev asteng û daxwazên fetisandina doza netewiya Kurd, her weha astengiya pêşketin û geşbûna zimanê Kurdî ye jî. Lê, hemî neheqî û pîkole li aliyekî, piraniya milletê Kurd xwedî li dîne Îslamê derketiye û xwestiye Îslama rasteqîn biparêze û parastiye. Ji bo vê jî, gellek alim û zanayên hêja ji nav xwe derxistine. Selaheddîne Eyyûbî yek ji wan navdarane ku, wek parêzgerê Îslamê tê nasîn. Hêvî ewe ku, dîndar û olperestên welatparêzên Kurd li ser esasên berjewendiyên Kurd û Kurdistanê xwedî li Îslamê derkevin

Bi navê dîne Îslamê, zordestî, talan û stuxwarî pêşkêşî milletê Kurd bû. Bi taybetî jî, zordarên mîna Omer Ibin Xettab, bi navê dîne Îslamê Kurd û Kurdistan wêran kir û ziyaneke mezin da pakbûn û paqîjiya dîne Îslamê. Ji wê rojê û bi vir de, dîne Îslamê gellek tişt ji naveroka xwe winda kir û wek dînek talanker di serê millet de bi cî bû. Bi ser ku, Îslam dîne Ereban û Muhemmed jî Pêxemberê Ereba bû, lê di naverok û ramanên dîne Îslamê de gellek tiştên qenc û baş hebûn. Lê, bi sedan yên wek Hz. Omer, dîne Îslamê ji bo berjewendiyên xwe yên şexsî û malbatî, êl û eşîrî bi kar anîn û naveroka Îslamê aloz û xira kirin. Hetanî îro jî, gellek dewletên bi nav Misilman, bi navê Îslamê kiryarên qirêj yên malbat, êl û eşîrên xwe bi cî tûnin û bi navê

Îslamê doza milletê Kurd dipêrçiqînin. Mafê jiyane nadin gellê Kurd. Bi navê bratiya dînî rê li ber gellê Kurd digrin û dixwazin doza netewiya gellê Kurd bifetisînin. Ev asteng û daxwazên fetisandina doza netewiya Kurd, her weha astengiya pêşketin û geşbûna zimanê Kurdî ye jî. Lê, hemî neheqî û pîkole li aliyekî, piraniya milletê Kurd xwedî li dîne Îslamê derketiye û xwestiye Îslama rasteqîn biparêze û parastiye. Ji bo vê jî, gellek alim û zanayên hêja ji nav xwe derxistine. Selaheddîne Eyyûbî yek ji wan navdarane ku, wek parêzgerê Îslamê tê nasîn. Hêvî ewe ku, dîndar û

olperestên welatparêzên Kurd li ser esasên berjewendiyên Kurd û Kurdistanê xwedî li Îslamê derkevin. Ne li ser berjewendiyên welatên Ereban.

BINDESTÎ Û ZIMAN

Bi zora şûr qebûlkirina dîne Îslamê û di 1639an de duparkirina welatê me, xincerek li navûdîlê ziman, adet, tore û kevneşopên milletê Kurd xist. Azadî û serbestiya gellê Kurd her kû çû kêmtir bû. Ji çand û adetên xweyên pakûrewan gellek tişt winda kirin. Alozi ket nav zimên û împaratoriya Osmanî û Safewî'ya xwestin serdestiyê li zimanê Kurdî bikin. Xwestin zimanê Kurdî bipijêvin. Ev keftelê hetanî qirne bîstan jî berdevam kiriye û hîna jî berdevam e. Dijmin her xwestiye ku, zima-

nê Kurdî di nav xwe de bihilînin. Lê Kurdan jî, her li ber xwe dane û xwestine zimanê xwe bihimînin û biparêzin. Ev şer hîna jî berde-wam e. Di sala 1923yan de bi lihevhatina LOZAN'ê, bi alîkariya dewletên Rojava, Kurdistan dîsa parçebû û di nav Tirkî, Îran, Iraq û Suriyê de bû çar beş. Parçebûna Kurdistanê nehişt ku, di nav Kurdan de zimanekî nivîskî yê yekgirtî çêbibe. Zimanê Kurdî wek zimanê devkî rola xwe berdewam kir. Kuştin, talan, koçberî û wekî din, di paşketina zimanê Kurdî de rolek pir neyînî list. Parçebûna Kurdistanê hem nehişt zimanekî nivîskî-yekgirtî biafire hem jî hişt ku, devok û lehçeyên zimanê Kurdî xwe biparêzin û serdestiyê li zimanê yekgirtî bikin. Dijminên milletê Kurd di zanebûna vî tiştî debûn. Zanîbûn ku, zimanê Kurdî, di pevgerêdan û yekgirtina Kurdan de rola herî mezin dilîze. Ji bo vê jî peyivandina zimanê Kurdî qedexê kirin û zor dan Kurdan ku, bi zarokên xwe re bi Kurdî nepeyivin û wan di dibistanan de bi zimanê dijmin perwerde bikin. Lê Kurd jî di zanebûna dabaşê -meselê- debûn. Her çiqasî dijmin xwest ku, zimanê wan ji holê rake, Kurdan jî hew-qasî xwest ku zimanê xwe bihi-mînin û pê bipeyivin.

Zana û rewşenbîrên Kurd di zanebûna pewistî û girîngiya zimanê xwe debûn. Li bakurî Kurdistanê, nexasim mala Bedirxaniyan, di parastin û pêşdexistina zimanê Kurdî 'de vokê Kurmancî- de rolek pir mezin listin. Kar û xebatên Celadet û Kamuran Bedirxan

Wek me got: Di himandin û pêşdebirina zimanê Kurdî de karûbarên baş tên kirin. Lê mixabin ev karûbar yan ferdî tên kirin yan jî ji alî komek rewşenbîrên dilsoz ve tên meşandin.

Her çiqasî hin hêzên Kurd carnan kovar û pirtûkên Kurdî derdixin jî, lê ew têr nakin. Ev gotina me bi taybetî ji bo hêzên Bakurî Kurdistanê ye.

Hezên Bakurî Kurdistanê ku, xwe berpîrsiyarên doza milletê Kurd dibînin û ji wê armancê derketine rê, giraniya xwe nadin zimanê Kurdî.

Pêwistî û girîngiya wê li ber çav nagrin.

Endam û alîgirên xwe teşwîqî xwendin û nivîsandina zimanê Kurdî nakin.

Wek ku, giranî û pêwistiyê didin zimanê Tirkî, nadin zimanê Kurdî...

nayên pişçav kirin. Xebata Qedrîcan, Nuredîdîn Zaza û gele-kên din xebatên pîroz in. Li Başûrî Kurdistanê -piştî salên 1960'î- piştî tekoşin û kefteleftek dûr û dirêj, hin mîcalên hêja bidest ketin. Dibistanên Kurdî, radyo û îzgehên Kurdî hatibûn bidestxistin. Di warê nivîskî de devokê Soranî baş bi pêş ket. Li bakurê piçûk, xwenda û rewşenbîrên Kurd, ji bo zimanê Kurdî karûbarên baş kirin. Li rojhilatê Kurdistanê dîsa bi vî awayî. Di Sowyetîstana kevin de, radyo û îzgeha Kurdî, xizmetek mezin ji bo parastina zimanê Kurdî kir.

Bi xebat û tekoşîna netewiya mil-letê Kurd re, xebata himandin û pêşdexistina zimanê Kurdî jî gîha qonaxek bilind. Îro xebatên giranbiha tên kirin. Nexasim, xwende û rewşenbîrên Kurd yê dema îro, serê xwe baş bi zima-nê Kurdî re dêşînin. Li derveyî welêt, kovar, pirtûk û berhemên Kurdî yê pir hêja diweşin. Ev kar û xebat bêguman, ciyê şanazî

û serbilindiyê ye.

ZIMANÊ KURDÎ Û ERKÊN ME

Wek me got: Di himandin û pêşdebirina zimanê Kurdî de karûbarên baş tên kirin. Lê mix-abin 'ev karûbar yan ferdî tên kirin yan jî ji alî komek rewşenbîrên dilsoz ve tên meşandin. Her çiqasî hin hêzên Kurd carna kovar û pirtûkên Kurdî derdixin jî, lê ew têr nakin. Ev gotina me bi taybetî ji bo hêzên Bakurî Kurdistanê ye. Hezên Bakurî Kurdistanê ku, xwe berpîrsiyarên doza milletê Kurd dibînin û ji wê armancê derketine rê, giraniya xwe nadin zimanê Kurdî. Pêwistî û girîngiya wê li ber çav nagrin. Endam û alîgirên xwe teşwîqî xwendin û nivîsandina zimanê Kurdî nakin. Wek ku, giranî û pêwistiyê didin zimanê Tirkî, nadin zimanê Kurdî. Piraniya weşanên xwe bi zimanê Tirkî diweşînin. Xizmeta pêşketina zimanê Tirkî dikin. Kadro û serkêşên van hêzan pir-

Di dema me de, nemaze li bakurî Kurdistanê, parastin û perwerdekirina zimanê Kurdî pir pêwîst û girîng e. Piştî şerê panzde salan, di welatê me de tehrîbat û aloziyên pir mezin hatin kirin. Kurdistan vala bû û hat şewitandin. Gundên me ku, bîngeha parastina zimanê Kurdî bûn, hatin vala kirin. Bi milyonan Kurd koçberî nava Tırka bûn. Bîngeh û zemîna zimanê Kurdî ji hev tarûmar bû. Ji xwe daxwazek ji a dijminê milletê Kurd tarûmarkirina zimanê Kurdî bû...

aniya caran bi zarokên xwe re bi Tirkî dipeyivin. Zarokên xwe ji adet û kevneşopên Kurdî bi dûr dixin. Wan bi Kurdewarî ranakin û bi vî awayî kêmasî û neheqîya herî mezin dikin.

Di dema me de, nemaze li bakurî Kurdistanê, parastin û perwerdekirina zimanê Kurdî pir pêwîst û girîng e. Piştî şerê panzde salan, di welatê me de tehrîbat û aloziyên pir mezin hatin kirin. Kurdistan vala bû û hat şewitandin. Gundên me ku, bîngeha parastina zimanê Kurdî bûn, hatin vala kirin. Bi milyonan Kurd koçberî nava Tırka bûn. Bîngeh û zemîna zimanê Kurdî ji hev tarûmar bû. Ji xwe daxwazek ji a dijminê milletê Kurd tarûmarkirina zimanê Kurdî bû. Nemaze, pişavtina zarokên Kurd, xeter û ziyana herî mezin e. Em, divê îro, ji hemî rojan bêhtir, giraniya xwe bidin perwerdekirina zarokên xwe û nehêlin ku,

zarokên me bîn pişavtin û winda kirin. Ji ber ku zarok, pêşeroja milletekî ne, hêviya millet in. Milletê bê hêvî û bê pêşeroj milletekî mirî ye.

Di parastina zimanê Kurdî de sê esasên bîngehîn henin.

- a) Dibistan
- b) Zarok û malbat
- c) Civak

Ev hersê esas, di hînbûn û pêşketina zimên de xalên girîng in.

Heger hebin, divê meriv zarokên xwe bişîn dibistanên kurdî ji bo ku, zarok tê de hûm û gramatîka zimên hîn bibin. Bi dibistanê zarok, ne tenê zimên lê, dîrok, adet, tore û kevneşopên Kurdî ji hîn dibin. Bi giyanek Kurdî perwerde dibin û bi Kurdewarî mezin dibin.

Xala didwa zarok û malbat in. Yan jî Dê û Bav in. Zarok pir zû -hesas- in. Ji bo wan dibistana herî mezin malbat e, Dê û Bav in. Zarok di wir de çavên xwe vedikin û di wir de mezin dibin. Dê û Bav, bi taybetî jî Dê, bi çî zimanî baxive, ew ziman di serê zarokan de bi cî dibe, wî zimanî ji xwe bîngeh digrin. Heger Dê Kurd be, zarok wek Kurdekî mezin dibin. Heger Dê Tirk be wek Tırkekî û heger Dê Erebe be wek Erebekî mezin dibin. Yanî zimanê Dê -zimanê zikmakî- zimanê zarokê ye. Di gelek afirandin' n ilmî yên li ser zimanzanîne de jî, hatiye xuyakirin ku zimanê ku Dê diaxîfe di şiklîkirina zimanê zarokê de tesîra xwe ya bîngehîn heye. Li gel vê yekê jî, di malê de axaf-

tina bi zarokê re ya bi Kurdî, dihêle ne tenê ku zimanê wî/wê pêûbîkeve, herweha di ûlkîkirina nasnameya wî/wê ya şehsî, civatî, bi xwe bawerîkirinê de jî rolek xwe ya taybet heye.

Xala sîsyana jî civak e. Civak yan jî derûdor, tesîrekê mezin li ser zarokan dihêle. Heger ew zarok di civakek Kurdî de rabin û rûnê, yan jî, têkilî û danûstendinên wê bi derûdorek Kurd re hebe, bixwaze nexwaze ewê li gor wê civatê bilive. Wê bandora-tesîra- wê derûdorê lê bibe. Di civaka Kurdî de, adetên Kurdî yên mîna, dawet, govend, şev, şevbuhêrk û wekî din, jî xwedî bandor in. Divê meriv zarokên xwe ji dawet û govendan, ji şev û şevbuhêrkan kêmasî neke. Ev adet karin di mejiyê zarokê de cîyekî qewîn bigrin û zû bi zû jê dernekevin.

Em Kurd, nemaze Kurdên ku, dixwazin di doza Netewa Kurd de rola xwe bilîzin, divê xwe ji bin bandora ziman û adetên Tirkî derxin û bi Kurdewarî bilivin. Li ser zarokên xwe baş rawestînin û wan amadeyî pêşerojê bikin. Di mala xwe de bi zarokên xwe re bi Kurdî dipeyivin, wan bi hestên Kurdayesî bîghînin û wek Kurd mezin û perwerde bikin.

Wek me li jor jî got:

Zarok pêşeroj û hêviya millet in. Milletê bê hêvî û bê pêşeroj milletekî mirî ye.*

Z. ŞÊXBAT

KARA ÇARŞAFIN ARKASINDA GİZLENEN KÜRTLER VE İMRALI'DAN MESAJLAR...

Diğer halklarda olduğu gibi Kürtler de duygu, mantık, akıl, zeka sahibidirler. Göründüğü gibi bu sermayeyi başkalarından daha iyi kullanabilirler. Bilimselde bile yeri vardır. Ezilmiş halk, yaşam taleplerinden ne kadar haklı iseler, beyazı ve karayı ezen halkın insanlarından daha iyi seçeneklerini ayırt edebilirler.

Süreç içinde değer kazanılan zaman zarfı içinde Kürtler birbirleri ile uğraşmaya başladılar. Bazen cevizin kabuğunu doldurmayan önemsiz değerlerle birbirlerinin başını yondular. Güzel akıl erdiren şeyler varken mantığın kabul etmediği şeytan üçgeninin mantık felsefesi ile uğraştılar. Kimi örgütler tabiat boşluğundan faydalanarak yerini doldurup ve hemen sırtını düşman işgalci egemen devletlere yaslandılar. Doğrudur, yaslanmasalar 24 saatte ömürleri biter. İşte burada Kürtler-herşeye müsaittirler. Yani, Kürtler Ortadoğu'nun en ucuz canlı aracı olarak kullanılan dinamiği haline getirilmişlerdir. Kürtlerden "dost" edinilir, güçleri satın alınır, menfaatleri doğrultusunda istedikleri şekilde yön vermeye çalışılırken, beş-ucuz malzeme olarak da piyasaya sürülürler.

Güney Kürdistan'ın insani genel durumu, örgütler kendi çıkarlarını ön plana aldıkları için, yıllardan beri Güney Kürt halkı futbol topu gibi çalkalanıp bir buraya bir oraya hayatlarıyla can çekişip duruy-

orlar. Maalesef on yıla yakın bir zamandır özgür toprak parçası, bir statükoya kavuşmuş değil.

**KUZEY'DEKİ KÜRT SORUNU
MAALESEF HALA DA ULUSAL BİR SORUN
OLARAK ULUSLARARASI PLATFORMLARDA
KABUL GÖRMÜŞ DEĞİL...**

Kuzey Kürdistan'ın konumu ise her ne kadar uluslararası platformlara gelmişse de, sorun olarak bir netliğe kavuşmuş değil. ABD ve NATO, özellikle Varşova Paktının da dağılmasından sonra, dünyanın hakimleri olarak duruyorlar. Projelerinde Kürt sorunu görünür bir yere sahip değil. Bu güçler ağırlıklarını daha fazla Kafkaslar, Balkanlar ve Ortadoğu'nun diğer sorunlarına vermiş bulunmaktalar. Bu planların ikinci bölümünde, belki de Kürt sorunu kendisine bir yer bulur. Savaş-barış, ölüm-kalım durumunu aşarak Kürt hareketi kendisini ön sıralara çıkarmanın mücadelesini daha yoğunlukla ve sağlıklı bir şekilde vermelidir.

TC devleti, NATO ülkeleri arasında-en geri kalmış, en yobaz, demokrasiye uzak-baskıcı, katliamcı, başka dil, kültür ve aidiyetleri tanımayan, NATO'nun bile ilkelerine ters düşen bir konumda bulunmaktadır. TC devleti feodal geleneklerinden devr aldığı, klasik devlet mekanizmasını oluşturan yapısıyla çağdaşlaşmaya hala çok uzak bir görünüm arz etmektedir. TBMM'de oturan birçok "mil-

Avrupa Birliği, TC devletini Helsinki'de aday üyeliğe kabul ettiği zaman tabii ki bütün Kürt örgütleri sessiz kalmadılar. Herkes kendi elinden geleni yaptı, Avrupa ülkeleri dışişlikiler üst yetkilileri ile temaslara geçti. Belki de bazı "Kürt örgütleri", sözcüleri nezdinde Helsinki'de bulundu. Orada ne gibi bir rol üstlendiklerini bilmiyorum. Ama, kanaatimce Kürtler birlikte bir delegasyon hazırlayıp zirve ile ilişkilere göndermiş olsalardı, büyük bir etkinlik göstereceklerine kuşum yoktur. Bunu yapmamalarını büyük bir hata olarak yorumluyorum. Helsinki'de Kürtlerin talepleri gür bir sesle inleneceğine, maalesef sessiz, cılız kalınmıştır...

letvekili" rüşvet, yalan-dolan ve mafyatik ilişkileri çerçevesinde bu organa seçilmişlerdir. Birçoğu milletin sorunlarını dile getirmeyi bir tarafa bırakalım, milletvekililiğini bir ekonomik güç olma pozisyonu olarak görmektedir. Bu tantana içerisinde MHP tandansı Türkiye'nin en nazik ve hassas yerlerini işgal etme planlarını devreye koyuyor. Bugün Ecevit sayesinde devletin yönetimini ellerinde bulunduran bu klik hala "faili meçhul" cinayetlerin, Hizbullahın ve Kürtlere karşı yaşama geçirilen provakasyon ve katliamların merkezini içerisinde barındırıyor. Susurluk rezaleti, mafya-devlet ortaklığı, MHP ve dayanışma içinde buldukları kesimler tarafından hayat buldu.

DEVLET KÜRDÜ-KÜRDE KIRDIRTMA SİYASETİNDE KENDİSİNE MAALESEF ZEMİN BULABİLİYOR...

Son günlerde basının manşet haberlerini meşgul eden Hizbullah, TC devleti tarafından

Kürt milli davasına yönelik olarak beslenildi, Kürdü-Kürde kirdirtmek siyaseti çerçevesinde destek verildi, göz yumuldu, TC devleti istihbarat birimleri içerisinde yönlendirici konum sahibi oldu. Buradan ortaya çıkan sonuç: Derin devlet, kendisi bazen bazı terör gurupları yaratır, besler ve planları çerçevesinde sonuç aldıktan sonra da yok eder. Susurluk, Hizbullah ve benzeri birçok korkunç olayın senaryoları sanki hep aynı elden uygulamaya konmuştur.

Sorunun ana kilit noktasında Kürt problematiğini sindirmek teşkil ediyor.

Avrupa Birliği, TC devletini Helsinki'de aday üyeliğe kabul ettiği zaman tabii ki bütün Kürt örgütleri sessiz kalmadılar. Herkes kendi elinden geleni yaptı, Avrupa ülkeleri dışişlikiler üst yetkilileri ile temaslara geçti. Belki de bazı "Kürt örgütleri" sözcüleri nezdinde Helsinki'de bulundu. Orada ne gibi bir rol üstlendiklerini bilmiyorum.

Ama, kanaatimce Kürtler birlikte bir delegasyon hazırlayıp zirve ile ilişkilere göndermiş olsalardı, büyük bir etkinlik göstereceklerine kuşum yoktur. Bunu yapmamalarını büyük bir hata olarak yorumluyorum. Helsinki'de Kürtlerin talepleri gür bir sesle inleneceğine, maalesef sessiz, cılız kalınmıştır. Bazı Avrupalı parlamenterler her ne kadar Kürt sorununu dillendirmişlerse de, Kıbrıs, Ege ve diğer bazı sorunlar arasında adlandırılmamıştır.

Öbür taraftan AB, Kürt sorununda ciddi bir politika yürütüyor. Bunu görmek için sihirbaz olmaya gerek yok, eğer AB Kürt sorununda tavır sahibi olmak istese, zirve öncesi Kürt ve Türk taraflarını ortak bir toplantıya çağırır, üst düzeyde girişimler yapardı. Burada TC devletinin nabızı yoklanırdı, onların ne kadar ciddi oldukları anlaşılırdı. Bu anlaşıldıktan sonra Kopenhag kriterlerine uymaya ve insan hakları ile azınlık haklarında adımlar atmaya davet edilirdi. Kürtler kendi ev görevlerini yerine getirmeyince normal olarak diğer bir taraftan bunu istemek daha zor oluyor...

Bülent Ecevit'de "Kültürel haklar verirken bunu sonu bağımsızlık olur" diyor. Öcalan'ın dosyasını Başbakanlık'ta durdurduktan sonra Kürtleri susturmak için tehdit etmekten de geri kalmıyor. TC devleti'nin AIHM'ne saygılı olduğu tahammülüde şartlara bağlıyor.

Ünlü Kürdümüzde Atatürk'ü ken-

disine rehber ediyor. Atatürk kültür milliyetçiliğinde, TC devleti'nin resmi ideolojisini onaylıyor, kabul ediyor. Atatürk milliyetçiliği içine Kürt kimliğini yerleştirmek istiyor (!) üstelik Kürtlerin ayrı devlet kurmasına karşı geldiği gibi, federasyon ve hatta otonomi'nin bile Çözüm olmadığını vurguluyor. Demirel paralelinde-anayasal vatandaşlığı ön plana çıkarmış bulunuyor. Amacım; ülkemizi ve devletimizi daha da güçlendirmektir ve yardımcı olmaktır-diyor. Tüm bunların sonunda da Halfetlikten de vazgeçmiyor. Bu karanlık perde arkasındaki oyunlar, savunma adı altında da hergün "resmi gazete"de yayınlanıyor. Herşey Türkiye'de aranıyorsa, tespit buysa, zavallı Güney Kürdistan halkına savaş neden açılıyor, orada PKK'nin gövde gösterisi yapmasından, amaç ne? Bu fırtınanın koparılması kimin işine yarıyor? Ulusal birlik adına, ulusun en temiz mücadeleçilerine kin kusmak, tehdit etmek, kimin planı?..

***

Öcalan devletin eline geçtikten sonra bir esir durumundadır. Bunun en iyikanıtını, tutuklanmadan önceki ve sonraki demeç, açıklama ve tutumlarından anlaşılabilir. Devlet ideolojisi ile Öcalan'ın İmralı demeçleri arasındaki uyum, aynı elin yönlendiriciliğini gösteriyor. Önce PKK için tahrip edilip kemiriliyor, sonra da Kürt örgütleri birbirlerine karşı kullanılmak isteniyor. Bu oyun daha önce de yüzlerce kez oynanmadı mı?

Bu dönem, Kürtlerin en küçük hataları bile, düşmanın kar hanesine yazılacak bir tavrı olacaktır. Kürt örgüt ve entelektüelleri tutumlarını her defasında Kürtlerin ortak iradesini korumak ve birleştirmek için yana kul lanmalıdırlar. Mahmut Baksi, Sıraç Bilgin, Hicabi vb. gibi yazıları provakasyon kokan "yazarların" dediklerine hiç kulak verilmemelidir. Çünkü bunlar zarardan başka birşeye dokunmuyor, bir işe de yaramıyor. Bu tipleri dürüst olmaya, Kürtler arasında köprüleri yıkmaya bir son vermeye, küfürbazlık edebiyatlarını terketmeye ve siyasi ahlak kurallarına uymaya davet ediyorum.

PEKİ KÜRTLER BUNDAN SONRA NE YAPMALI?

Kuzeyli Kürtler kayıtsız şartsız birliklerini oluşturmamalıdır. Birbirlerine saygı, tolerans temelinde, değer vererek yakınlaşma süreci başlatmalılar. İlk iş olarak da Avrupa başkentlerini bir bir ziyaret etmelidirler, politikann üst mercilerini Kürt sorununun ehemmiyetine kulak vermeleri için bilgilendirmelidirler. Türkiye'nin Kopenhag kriterleri bağlamında hareket etmesi için baska yapmalarını istemelidirler. Buna göre de Kürt toplumunun

...Demirel paralelinde-anayasal vatandaşlığı ön plana çıkarmış bulunuyor. Amacım; ülkemizi ve devletimizi daha da güçlendirmektir ve yardımcı olmaktır-diyor. Tüm bunların sonunda da Halfetlikten de vazgeçmiyor. Bu karanlık perde arkasındaki oyunlar, savunma adı altında da hergün "resmi gazete"de yayınlanıyor. Herşey Türkiye'de aranıyorsa, tespit buysa, zavallı Güney Kürdistan halkına savaş neden açılıyor, orada PKK'nin gövde gösterisi yapmasından, amaç ne? Bu fırtınanın koparılması kimin işine yarıyor? Ulusal birlik adına, ulusun en temiz mücadeleçilerine kin kusmak, tehdit etmek, kimin planı?..

nezdinde legal olan Kürt yapıları, Türk gerici anayasasına göre hala da illegal bir konumdadırlar. Fakat bu anti-demokratik uygulama artık bir son bulmalıdır. AB devletlerinin bu konuda Türkiye'yi uyarması gerektiğini ve Kürt Parti ve örgütlerinin Türkiye'de açık siyaset yapmalarının ancak demokrasi sürecini geliştireceğini dillendirmelidirler.

Aslında Kürtler kendi güzel coğrafyalarında, Mezopotamya'nın zengin cennetinde, tabiatlarıyla büyük bir mirasa, geleceğe, kül türe sahip milletlerden biridir. Hiçbir yabancı milletin vatandaşı olmalarına ihtiyaç yoktur. Kürtler kendi iradelerini kullanarak, demokrasilerini, cumhuriyetlerini, özgürlük ve barışlarını, vatandaşlıklarını kendi evlerinde aramalı ve kurmalıdırlar. Hiçbir yabancı ev, Kürtlerin öz malı olamaz inancındayım.*

Kutbettin ÖZER

WEFATA ABDULBARÎ BALKAŞ (AZAD)

*Li ser navê Dengê Bakur, em sersaxiyên xwe digihînin malbat, heval û dostên hevalê me yê gorbihîşt...

Ji ber nexweya kanserê, A. Barî Balkaş di 11.11.1999 de wefat kir. Ji bo wî di 17.11.1999 de li bajarê Goteborg(Swêd) merasimek çêbû.

Yek ji hevalên wî Îkram Delen li ber tabûta wî peyvî. Peyvên Delen wisan bûn: "Xwişk û brayên delal, ji ber xemginiya Azad ji bo min li ber cenazî wî axaftin pir zehmet e. Piraniya we Azad ji min baştir nas dikir. Ji bo wê yekê jî, ez ji we re tenê aliyên wî yên ku ez dizanim ez dê ji bo we qal bikim.

Abdulbarî Balkaş bi navê din Azad di 1954ê de li hêla Lîcê ji dayika xwe dibe. Ew xwendin û xortaniya xwe li Lîcê derbas dike. Azad ji malbateke welatparêz bû û gelek nas pîsmanên wî li bajarên mezin ên Tirkîyeyê diman. Di navbera salên 1972-1974 diçe Îstanbûlê li ba pîsmanên xwe yên xwendevan dimîne. Li wê derê gelek Kurdên jî bajarên din ku hatibûn Îstanbûlê nas dike û xwest û elaqên wî yên siyasî firehtir dibin. Piştî vegeza xwe ya welêt di nav karûbarên komeleyî û siyasî de cih digire. Di damezrandin û xebata komeleya Lîcê Dayanişma Derneğî de dihê naskirin.

Di sala 1975 de wextê weşanxaneyê KOMAL dest bi faaliyete dike, A. Barî Balkaş jî, li gel wana dixebite. Salên dûvre êdî derveyî Lîcê jî dihê naskirin. Di nav yek-du salan de pir bajar û ciyên Kurdistanê digere. Dûvre karê xwe yê siyasî di nav gruba Rizgarî û Ala Rizgariyê de didomîne.

Azad kesekî dilgerm û rûken bû, di danûstandinan

de baweriyeke xurt didayê li hember xwe. Ji bo wê jî yên ku ew nas dikirin ji wî bawer û piştrast bûn. Ew piştrast û bawerî dibû sebeb ku hevalên wî ji bo karûbarên zehmet an jî giran ew pêşniyar dikirin.

Heta sala 1980î çend caran polis wî digirin û dixwazin wî bigirin bidin dadgehê bişînin zîndanê, lê bisernakevin.

Wexta rejîma leşkerî dihê ser hukim êdî Azad jî nikare li nav welêt bisitire. Ew çend hevalên xwe 10 Çiriya Paşîn 1980 ji Tirkîyeyê derdikevin û derbasî Kurdistanê Rojhilat dibin. Azad, sê salên xwe li Kurdistanê Îran û Iraqê derbas dike. Ew wan sê salan li herêmên ku di dest pêşmergeyan de ne dimîne. Hevalên Azad wezîfa birin-anîn û wezîfa sinorderbasê didin Azad. Êdî Azad di nav sê sinoran de caran li Îranê û caran jî li Tirkîyeyê ye, kesên ku nûh dihên derbas dike, yan jî yên paşte diçin dibe aliyê din. Di wan sê salan de ew dehan car ji wî sînor derbasî yê din dibe, lê tu hevalek xwe ne dide dest ne jî, di rêyan de wenda dike. Kesên nesax yan jî wesîyayî gelek caran daye piştî xwe. Axir ew bi selameti gihandîye ciyên wan.

Di bihara sala 1983ê de Azad û çend hevalên xwe li ba pêşmergeyan Kurdistanê Iraqê ne. Meqerên pêşmergeyan nêzîkê sînorê Tirkîyeyê ne. Leşkerên Tirk dixwaze pêşmergeyan jî wê herêmê derbîne. Gulana 1983ê de leşker hêrişê dibe ser wan, ew berê xwe didin ser axa Kurdistanê Başûr. Ew cara yekem bû ku leşkerên Tirk, ji sînorê Iraqê derbas dibû. Hemû ajansên dinyayê qala wê hêrişê kirin.

Hêzên pêşmerge ku bikare pêşî li leşker bigirin ku heya paşte bikişin, beşeke pêşmerge rêdikin ser gir û ciyên stratejîk ku ne hêlin esker derbas bibe. Azad jî di nav wê komê de ye. Wextê leşker nêzik dibe ew û leşker dikevin şer û leşker dibînin ku pêşiya wan girtîye, bi topên havan û yên din wana heta ser êvarî topbaran dikin. Azad bi Keleşinkofê şer dike, li nêzik wî jî yek pêşmerge reşaş di dest de ye. Piştî fetrekê xwendiyê reşaşê şehîd dibe. Pêşmerge din paşte dikişin, lê Azad di nav dengê top û gulan de vekişana hevalên xwe nabihise û her gulan berdide ser leşkeran. Piştî fetrekê dibîne, ku çiyayê pişt wî jî leşkeran girt û tenê di nav wan de maye. Ew hema xwe nav gihand û daristanê mit û hêdeng dike û li benda şefeqê dimîne.

Sibê wextê dinya rohnê dibe mêze dike li xwarinê li ber avê esker çadirên xwe rast dikin ku vegirin, li jor serê tepê jî esler nobetê digirin. Azad ji ciyê xwe nalîve û dilê xwe dibêje: " Bila bibe şev ez dê xwe ji nav wana derbînin" û li benda tariyê dimîne. Lê herême ji nas nake. Axir dibe şev, ew hêdî hêdî xwe ji wê dûr têxe. Wextê sibehê dibe ronahî dibîne ku hêj di nav eskeran de maye û dîsan li benda êvarê dimîne. Axir sê rojan paşê dikare ji nav eskeran derbikeve û dûrkeve. Birçî û westiyayî rêya xwe wenda dike, bi çewî ber bi Kurdistana Tirkîyeyê ve diçe. Roja çaran ancax rastî şivaneke dihê. Hema digihê ba şivan û li erdê dikeve dilê wî dixerîqe. Şivan wî dibe nav reşmalan û 10

rojan li ba wan dimîne heya ser xwe dihê. Gundî wî dibin derbas dikin û rê nîşanî didin û da ku biçê ba pêşmergeyan.

Li aliyê din hevalên wî nizanin çî bi Azad bûye, ew hatiye girtin an kuştin an jî birîndar e. Li Ajansan guhdarî dikin, Radyoya Tirkîyan qala yekî dike ku navê wî jî dide, ew jî ew pêşmergeyê li ser reşaşê bû. Radyoya BBC qala 3 mirî û çend birîndaran dike, lê nabêje ew kesên birîndar û mirî kî ne?

Piştî du heftiyên hevalên wî tu xeber û salix ji Azad nagirin. Dîbêjîn "heger sax baya, heta îro me dê xeber an jî salixek jê werbigirta". Biryar didin ku ji bo wî civînek bîranê pêkbînin, bangî grub û kesên din jî dikin. Li ser jiyân û xebata wî nivîsareke hazir dikin. Herkes dihê û kom dibin, tam ew seeta ku civîn wê dest pê bike, hevaleyê dibîne yek ji wêde dihê dişibe Azad. Pêşiyê bawer nakim, lê wextê tam nêzik dibe kiş dibe ku ew Azad e. Civîna şîn û xemginiyê dibe civîna şahî û xêrhatinê. Lê vê carê em dizanin ku Azad dê paşde neyê. A nexweş ew e ku, ev kesê ewqas jîr û çalak ji gelek derd û belan filitî, hat li dûrî welatê xwe li xeribiyê kete destê nexweşiyêke bê çare û bi mehan li benda mirinê ma.

Di dawiya sala 1983ê de Azad derbasî Suriyeyê bû. Ew li vê derê jî hewlîda ku alîkariya dost û hevalên xwe berdewam bike, lê rewşa penaberî û problemên rêxistî ew jî bê çare hişt ku derbikeve Ewrûpapê.

Dibe salek ku doktor pê hesiyên ku Azad kanser e. Par emeliyet kirin. Tozek baş bû û çû welêt dost û malbata xwe dît. Lê piştî vegera wî ji welêt, rewşa wî xirabtir bû. Careke din emeliyet bû. Vê carê ji nexweşxaneyê derneket. Li nexweşxaneyê Varbergê, di 11 Çiriya paşîn, 1999 seet 12 û 25'ê de, çavên xwe li jiyânê girt û çû dilovaniya xwe

Di sala 1986ê de hat Swêdê. Li bajarê Eskilstunayê bi cîh û war bû. Ew li Swêdê jî, xebata xwe di nav komeleyên Kurdistanê de domand. Di nav civaka nûh de jî, di demeke kurt de hate nas kirin û heskirin. Çend periyodan komîteya kargêr a komeleya Eskilstunayê de cîh girt û aktîf xebitî. Peryodeke bû serokê komeleyê.

Azad çend sal berê zevicî û keçekê wî a pênc salî heye. Ji bilî wê çar xwişk û çar birayên wî hene.

Dibe salek ku doktor pêhesiyên ku Azad kanser e. Par emeliyet kirin. Tozek baş bû û çû welêt dost û malbata xwe dît. Lê piştî vegera wî ji welêt, rewşa wî xirabtir bû. Careke din emeliyet bû. Vê carê ji nexweşxaneyê derneket. Li nexweşxaneyê Varbergê, di 11 Çiriya paşîn, 1999 seet 12 û 25'ê de, çavên xwe li jiyânê girt û çû dilovaniya xwe.*

Îkram DELEN

BÜYÜK DİPLOMAT İDRİS-İ BİTLİSİ

Mevlana Hakimuddin İdris-i Bitlisi (1452-1520), büyük bir ihtimalle Diyarbekir'de dünyaya gelmiştir. Babası, Şeyh Hüsameddin Ali El-Bitlisi'dir. Şeyh Hüsameddin, alim ve faziletli bir kişidir. Kendisi, yazar ve mutasavvif'tir. Bu değerli niteliklere sahip olması nedeniyle, ona aynı zamanda "Mevlana" lakabı ile değer biçilmiş olduğu için, bütün yazarlarca "Mevlana" ünvanıyla anılmaktadır.

Bitlisi ailesinin Bitlisi olduğunu ve oranın bilgileri ve alimleri üzerinde saygınlıklarının bulunduğu, Bitlisi Hakimi Şeref Han'dan bariz bir şekilde anlamaktayız.

Mevlana Hüsameddin Hüsameddin, başkenti Diyarbekir olan Akkoyunlu Devletinin Sultani Uzun Hasan'ın saray katipliğini yapmıştır. Akkoyunlu Devleti'nin başkenti, 1469 yılında Tebriz'e nakledildiğinden de, ailesiyle bir Tebriz'e giderek, görevine orada da devam etmiştir.

Mevlana Hüsameddin, Suhreverdiyye tarikatına mensuptur ve Tebriz'deki Molla Cami'nin toplantılarına katılmıştır.

Mevlana Şeyh Hüsameddin, 1495 yılında Tebriz'de vefat etmiştir.

İdris Bitlisi de, babasının ve içinde bulunduğu çevrenin değerleri, kültürü ve ulemaların feyzi ile kendisini yetiştirme imkanı bulmuş; babasıyla birlikte Tebriz'de bulunurken, tahsilini orada tamam-

lamış ve kendisini geliştirerek tarihimizdeki büyük yerini almıştır.

İdris-i Bitlisi, Uzun Hasan'ın ölümünden sonra, 1478 yılında babasının yerine geçerek hükümdar olan Sultan Yakub'un özel katibi görevine getirilmiştir. "Saray Katipliği" veya "Münşilik" olarak adlandırılan bu görev, vezirlik mertebesinde önemli bir görevdi. Bu görev, aynı zamanda Sultanın genel sekreterliği veya başmüşavir görevleriyle eşdeğerdi.

Sultan'ın seyahatlarına da iştirak eden Mevlana İdris "Risale-i Hüzzaiye" adlı, Sultan'la yaptığı Azerbaycan-Arran gezisinin doyumsuz bir meyvesidir.

İdris-i Bitlisi, Sultan Yakub'un ölümüne kadar (1491) Özel katiplik görevini sürdürmüş, daha sonra, Sultan Yakub'un yerine geçen Sultan Rüstem ve Elvend Bey zamanlarında da (1491-1501) Nişancılık ve Divan Katipliği yapmıştır.

Mevlana İdris, Akkoyunlu Sarayında 20 yıl görevde bulunmuş; Şah İsmail'in Akkoyunlu Devleti'ni ortadan kaldırdığı sırada başkent Tebriz'i terk ederek, Mekke ve Medine üzerinden İstanbul'a gitmiş ve Osmanlı Padişahı Sultan II. Beyazıt'ın maiyetine girmiştir.

Sultan Beyazıt, maiyetine giren Mevlana İdris'i Sarayına alır ve ona maaş bağlar, hediyelerle ödüllendirir ve ondan Osmanlı Tarihi'ni yazmasını ister. İdris-i Bitlisi, 8 cilt ve 8000 beyitten meydana gelen

Osmanlıları o güne kadar devam eden 8 padişahının hayatlarını ve dönemleriyle ilgili tarihi olayları yazarak, büyük bir şaheser meydana getirir.

Mevlana İdris bundan sonra, ölümünden hemen önce 1520'lerde Osmanlıca yazdığı ve Sultan Selim dönemini ele alan, biraz da Kanuni Sultan Süleyman dönemine değinen "Selimname" adlı şaheseri, biz Kürtler için ne kadar önemli ise, aynı zamanda 1000 yıllık tarihi Kürt-Türk birlikteliğini dillerinden düşürmelerine rağmen, bu tarihi beraberliğimize hak-hukuk ve adalet bakımından zerre kadar değer vermeyen Türk yöneticileri için de, bir o kadar önemli bir eserdir.

Gerek Mevlana İdris'in Selimnamesi ve gerekse onun çok değerli oğlu Mehemed Çelebi olarak da adlandırılan Mevlana Ebul-Fazil Mehemed Efendi'nin yazdığı, Heşt Behişt Zeyli, Selim Şah Name, Tevarih-i Al-i Osman, Tarih-i Osman adlı eserlerinin piyasada olmamaları, büyük bir eksikliklerdir.

Arşivleri inceleyen araştırmacılar; "Mevlana İdris'in Selimname isimli eserinde Sultan Selim Han dönemindeki olayların ve özellikle Osmanlılarla Kürt Beyleri arasında akd olunan antlaşmaların süreçleriyle ilgili gelişmelerin çok iyi bir şekilde ele alınmış olduğunu" söylemektedirler. Aynı araştırmacılar; Mevlana İdris'in bu eserinin, yani zamanda Kürtler açısından da çok önemli olduğunu belirt-

Bu itibarla, sözünü ettiğim ciddi araştırmalar derinleştirilip, yaygınlaştırılmadan, bu aramada benim değerlendirmelerimle ittifak halinde olabilecek pek az Kürt yazar ve araştırmacılarının olacağını da kabul ediyorum. Önemli olan, Kürt- Osmanlı tarihinin doğru ve dürüst bir şekilde öğrenilmesi ve ortaya çıkartılmış olmasıdır. Gönül isterdi ki, bu konuda bugüne kadar önemli bir mesafe alınmış olsaydı. Ne var ki, bu konuda geç kalmış olmak herşeyin sonu değil. Bugün de yarın da bu gerçeği görüp, hızla eksikliklerimizi giderebilir, yanlışlarımızdan arınabiliriz. Bunun için de, Kürt aydınları, en doğal hakları olan dini ve felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini, kendi tarihlerini doğru ve gerçekçi bir şekilde öğrenip ortaya koyabilme çabalarının dışında tutmaları gerekir. Onlar, bu inanç ve felsefi düşünce ölçülerini; tarihi araştırmanın ve doğru öğrenmenin çerçevesi haline getirme çabası içinde olmazlarsa, tarihi gerçekleri halklarına sunup, gerçek hizmetlerini yapmamış olurlar...

mektedirler.

Bu konuda daha aydınlatıcı ve ayrıntılı araştırmalar yapmak, son derece önemlidir.

Bu önemli durum, bugün bir görev ve hizmet olarak Kürt yazar ve araştırmacılarının ilgisini beklemektedir.

Mevlana İdris'in büyük şahsiyetini daha anlaşılır bir şekilde ortaya çıkarmak, yaptığı hizmetleri objektif ölçülere dayanarak, dürüstçe gözler önüne sermek ve tarihimizi doğru öğrenmek ve doğru bir biçimde algılayabilmek ihtiyacının yakıcı bir şekilde önümüzde durduğu bilincinde olduğum için, bu soylu görevi layıkıyla yerine getirme çabası içinde olarak, olanların kervanına katılmak, ve bu uğurda, bu deryada bir damla bile olabilecekse, bu mütevazî çalışmayı yazılı hale getirmek için, kendi çapımda kaleme aldım.

Kimi Kürtler, Mevlana İdris-i Bitlisi'yi değerlendirme konusunda benim görüşüm de olmayabilirler. Zaten, Kürt aydınlarının; 1514'lerdeki durumu ve tarihi gelişmeleri; tarafsız, objektif bir şekilde iyi bir araştırmaya tabi tutarak değerlendirmeden ve gerçekleri kavramadan, benim ulaştığım değerlendirmelerle ittifak edebilmelerinin bir hayli problemlidir. Bu problem, yani bu zaman da Kürtler arasında oluşturulan yanlış ve haksız yargılar açısından da söz konusudur.

Bu itibarla, sözünü ettiğim ciddi araştırmalar derinleştirilip, yaygınlaştırılmadan, bu aramada benim değerlendirmelerimle ittifak halinde olabilecek pek az Kürt yazar ve araştırmacılarının olacağını da kabul ediyorum. Önemli olan, Kürt- Osmanlı tarihinin doğru ve dürüst bir şekilde

Bitlis Hükümdarı Şeref Han, yazılışını 1597 yılında tamamladığı ünlü Kürt Tarihi Şerefname' de; Mevlana İdris'i şöyle anlatıyor:(1) "Emir Şeref'in babalarının ve atarının mülkü olan Bedlis Vilayetini (arç: Bedlis Vilayeti o günlerde Bitlis Merkez, Ahlat, Muş, Hınıs ve buralara bağlı mntıkaları kapsamaktaydı.) gassetmiş olan Kızılbaş'lardan geri almak konusundaki umudu gerçekleşemeyince ve bu iş bir süre gecikince öte yandan Sultan Selim Han'ın bütün İran ülkesini istila etmek niyetinde olduğunu öğrenince; bu şartlardan yararlanmak için fırsatın elverişli olduğunu anladı. "Araştırma alanının atlısı, başarı yolundaki kervanın reisi, temel kanunların ve detay kanunlarının mütehassisi; kutsallık medresesinin müderrisi; Bedlis Bilgin'in oğlu düşünür İdris ve köklü Diyaeddin ailesine yücelik, iyilik, ikbal ve devlet diliyenlerin seçkini Muhammed Ağa Kelhoki ile Al-i Osman Sarayına itaat ve sadakatlarını ve tahtlarına bağlılıklarını sunmak konusunda anlaştı.

öğrenilmesi ve ortaya çıkartılmış olmasıdır. Gönül isterdi ki, bu konuda bugüne kadar önemli bir mesafe alınmış olsaydı. Ne var ki, bu konuda geç kalınmış olmak herşeyin sonu değil. Bugün de yarın da bu gerçeği görüp, hızla eksikliklerimizi giderebilir, yanlışlarımızdan arınabiliriz. Bunun için de, Kürt aydınları, en doğal hakları olan dini ve felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini, kendi tarihlerini doğru ve gerçekçi bir şekilde öğrenip ortaya koyabilme çabalarının dışında tutmaları gerekir. Onlar, bu inanç ve felsefi düşünce ölçülerini; tarihi araştırmanın ve doğru öğrenmenin çerçevesi haline getirme çabası içinde olmazlarsa, tarihi gerçekleri halklarına sunup, gerçek hizmetlerini yapmamış olurlar. Eğer bu yapılmaz veya ihmal edilirse, Kürtler de önlerini görmekte zorlanacak, gerçek kişiliğini bulmakta ve kimliğine sarılmakta büyük problemler yaşamış olacaktır.

Bitlis Hükümdarı Şeref Han, yazılışını 1597 yılında tamamladığı ünlü Kürt Tarihi Şerefname' de; Mevlana İdris'i şöyle anlatıyor: (1)

"Emir Şeref'in babalarının ve atarının mülkü olan Bedlis Vilayetini (arç: Bedlis Vilayeti o günlerde Bitlis Merkez, Ahlat, Muş, Hınıs ve buralara bağlı mntıkaları kapsamaktaydı.) gassetmiş olan Kızılbaş'lardan geri almak konusundaki umudu gerçekleşemeyince ve bu iş bir süre gecikince öte yandan Sultan Selim Han'ın bütün İran ülkesini istila etmek niyetinde olduğunu öğrenince; bu şartlardan yararlanmak için fırsatın elverişli olduğunu anladı. "Araştırma alanının atlısı, başarı yolundaki kervanın reisi, temel kanunların ve detay kanunlarının mütehassisi; kutsallık medresesinin müderrisi, Bedlis Bilgin'in oğlu düşünür İdris ve köklü Diyaeddin ailesine yücelik, iyilik, ikbal ve devlet diliyenlerin seçki-

ni Muhammed Ağa Kelhoki ile Al-i Osman Sarayına itaat ve sadakatlarını ve tahtlarına bağlılıklarını sunmak konusunda anlaştı.

Bunlar Kürdistan Beylerinden ve hükümdarlarından 20 kişiyi bu tedbirde kendilerine katıncaya kadar çalıştırdılar ve bir bağlılık ve itaat mektubu yazarak düşür Mevlana İdris'e ve Muhammed Ağa'ya verdiler, bunlarda bu mektubu yüce eşirlere sunmak üzere İstanbula hareket ettiler." diyor ve devam ediyor.

"Sultan Selim Han'ın Edirne'den 23.11.1515 tarihinde Mevlana İdris'e gönderdiği mektup şöyle başlıyor: "

Sultanların dostu ve faziletler sahibi Mevlana Hakim Şeyh İdris Hazretleri;

Doğruluğunuz ve sadakatle çalışmanız, bütün gayretlerinizi sarf etmeniz neticesinde, Diyarbakır ve havalisinin fethe edilmesi mümkün oldu. Bu başarınızdan dolayı yüzünüzü ak olsun."(War Sayı: 1. Sf.63)

Sayın Kemal Burkay, " Kürtler ve Kürdistan" adlı kitabında, İdris-i Bitlisi ve Şah İsmail olayı hakkında şunları yazıyor: (2)

"Şah İsmail 1507 tarihinde Kuzey Kürdistan'da Erciş ve Ahlat yörelerini ele geçirdi. Dulka-iroğllarını yenerek Elbistan'a kadar ilerledi. Dönüşte de Harput Kalesi'ni kuşatarak aldı. Diyarbakır Valisi kentini anah-

tarını Şah İsmail'e teslim ederken Bitlis Emiri Şeref Han da kendisine bağlılığını bildirdi. Daha sonra Bağdat üzerine yürüdü ve burayı da savaşa gerek kalmadan aldı; buna rağmen kentte bir hayli kan akıttı ve sunni din adamlarına ait kimi türbeleri yıktı.

Şah İsmail'in Diyarbekir Valiliğine getirdiği Muhammed Beg Ustaclu, Mardin, Cizre ve Musul yörelerindedeki denetimi sağlamak için çok kan döktü. Direnen Cizre kenti harebeye çevrildi, kentin Müslüman ve Hristiyan halkı, çocuk-kadın demeden kılıçtan geçirildi.

Böylece kısa sürede Akkoyunlular devleti ortadan kalkarken Kürdistan'ın tamamı Safevilerin egemenliği altına girdi ve İran devleti batıya Osmanlı sınırlarına ulaştı.

Onbir kadar Kürt beyi, bağlılıklarını sunmak için Hoy kentunde bulunan Şah İsmail'in yanına gittiler. Ancak Şah İsmail kimi olayları gerekçe göstererek, Şirvan ve Hazzo Beyleri hariç, ötekilerini hapse attı. Beylerin yerine de çoğu yerde kendi valilerini atadı.

Ancak, bu olay Kürt Beylerini Osmanlıların safına itti. Osman Sultanı Yavuz Selim, Şah İsmail'in tersine, Sünni Kürt Beyleriyle dayanışma ve ittifak politikasını izledi. Kürt kesiminde ise bu ittifakın başını Bitlis'li Mevlana İdris çekiyordu. 1514 yılında Osmanlı ve Safevi orduları Çaldıran'da karşı karşıya

geldiğinde, 16 kadar Kürt Beyi askeri güçleriyle birlikte Osmanlıklar safında yer almışlardı. Şah İsmail'in yenilgisinde bunun önemli payı oldu ve Sultan Selim Tebriz'e kadar ilerledi.

Etkili bir Şeyh ailesinden olan İdrisi Bitlis'inin başarılı diplomatik çabaları sayesinde Osmanlı Sultanı ile Kürt Emirleri arasında bir antlaşmaya varıldı. Buna göre Kürt Emirlikleri Osmanlı Padişahlığına bağımlılığı kabul ediyor, ancak bunun ötesinde tüm hükümlerlik haklarını koruyorlardı. Bu yönetim hakları, babadan oğula geçecek ya da Emir, eskiden beri sürüp gelmekte olan örf ve adetlere uygun olarak bölgedeki aşiretler tarafından seçilecek ve Padişah'ın bu seçimi onaylayan fermanıyla geçerli olacaktı. Kürt Emirler Osmanlıların bütün savaşlarına katılacaklar, buna karşılık Sultan da onları dış saldırılara karşı koruyacaktı. Yine Kürtlerin Osmanlı Sultanına geleneksel hediyeler vermeleri de gerekiyordu.

Kimi Kürt aydınları, Kürt Beyleri ile Osmanlı Sultanı arasında söz konusu antlaşmayı sağlamakta büyük bir rol oynayan İdrisi Bitlis-i'nin tutumunu Kürdistan'ın daha sonraki tarihi açısından olumsuz olarak nitelerler. Ancak bunun tam tersini düşünenler de var. Bu anlaşmanın Osmanlıların durumunu güçlendirdiği ve Kürdistan'ın büyük bölümü üzerinde egemenlik kurduğu açık. Ancak böyle bir antlaşma olmasaydı Kürtlerin bölgede

ortaya çıkan iki büyük güç arasında ayakta durabilme şanslarının ne olduğu da düşündürücüdür."

Mehmed Emin Zeki'nin "Meşahir-i Kurd û Kurdistan" Türkçe anlamıyla Kürt ünlüleri eserinin 150.-151. sayfalarında ki Mevlana İdris ile ilgili değerlendirmelerini aktarıyorum:

"El Hakim olarak tanınan İdrisi Bitlis-i, Kürtlerin en faziletli meşhurları arasında sayılmaktadır" Yavuz Sultan Selim'in himayesine girerek, onun döneminde yüksek bir makam sahibi oldu. Arap ülkelerinden sorumlu askeri Kadı rütbesine erişti. Yavuz Sultan Selim, Çaldıran Savaşı'nda galip gelince Tebriz şehrini teslim alması için onu İran'a gönderdi. Burada Sultan'ın görkemli bir şekilde karşılanması için resmi hazırlıklarda bulundu. Kürt Beyliklerini barış yoluyla Osmanlı devleti'ne bağlamak için çaba saffetti. Osmanlı devleti'nin himayesine girmeleri için Diyarbekir, Mardin, Urfa, Musul ve Cizre'nin kuzeyine düşen diğer Kürt Emirleri de İdrisi Bitlis-i'nin edebi ve maddi yardımını görmüşlerdir."

"Kürdistan'da iç idareyi tesis eden Kürt Büyüğü olan İdrisi Bitlis-i'dir- Bunu Osmanlı devleti'nin yararına yapmıştır.(!) Kürt milliyetçiliğine zemin hazırlayan bu federasyon kurmuştu. Mahalli Kürt imaretleri'nin süredir korunmasını sağlamıştı. Buna rağmen bu imaretler arasındaki geçimsizlik ve bunun

sonuncunda çıkar savaşları bir türlü önleyememiştir. Eğer bu Beylikler arasında birlik ve yardımlaşma sağlansaydı, Kürtler için güvenli gelecek doğmuş olacaktı...."

"Kürdistan şayet, sayın Mehmed Emin Zeki'nin beyan ettiği gibi Mevlana İdris'in yaptıkları doğru ise, yapmadıklarından onu sorumlu tutamayız. Ayrıca, iki devlet veya iki millet arasında yapılan tüm antlaşmalar, her iki tarafın menfaati gözetilerek yapılır. "Bunu Osmanlılar yararına yapmıştır." Hükmü, hem yanlış ve hem de yeterli bir özenin en az 330 yıllık(1514-1850) gibi uzun bir zaman sürecini tahlil etmeden yargıya varılamaz. İdris, "Kürdistan'da iç idareyi tesis ettikten sonra", çok kısa bir süre hayatta kalmış ve 1520'de hem kendisi de kendine güvenen bütün Kürt Beylerinin sadakatlarına emin olan Yavuz Sultan Selim vefat etmişlerdir. Burada önemli olan, Kürt-Osmanlı Antlaşma Metni ve Mevlana İdris'in Osmanlı kanunnameleri ile tesis ettiği Kürt hükümetleri, Sancak, Ocaklık, Yurtluk ve benzeri statülerinin doğru kurulup, kurulmamış olmasıdır. M Emin Zeki Beg'den 300-350 yıl önce meseleyi dile getiren büyük hükümdar ve tarihçi Şeref Han, söylenmemesi gerekenleri söylemiş ve özellikle Kürt-Osmanlı antlaşma maddelerine bile çok aykırı olan dedesinin 1533'lerde Tatik Ovasında Osmanlılarca katledilmesini bile sorgulamış ve Mevlana İdris'i sorumlu tutmamıştır. Kanımca bu durum, tarihi anlamak ve tarihçilik

açısından bizler için öğretici olmazdır.

Diyarbakır'ın önemli düşünürlerinden Ali Emiri'nin bu konu ile ilgili bir yazısı, rahmetli Abdurraman Uçaman arkadaşımız tarafından Türkçeye çevirilerek War dergisi'nin 1. sayısında yayınlanmıştır. Buradan bazı paragrafları vermekte yarar görüyorum:

"Çaldıran Savaşının Şah İsmail'in mağlubiyetiyle sonuçlanmasında n sonra, Diyarbakır Valisi olan Mehmed Han'ın öldürülmesiyle, Diyarbakır halkı Safevi halkı mensuplarını ve onların sempazitanlarının bir kısmını öldürüp, diğer bir kısmını da kovdular."

Kürt Beyleri yine Mevlana İdris'in çabası ve öncülüğünde bir araya toplanıp, Hasankeyf Beyi Melik Halil Eyyubi, Bitlis Hakimi Şerefeddin Bey, Hazam Hakimi Emir Davuk Bey, Sason Hakimi Ali Bey, Nemiran Hakimi Abdullah Bey ve Ezdin Şerzade Bey, Emir Melik Abbas gibi bağlılıklarını iptal ederek, Sultan Selim'e bağlanmayı kararlaştırdılar."

"Ancak, kendilerinden hangisi reis olursa diğerlerinin bunu kabul etmeyeceği endişesinden dolayı Devlet-i Aliye tarafınan kendilerine bir yöneticinin tayin edilmesini isteyerek ve böylece İran taraftarlarıyla savaşıp vatanlarını kurtarmayı ve Amed şehrini işgalcilerden temizlemeyi kararlaştırdılar. Bu karar üzerine bütün Kürdistan halkı İran'a karşı yer yer ayaklanarak kendi-

lerini savundular.

Büyük düşünür Ali Emiri'nin bu değerlendirmeleri 7 sayfadır ve her satırının okunmasında büyük yarar vardır. Anladığım kadarıyla rahmeti Ali Emiri bu değerlendirmelerine ulaşırken "Zeyli Heşt Behişt ve Selim-name"yi tetkik etmiş ve bu eşsiz kaynaklardan yararlanmıştı.

Kimi Kürt aydınlarının görüşüne göre; İdris-i Bitlisi, Kürdistan'ı Osmanlılara satmış...", Türk aydın ve resmi tarihi tezine göre de; "Çaldıran Savaşından sonra Doğu Anadolu, barış yolu ile Osmanlılara katılmıştır."

Bu iki görüş de eksiktir, yanlış ve geçersizdir. Kürtleri ve Kürdistan'ın tarihi gerçeklerini inkar etmek için bu yaklaşımlar, Türkiye'nin resmi tarih ve inkarcı siyasetlerine uyabilir ve bu çarpıtmaların nedenini de bildiğimiz için, bunları anlamak mümkün. Ne var ki, kimi Kürt aydınlarının, yıllar-yıldır İdris-i Bitlisi'yi, "İblis" olarak nitelendirmelerini ve yaptığı çok büyük hizmetlerini ihanetle eşdeğer tutarak suçlamalarını anlamak mümkün değildir.*

(Devamı gelecek sayıda)

Şakir EPÖZDEMİR

DÊ KÎNGÊ EDEBIYATA KURDÎ AZAD BIBE?

Kî azadiyê endaze dike? Li ku derê, lê dihê pêwîst kirin?

Vekolîn:

Li Kurdistanê, mifekir, efkar û pêşniyazên xwe, nikarin bidin çapkirin. Di zemanekî nêzîk de, dê viya bibêjî, îhtîmal dûr e. Ji ber vê rewşê û sebatên din, siyaseta Kurd, bi dizî hebûna xwe diparêze. Rengên civakê lê dihên givaştin. Kes nikare ji vê rewşa ha, xwe cuda bike. Kurdistan bê rengên azadiyê, jiyana xwe ya giştî birêvedibe. Di civakên diyarmend û dewlemend de, biryar û fermanên çewt û ters, ewqas hikarî li civakê nakin. Çimkê efkar lê azad in. Ji her aliyan ve, rê lê digirin.

Civakên ku efkarên azad in, lê hatina rawestandî, ancax dikarin hebûna xwe biparêzin. Ji ber vê yekê, jêdera agahdariyên ku partî û tevgerên Kurd didin xelqê Kurd, yê bê tesîr in. Ji bo vê egerê, xelkê Kurd, zêde baweriya xwe bi tekoşîna çekdariyê dihîne. Çimkê hêzên siyasî nikarin hemû metodên siyasî yê rast û nerast teblixî xelkê xwe bikin. Gotîneke Kurdan heye: "Heger, tu dizanî, can di kûçikî de maye û hîna laşê wî germ e, ew mirîye wateya vê meseleyê, dihê zanîn, ne misteheq e ji me re, ku em li ber mirîna kûçikan bikevin. Lê hema! dema mirî, mirov be û govde hîna germ be, hingê girî li ser misteheq e. Jiyana bê azadî, wekî jiyana kûçikan e... Çima wefadariya kûçikan bê wate ye? Tevî kûçik giyandarê herî hişyar e jî, lê dîsan yê herî bê qîmet e. Mînakên veşartî di paş meselên ha de, xuya dikin, hêzbûn li ku hebe, azad jî li wir e, komel û civakên hebûna xwe diparêzin û pêşnaKevin, ew di dewsa mirinê de ne. Mîna ku stêrkan diçin avan, lê heta bi heta, wenda dibin. Hema! civakên hebûna xwe, naguhêrin û xwe pêşde dibin û dahêner û fikrên nûh qebûl dikin,

deriyê nûh li pêşiyê dihên vekirin. Ew ji bo pêşerojek nûh xwe amade dikin. Ji rewşa koletiyê, heta heyama azadiyê, dîsan têkeli û pêwendî ne. Di nav van her du Goşan de, divête pêwendî dereng be jî, dîsan xwe parastine. Divête; hêz û tevgerên Kurdan, berî ku bi gehên Goşa azadiyê, li ser sirûştîya mebestan bi hev re têk neçin. Di vê kêliyê de, ya ku ferman bi cîh nehên de, armanc jî rast nabin.

Daxwaz û dîtina piraniyê ya civakê, pêwîstiyê dide naskirina wan karên berkefî ku di rêya pêşeroja civakê de, dihên kirin. Gavên herî berkefî û îcabkirî, di vê rêbazê de heyama ku esraf bi hev re rûdinin û ji pîrsa mezin re çarê bibînin. Di heyama hevpeyvînê de, bi taybetî di lewra rêxistinê de, ji bo hingavên yekbûnê de, weha pêwîst e hemî etrafên Kurd qebûl bikin.

Çimkê helbijartina yekemîn e, ku xelkê Kurd pê difikire û lê hêvî dike. Divêtin va bera îfcaha bi derik din de, nehiwile. Çimkê dijmin dixwaza ku, bi xelkê Kurd bide bawer kirin ku kîngê be, dikare seriyê îfcahê bike. Hîngê xelkê Kurd, nikarin rêya pêşeroja Kurdistanê qenc bibînin. Hîsên neteweyî tamam dikeve nav tirs û xofan. Careke din, xelkê Kurd li merhela xwe parastinê dizivire.

Herkes dizane ku, dewlet çawan dihên sazîkirin û qanûna dewletan çawan pêk dihên. Qanûna dewletan, bi rengan, rengîn di her dewletekê de, bita û taybetî ne. Yekbûna Federalê sedem û hegerên xwe pir in. Hegera xwe ya yekemîn, bi hev re karkirin û pêk ve biryar dayin e. Çêbûna hoy û mercên demokratîk, jiyana siyasî bi rastî, birêvebirin e. Ev rîjîma ha li ku derê be, eynî yek e, çimkê, di vê rewşê de, jiyana gişt bi awayekî demokratîk û dadmendî

Di 22-23ê meha 10ê de, bi navê Navbendê li bajarê Bonnê di Almanyayê de, ji bo komcivînê giştî, gazî hemû agahdarên Kurd kirin, Kurd bi Kurdan re li ser pirsra Kurdistanê mînaqêşe bikin. Mebestên ku lê hatin nîqaşkirin, hêjayî pesandinê ne! Xebatkarê Mezin Serokê PDK-Bakur Birêz Hemreş Reşo ew jî, lê amade bû û di axaftina xwe de li ser pirsgerê-kên tevgera siyasî ya Kurd li bakurê Kurdistanê û pêvajoya nêzîkahiye di navbeyna hêzên siyasî yên Kurd de, babetên gelek girîng anîn zimên... Axaftina Birêz Reşo, di pêvajoya nêzîkahiye de bîngehek girîng û pêwîst e-ji bo nêzîkahiye hêzên siyasî yên Bakurê Kurdistanê...

lê dihên biryarkirin. Rê nade hikûmên dîktatoran û karbidest, nikarin wezîfeyên xwe ji bo berjewendîya xwe bi kar bînin. Herwisan kes nikare, qanûnê biroxiyê û mafan wenda bike. Federal-Yekbûna Federal, ya helbijartî, ji herêman de nav dewletek yekbûyî de, mafên Kurd û serbixwebûna wî ya siyasî di cihêbûnê de, ji bo jiyaneke serbixwe dihê misogerkirin. Otonomî-Rab û rêyek neteweyî ji bo mafên zanyarî û siyasî di çarçeyek dewleteke yekbûyî de, sînor kirîye. Federal otomîyê û Federalê- Fîderal, serbixweyek di nav dewletek serbixwe de ye. Fermandên navbendîyê, di karbidestîya Fîderalê de, ji binahîyê de, bi qasî hev dihên gincan. Heta rewşa siyasî ya Kurd zêde aşker bibe, divête mîfêkir û siyasîmedarên Kurd, bi hev re rûdînin.

Di 22-23 ê meha 10ê de, bi navê Navbendê li bajarê Bonnê di Almanyayê de, ji bo komcivînê giştî, gazî hemû agahdarên Kurd kirin, Kurd bi Kurdan re li ser pirsra Kurdistanê mînaqêşe bikin. Mebestên ku lê hatin nîqaşkirin, hêjayî pesandinê ne! Xebatkarê Mezin Serokê PDK-Bakur Birêz Hemreş Reşo ew jî, lê amade bû di axaftina xwe de weha got: "Bila kes nebêje; dîtina min rast derket, îro ne ew roj e. Çi bû çû, lê divê em li çewtiyên xwe îstîfade bikin. Di rêya Kurdistanê de, çî ji me dixwaze em pêşîya berjewendîya neteweyî, pêdivîye, em pê bihizirin... Divête em hişyar bibin, dema em li ser mafên neteweyî dipeyvin, kes nikare bi navê Gelê Kurd dipeyve berî ku hevpiştîyê, ji gelî re bike. Em hemû dizanin siyasîet li ser hemû dozan ji bilî doza Kurd dihête guhartin. Doza Kurd neyê guhartin! Herwisan em dibînin, li ser mafên Kurd bi hev re îtîfaq dikin, mafên gelê Kurd berbad dikin. Me her tişt ji xêncî xwe birin, lê me îtîfaq û yekbûn, ne birin, ku em pê bi mafên xwe yên neteweyî werbigirin. Ez dipirsim çima yekbûn dihê îhmal kirin, bê yekbûn ne gengaz e. Bi hêzên û bi siyasîetê, bi mal û bi sîlehê, ev hemû rengên têkoşînê ne. Li ser me hemîyan pêwîst e, em hêrişê hev nekin, da ku em xwe, bi yekbûnê bigihînin, ez hevpiştîyê, li civîna hewa dikim...."

Li ser rewşa PDK'ê, Birêz M. A. got: "Rewşa ku ji me re di pêşîyê de, dizanibe yê ku bikeve, ji me re nikare hevpiştîyê jî, lê bike. Îroj jî, daxwaza ku PDK'ê ji

Tirkîyeyê dixwaze, dîsan mafên gelê Kurd wenda dike) Birêz N. B. weha got: "Pêwîste em bersivê bidin daxwaza gelê xwe yê Kurd, Birêz S. jî wisan got: " Rexne li yê ku bi Tirkî dipeyve were kirin, lazim e em ji xwe bipirsîn, heger Kemalîst dostên gelê Kurd e û ala Tirkîyeyê bi te şêrî e, ji bo çî ewqas têkoşîn daye, xwîna şehîdan û gundên şewitandin çî ne, dê kî vî hesabî bidê? Birêz A. A. weha got: "Lazim e mebestên mînaqêşe û vekolînê, li ser pirsra Kurd vekirîbin. Mînaqêşeya me hemû çûye ser A. Öcalan. Birêz B. B. weha got: "Civîna me, civîneke mezin û girîng e! hemû kesyetên Kurdan, lê amadebûne, divê encamên mînaqêşekirinê, ji girîng jê be. Xebat bila berde-wam bibe. Nûnerê K. W. weha got: "Partiyên Kurdan li Bakurê Kurdistanê, di vê sernekevîtinê Çekdariyê de bawernakim. Bi bawerîya min, bi siyasî em ketîne. Birêz M. S. wisan got: "Heger PKK'ê sedem be ku yekbûn çênebe, çima dîsan em li ser PKK'ê berpirsîyarê kiryarên 15 salan e. Hêriş kirina PKK'ê li ser xêncî xwe, lê bûbû tebeet, PKK'ê di nav xwe de jî, biserneket. Di dîroka Kurdistanê de tecrûbeyên ha tehl gelek in. Ev pêvajok ji me re bila bibe ders Birêz C. I. wisan got: " Ez ecêb dimînim dema ku Kurdekî bi Tirkî dipeyve û dikare seriyê xwe jî, bilind bike, got: " Lazim e berpirsîyariya PKK'ê xwe dadgeh bike. Birêz A. E. vîya Got: " Pêwîste em bê hêvî nebin û fersetan wenda nekin. Birêz wisan got: " PKK'ê îstraciya xwe ya bîngehîn guhart yanî mêjîyê xwe da guhartin, ne hewceye em li ser PKK'ê mîna-

qeşê vebikin, divêtin em berjewendiya gelê xwe yê Kurd nas bikin.

Birêz A. X. wisan got : " Ez li tevgera PKK'ê mêze dikim, guhartina bingehîn di esasê de, hate guhartin, yanî di pêwîstiyê de hate kirin. Di vê guhartinê de qet tiştekî ji Kurdan re tune ye. Divête em agahdar bin, ya zêde girîng di dîwana min de, ev e, çima tevger zûda ket vê derecê. Di haweriya min de, sedema ku tevger çû dereca tunebûnê, siyaseta çewt e ya PKK'ê ye. Bi karhanîna şîdetê, li dijî endamên xwe û partiyên din. Kiryarên nijadên PKK'ê pê radibûn ji bilî wan, hinek din ne dipejirandin. Tevî aşî daxwaza me hemiyan e jî, da ku aşî çêbibe, şertê wê hene divête werin amadekirin. Heger lê hate kirin lazim e, gelê Kurd, di wê aşiyê de serfiraz bibe...ne ku stêk biçê. Birêz wisan got: "Tirsî me ya herî mezin ku gerîlên PKK'ê û pêşmergehên PDK'ê ya Başûr bihevkevin. Birêz A. wisan got: " Di dîroka dinyayê de neteweyek tune ye ku di serbixwebûna xwe de bigihure, di yanî wextê de, zalîmek tune ye ku bê zordarî mafê serxwebûnê bide. Dema ku A. Öcalan bibêje; " Ez xizmetkarê dewleta Tirkîyeyê me, ez ne bi wî re me. Birêz O. A. wisan got: " Wateya gotina Kurd di Qanûna Bingehîn ya Tirkîyeyê de, qala Kurd ên di nav sînorê Tirkîyeyê de nake. Da ku doza Kurd bi siyasî were çareser kirin, divête, van xususiyetên jêrîn werin naskirin, ew kom dibe ser van xalan:

1. Naskirina esrafên minazeyan.
2. Naskirina sebebên xilafê.

3. Naskirina nûneriya Gelê Kurd, kî ye?

4. Naskirina ew hêza derveyî ku bi fikrên xwe dikare ji bo çareser kirinê, dê çi pêşkêş bike.

5. Lazim e yek, were naskirin. Herdu aliyê minazeyê divête gotina xwe bikin yek li ser dema ku qanûnên dewletê bersivêk îcabkirî, gîftariyan û îxîlafatan, hingê îcab dike ku ji nûha ve dewlet, were avakirin. Ji wan sebebên xilafê ji ber ku, fesefeya dewletê û mêjiyê xwe ya kevn e, divête ew qanûnên berê werin guhartin. Di qanûnên nûh de, giraniya rêveberiyê li ser erxa Anqerê rabe, hevt herêm nûh werin teyîn kirin. Ev herêmên han binavê Kurdistanê were naskirin, di van herêman de, siyasatmedarên Kurd dikarin ji bo avakirina Kurdistana nûh dest bi karê siyasî bikin. Birêz M. Q. wisan got: "Tirkîyeyê di van demên dawiyê de, zû berendametîya Yekîtiya Ewropayê de diçe. Pêwîst e Kurd jî, di nav xwe de hêzên xwe bikin yek û zû yekîtiya xwe aşkere bikin. Heta niha rewşa Kurd ne têgihîstîye, hinek dibêjin, em otonomîxwaz in, hinek jî, dibêjin em serxwebûnxwaz in. Hin jî, mafên zanyariyê divêtin. Di vê daxwazê de berjewendiya gelê me tune ye. Divête em Kurd hemû pêk ve bi gotinê û bi daxwazên neteweyê xwe ve yekdeng bibin. Bi hêzbûna me, daxwaza me, kom dibe hev û wekî lûleya tîfîngê berê xwe dide dijminên Kurd. Di nav projeyên Tirkîyeyê de, pîrsa Kurd nîn e. Bi tenê qala pîrsa demokratiyê dihê kirin, ev jî ne bes e. Ne Kak Mesud Barzanî fermandarî li Dîyarbekirê bike ne jî, Öcalan li

Hewlêrê bike, ne jî. Ya berkefî, ew e ku, kes ne li dijî aşiyê ye, lêbelê Tirkîyeyê ya bê soz e. Her tişî xwe derew û dek in. Pêşniyazên dihên pêşkêşkirin, mîna karê îdarê û rêveberîya siyasî, wisan bi tirs e, çimkê çareserîya giştî dide tecîl kirin.

Divête Kurd baş bihizirin, biponijn, heger bi wisan razî bibin, Tirkîye pê dikeve nav Yekîtiya Ewropayê, dîsan ne gengaz e ku Kurd mafên îdarî û siyasî werbigirin. Ez pêşniyaz dikim, bila hemû partî û rêxistinên Kurdistanê, zû bibin yek, li hember helwesta siyaseta Tirkîyeyê ku têkeve Yekîtiya Ewropayê gotina xwe bikin yek. Dema em hişyar bin û di xezmeta gelê xwe de bin, em nabin cilkên xizmetkarên siyaseta Tirkîyeyê, dîsan ez dibêjim, heger em qenc ne xebîtin, hêz û hebûna me ya siyasî dihê wendakirin. Bila gelê Tirk û dewleta Tirkîyeyê bizanin ku, Tevgera Kurdistanê namirê û dê nemirê jî. Qet têk naçe. Birêz R.A weha got: " Birêz M.Q. çi got, ez lê lê guhdariyê dikim, nîrxê herî girîng, ku PKK'ê emrên xwe li ser xêncî xwe, ferz bike, ez ne rast dibînim. Divête em îro qala xilafan nekin roj roja îtîfaqê ye, em li pêşeroja Kurdistanê bi hizirin. Berêz Z. jî wisan got: " Îro ji hemû roja pêwîstîr e, ku hêz û partiyên Kurdan bibin yek. Birêz N. P wisan got; "Wa dihat diyarkirin ku PKK'ê li hember dewleta Tirkîyeyê biserbikeve. Li encamê, bi ters hate xuyakirin. Va encama han ji me ve ne xerîb bû. Em ne li dijî çekdanîne û aşiyê ne, ya ku bala me dikişîne, rengê û awayên aşiyê

Civîna Navendê, civînek girîng bû. Ger şexsiyetên Kurd, hezên siyasî yên Kurd, vê pêvajoya nazîk û zîza li Bakurê Kurdistanê tê jiyandin bikolin. munaqêşe bikin li rêyên çareseriyê bigerin. Dikarin bi hevûdu rêyên gelek maqul peyda bikin, ku ji bo pêşeroja gelê Kurd dikare bibe bîngehek qewîm û bîhêz...Hêviya me ew e, ku bangewazên PDK-Bakur û Serokê wê, di jiyane de cîhê xwe bigrin û tevgera bakur berjewendîya neteweyê Kurd biser bixe...

ne, lê miwafeqt tê kirin, pêwîst e li ser me em ji van çewtîyan lê îstefade bikin.

Di baweriya me de em hemû berpirsiyar in îro, meseleya me ne meseleya ku em rojnâmeyeke derînin, mesele doza gelê me yê Kurd e.

Birêz N. A. weha got: " Di texmîna min de , ev civîna me ya ha! gelek girîng e, ez bawernakim ku em dikarin hemû meseleyan li vira çareser bikin. Divête em berdewam bikin. Tiştê ku Öcalan dibêje, ne bi kêfa me ye. Ne bes Öcalan di nav Kurdan de heye, hinek din jî hene xebatê birêvebibin. Birêz D. K. weha got: " Ez bawernakim ku çareserîya doza Kurd ewqas bi zehmet e. Ne di nav Kurdan de yekîtiyek heye ne jî di nav dewleta Tirkîyeyê de rastî heye. Ji ber vê yekê dewleta Tirkîyeyê bê soz û bê qerara e. Birêz B. wisan got: " Me xwe teslîm PKK'ê kir, em nikarin vê yekê înkâr bikin, em ji vê berpirsiyariya xwe nadin paş. Îro

divête hemû partî û şexsiyetên Kurdan xwe bi hevûdu û rêyeke nûn teyîn bikin. Da ku rêya paşeroja Kurdistanê were xuya kirin. Birêz...? Wisan got: " Ez şertên Birêz M. Q. qebûl dikim. Daxwaza Kurdan a îro Federal e, heger di vî çerxî de, vî mafî tesbît nekin, dê rewşa me diwartir bibe, em dê nikaribin daxwaza xwe ya bîngelûn rast bibêjin. Di baweriya min de, em têkeliyên xwe bi PKK'ê re, ne birin. Heger em xwe rast nekin, dijmin rêya rast nîşanî me nade. Birêz M.M. vîya got: " Di zemanê qedîm de, rehberên Kurdan, ku Sofî bûn, ez li rewşa îro dibînim ronakbîrên me, mîna Sofiyên berê dihizirin. PKK'ê dest bi têkoşînê kir, heta kete nav çewtîyan, vîya kir hat kirin, ya baş ew e ku em yek bigirin û vê fîrsetê wenda nekin. Birêz S. B. vîya got: " Em hemû dizanin, di qanûna dewleta Tirk de, zîrek heq û hiqûq ji Kurdan re tune ye. Hema em bawer bikin ku Tirkîyeyê ji bo van daxwaza me ya xwe biguhêre, em dê bikaribin bi kurdî bi axaftin û di medresa de, zarokên me yên bi kurdî fêr bibin, ez fikra Birêz M. Q. rast dibînim. Berêz R. A. wisan got: " Divête em bizanin, em ketine merhela ku, em çawan jê bikişin, ez bawernakim ku Tirkîyeyê yê qanûnnên xwe ji çareserîya pîrsa Kurd bide guhartin. Viya her yek dizane ku çewtîtiya qanûna Îranê û Iraqê di vê debarê de ya berçav e. Ji bo ku em nekevin nav çewtîyên dîrokî, em bi hesabeke mezin hişyar bibin. Birêz S. S. wisan got: "Bi ya min be, gelê Kurd îdî misteheqe ku dewleta xwe ya serbixwe hebe. Çima hin qala

otonomiyê û an jî Federalê ewqas dikin. Doz, doza me Kurdan e, em vê biryarê bi xwe didin. Birêz ...? wisan got: "Öcalan bi belaxên xwe yê di hepsê de qedera me Kurdan birêvebibe ango bi kêfa neyarî teyîn bike. Em hemû dizanin bê yekbûn bê hêzbûna me hertişt ne gengaz e. Bi belaxan kes bi kurdî fêr nabe. Birêz Xanimekê wisan got: " Çewtîyên mezinan ji yên bi piçûkan hikumtir in. Ya ku hêvî dikim pêşniyazên hewa û dawaxaza hewa hin li ser semîmî bin, ne bes gotibû, daxwazên bê tethîqat bin. Birêz nûnerê wisan got: " Em amade ne, bi PKK'ê re itifaqê bi dar xin, televîzyon û rojnâme jî tê de...Birêz G. A. wisan got: " Aşkere bû, ku daxwaza Kurdan di Tirkîyeyê de, ji serbixwebûnê hewlî ser cemhuriyeta demokrasî. Dema em bizanibin ku, gelê Kurdistanê, viya ji xwe re, qebûl kir an nekir, hingê em dikarin xwe teslîmî gelê xwe bikin an bi belaxên Öcalan , xwe razî bikin. Öcalan berî 15 salan gazî kir, ne bes ew sedem e. Partiyên din jî, berpirsiyar in. Divête em dengê gelê xwe yê Kurd, rêzê bigirin. Birêz ?.vîya got: "Gelê Kurd, ne nexweş e û Öcalan jî dektor e ku dektor mirî be nexweş bê mialece dimîne. Çima PKK'ê ne li vira ye... Divête gelê Kurd di nav xwe de, serokekî zû helbijêre. *

(Dûmahîk heye)

Mehemed DEWRAN